THÈMES ET EXEMPLES

POUR

L'ÉTUDE DE L'HARMONIE

PAR

S. JADASSOHN.

SUPPLÉMENT AU TRAITÉ D'HARMONIE
DE L'AUTEUR.

LEIPZIG ET BRUXELLES

BREITKOPF & HÄRTEL, ÉDITEURS

1901.

OEFENINGEN EN VOORBEELDEN

VOOR DE

LEER DER HARMONIE

MUSICA B.N.

DOOR

Dr. S. JADASSOHN

PROF. AAN HET KONINKLIJK CONSERVATORIUM TE LEIPZIG.

BEWERKT VOLGENS DE TWEEDE DUITSCHE UITGAAF

DOOR

JACQUES HARTOG

LEERAAR VOOR MUZIEKGESCHIEDENIS AAN HET CONSERVATORIUM EN AAN DE MUZIEKSCHOLEN VAN DE MAATSCHAPPIJ TOT BEVORDERING DER TOONKUNST DER AFDEELINGEN AMSTERDAM EN HAARLEM.

EIGENDOM VAN DE UITGEVERS

LEIPZIG EN BRUSSEL — BREITKOPF & HÄRTEL

1901.

R-5167

Préface.

Le présent cahier est un supplément à mon traité d'harmonie, contenant un grand nombre de devoirs et d'exemples dans tous les tons. Les devoirs sont rangés de manière, que des plus difficiles suivent les faciles et inventés, à tel point, que l'élève puisse acquérir outre la connaissance de tous les accords et l'intelligence de leurs enchaînements, la préparation la plus solide pour l'étude du contre-point.

Les exemples donnés dans la seconde partie du cahier se rapportent aux devoirs contenus dans les différents paragraphes de la première partie. L'élève y trouvera remarques et indications pour lui faciliter ses propres travaux: il sera de grande utilité et il facilitera la tâche à l'élève, si celui-ci les analyse avant de commencer les devoirs donnés dans chaque paragraphe. La basse chiffrée doit être indiquée au-dessus de la basse; sous celle-ci doivent être écrits les chiffres renseignant les degrés de la gamme sur lesquels se trouvent les différents accords et les lettres indiquant le cours de la modulation. Ces exemples peuvent donner particulièrement une bonne instruction pour former la mélodie du soprano et pour guider les parties intermédiaires.

Les premiers exemples sont notés en double, dans les clefs de *sol* et *fa* et d'*ut* et *fa*. En comparant l'élève apprendra bientôt à lire couramment toutes les clefs.

Leipzig, Février 1891.

Dr. S. Jadassohn.

Voorrede bij de tweede Duitsche uitgave.

Dit deeltje moet beschouwd worden als eene aanvulling van mijn «Leerboek der Harmonie»; het bevat veel oefeningen en voorbeelden in alle toonsoorten; zij zijn deels gemakkelijker, deels moeilijker dan die in genoemd leerboek voorkomen; een en ander is trapsgewijze geregeld en zóódanig gevonden, dat de leerling, niet alleen de volledige kennis van alle akkoorden en de praktische oefening om die te leeren verbinden verkrijgt, maar tevens in zich opneemt **een degelijke grondslag, die beschouwd mag worden als te zijn de voorlooper voor de studie in het contrapunt.**

De **voorbeelden,** die in de tweede afdeeling volgen, staan in verband met de oefeningen die in de verschillende paragraven voorkomen en geven den leerling velerlei wenken en vingerwijzingen voor zijn bewerking der **Oefeningen.**

Hoogst nuttig is het voorzeker als de leerling deze voorbeelden nauwkeurig ontleedt, alvorens de betreffende oefeningen uit te werken. Zoowel de aanduiding van de generaalbas, als ook die van de graadcijfers der akkoorden, met betrekking tot de gang der modulatie, moeten geschreven worden op de ruimte die boven en onder het bassysteem is vrij gebleven.

Deze voorbeelden zullen den leerling voorzeker **een zeer praktische handleiding zijn, zoowel voor de vorming der melodie in de sopraan, als ook voor de handige en nauwkeurige gang van alle stemmen.**

Om den eerstbeginnende het overzicht te vergemakkelijken der voorbeelden die in de oude sleutels staan, zoo heb ik de eerste kleine Sätze tot en met § 12 op tweeërlei wijze geschreven. Op dezelfde manier moet de leerling bij den aanvang der studie zijn eigen werk behandelen; daardoor zal hem het lezen en schrijven van eene partitie die in 4 verschillende sleutels geschreven is, langzamerhand gemakkelijker vallen.

Leipzig, Februari 1891.

Dr. S. Jadassohn.

Voorrede bij de eerste Hollandsche uitgave.

Een kort woord slechts ten geleide. In zijn «Leerboek der Harmonie» (mijn vrije bewerking in de Nederl. taal verscheen reeds in 1898 bij Breitkopf & Haertel) zegt Prof. Dr. S. Jadassohn:

> «Wie dit boek bepaald nuttig wil gebruiken, moet zich er niet mee tevreden stellen, om de beginselen en de regels, die er in zijn neergelegd, slechts te leeren begrijpen en te leeren kennen. Hij moet deze ook praktisch met kunstzinnige vrijheid leeren toepassen.»

Daar het theoretisch gebied nu eenmaal niet eenvoudig, maar zeer moeilijk is, zoo kan men nooit te veel zich er in oefenen, van daar, dat het mag aangemerkt worden als een groot bewijs van ernstige belangstelling in allen, die muziek studeeren, dat genoemde geleerde zijn «Oefeningen en Voorbeelden» uitgaf.

De samenstelling van het geheel, de wijze waarop de «Oefeningen» in moeilijkheid stijgen, bewijst «den voortreffelijken paedagoog» en de uitgewerkte «voorbeelden» duiden in één woord «den Meester» aan op zijn gebied.

Moge het nuttige boekske dus in veler handen zijn en de kennis der theorie meer en meer helpen bevorderen; dan zal men inzien dat Moscheles gelijk had door te zeggen: «het is de taalkunde der toonkunst, dus een onvermijdelijke hulp om dieper in haar wezen in te dringen».

AMSTERDAM, Mei 1900.

Jacques Hartog.

Première partie.

Devoirs.

Eerste afdeeling.

Oefeningen.

§ 1. Devoirs sur l'enchaînement des accords parfaits principaux de la tonique, de la dominante et de la sous-dominante.

A 56.

§ 1. Oefeningen voor de verbinding der hoofddrieklanken der tonica, dominant en onderdominant.

Bij 56.

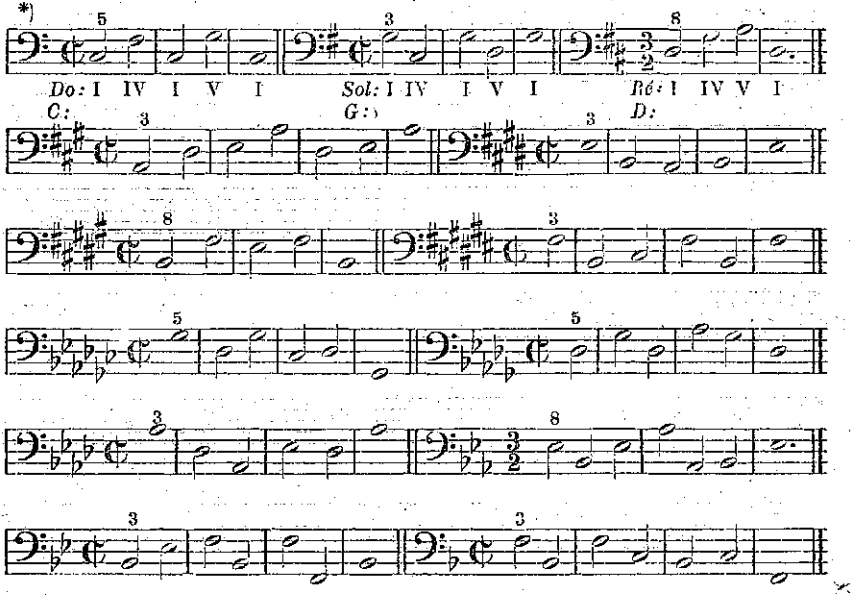

§ 2. Devoirs sur l'enchaînement des accords principaux et secondaires en majeur.

A 69.

§ 2. Oefeningen voor de verbinding van de hoofd- en nevendrieklanken in de Grooteterts-toonsoort.

Bij 69.

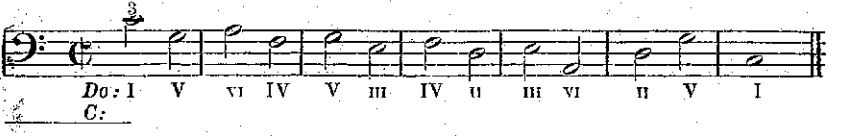

*) Les accords sont à chiffrer au-dessous de la basse.

*) De leerling moet bij alle oefeningen de akkoorden aanduiden door Romeinsche cijfers onder de bas, zooals dit in de eerste oefening is geschied.

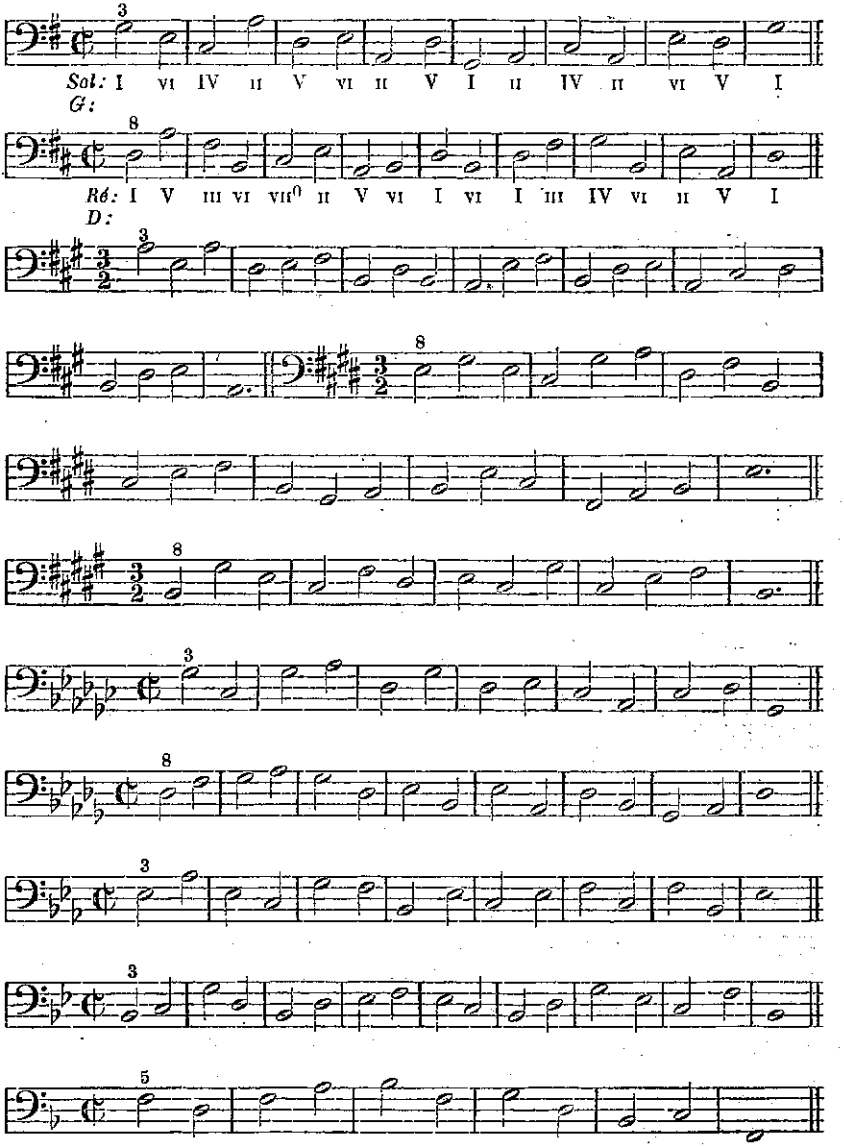

§ 3. Devoirs sur l'enchaînement des accords parfaits en mineur.

A 93—95.

§ 3. Oefeningen voor de verbinding der drieklanken in de kleinetertstoonsoort.

Bij 93—95

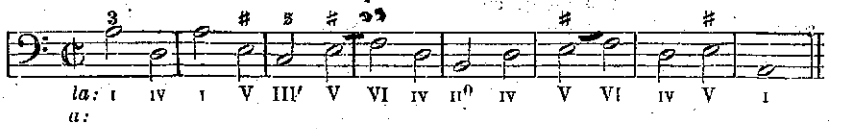

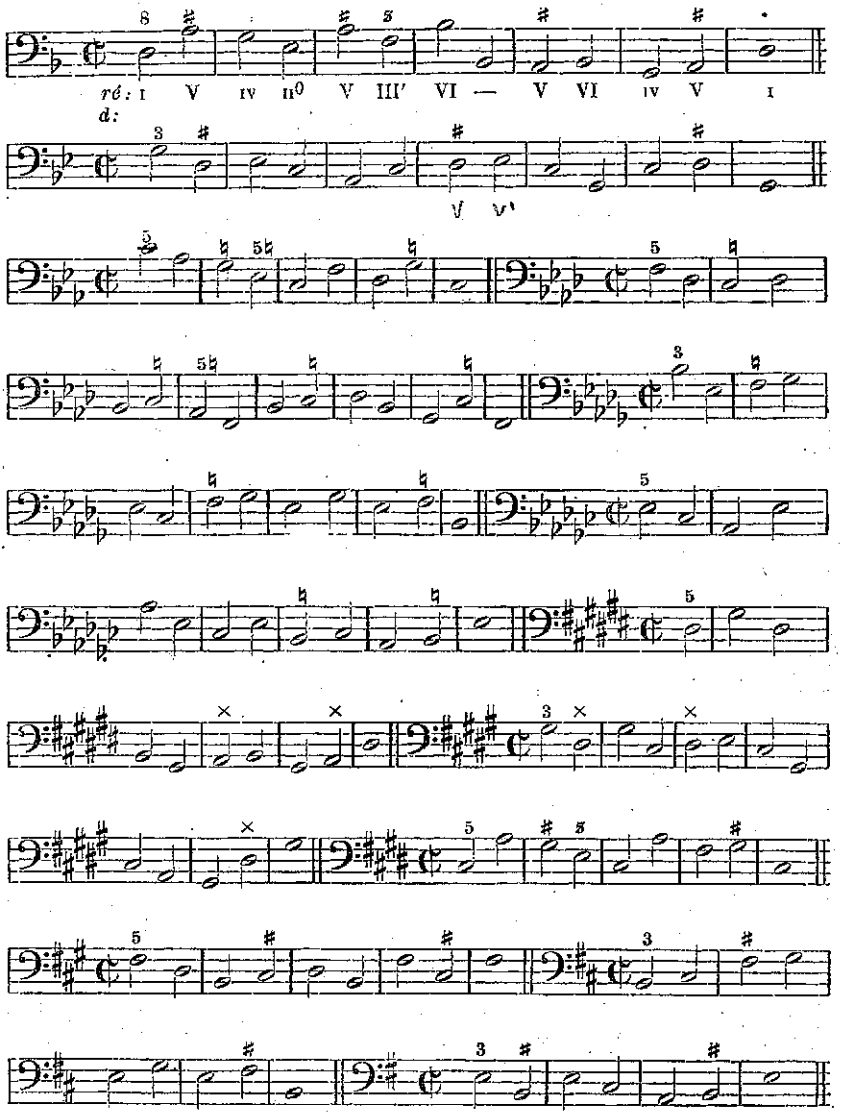

§ 4. Devoirs sur le renversement des accords parfaits.

A 118.

§ 4. Oefeningen voor de omkeering der drieklanken.

Bij 118.

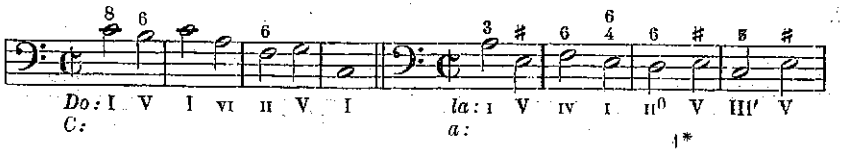

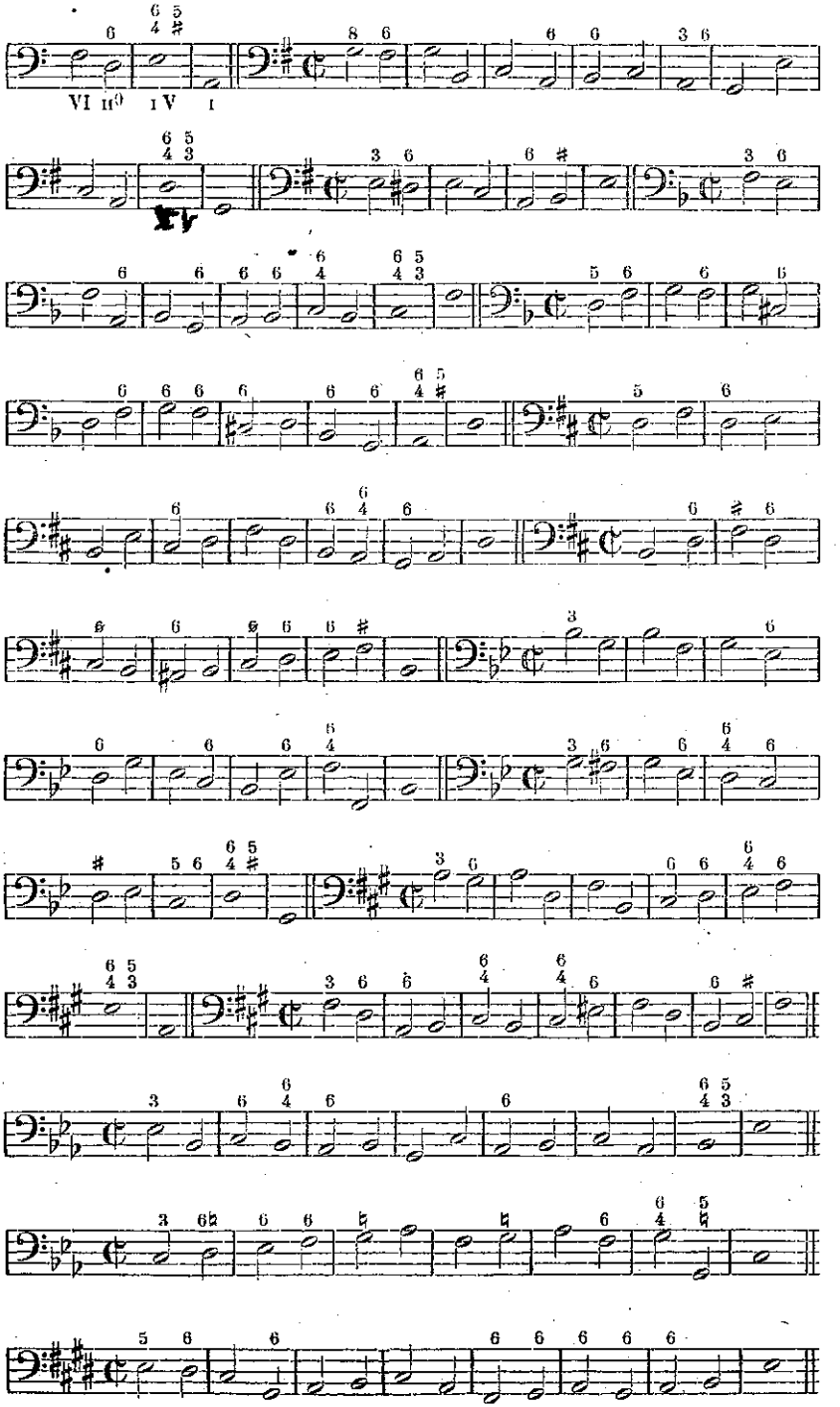
VI II⁰ I V I

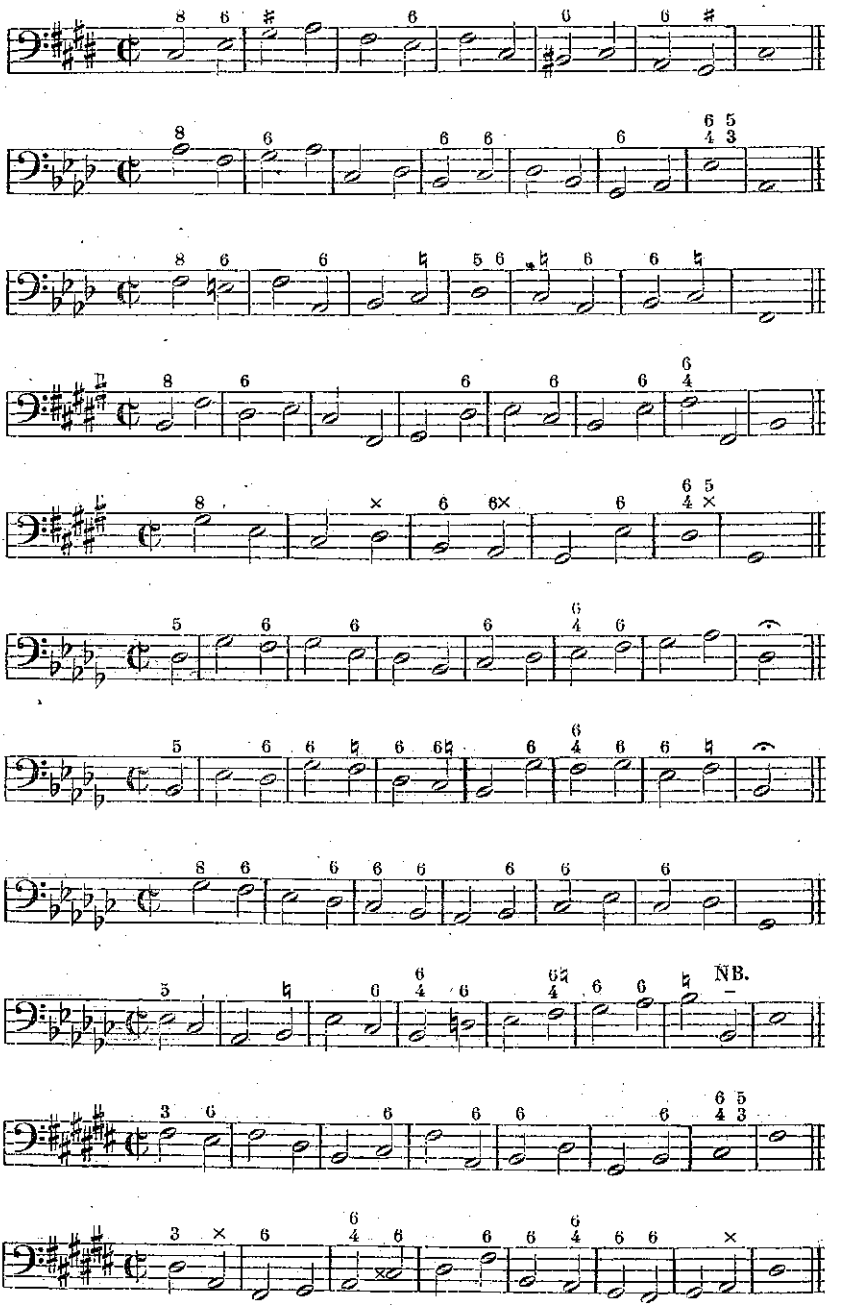

NB. Le trait au dessus de la note indique la continuation du signe.

NB. Het streepje boven de noot wil zeggen, dat het verplaatsingteeken voortduurt.

§ 5. Devoirs sur la résolution naturelle de l'accord de septième de la dominante dans la position fondamentale.

A 137.

§ 5. Oefeningen voor de natuurlijke oplossing van het dominantseptiemakkoord in de natuurlijke toestand.

Bij 137.

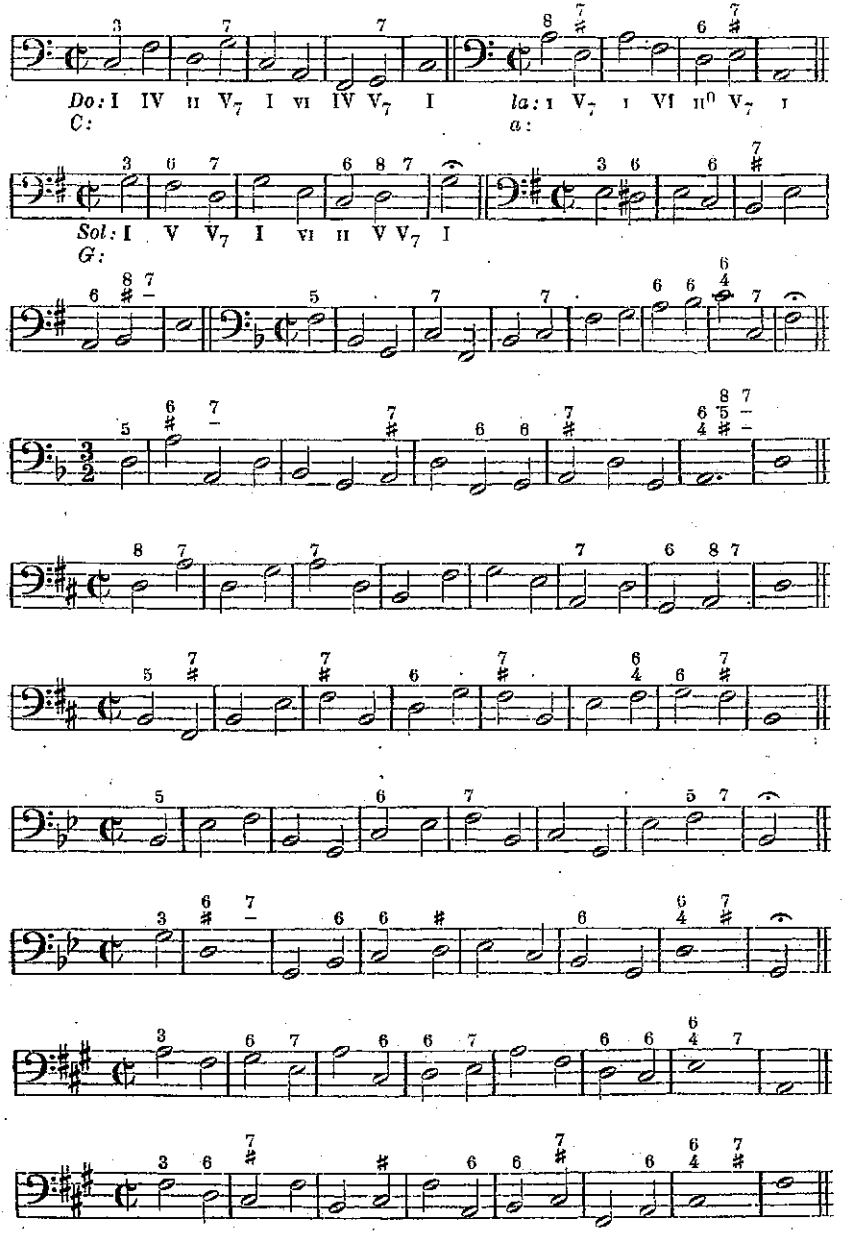

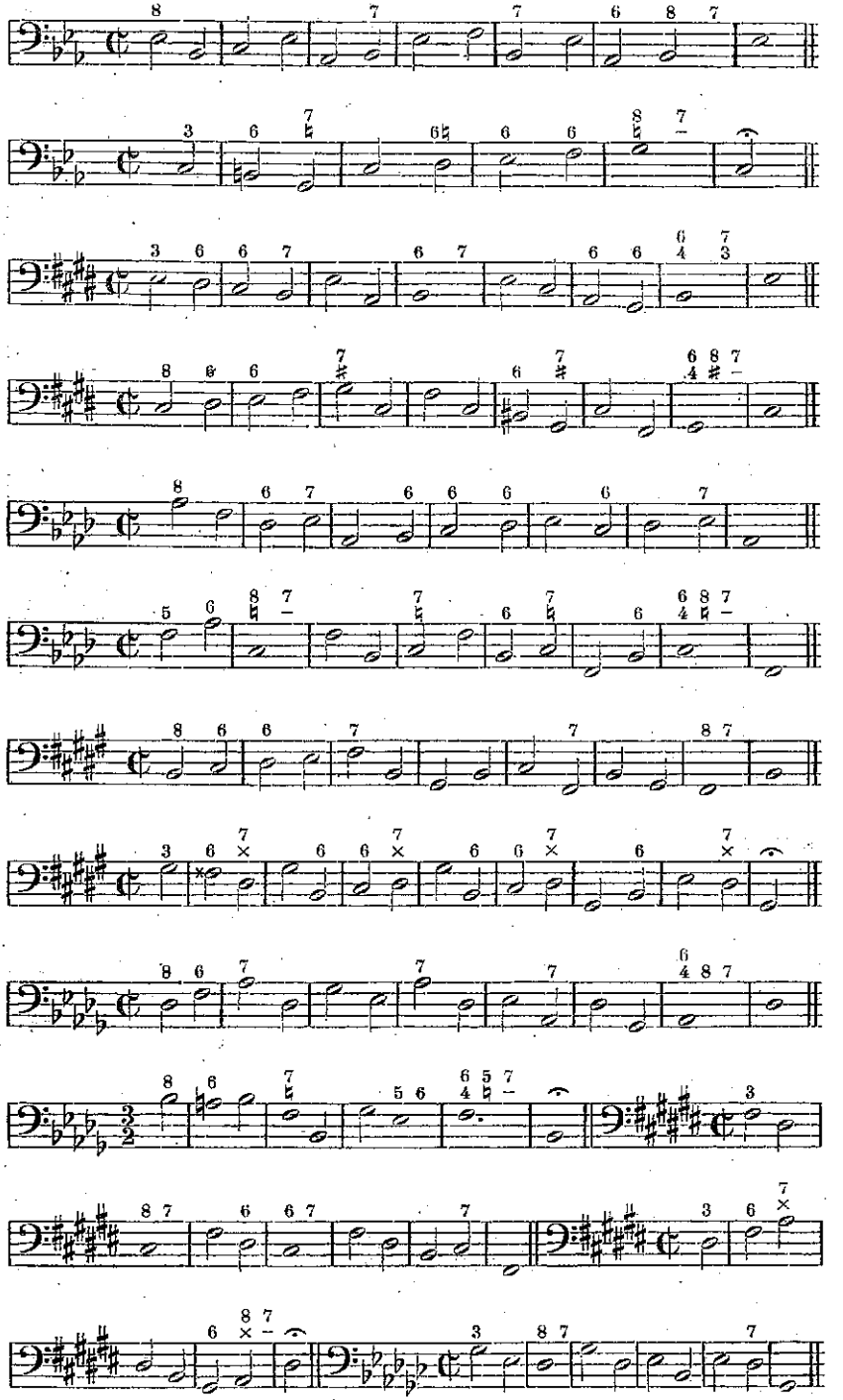

§ 6. Devoirs sur les renversements de l'accord de septième de la dominante et leurs résolutions naturelles.

A 145.

§ 6. Oefeningen voor de omkeeringen van het dominantseptiemakkoord en hunne natuurlijke oplossingen.

Bij 145.

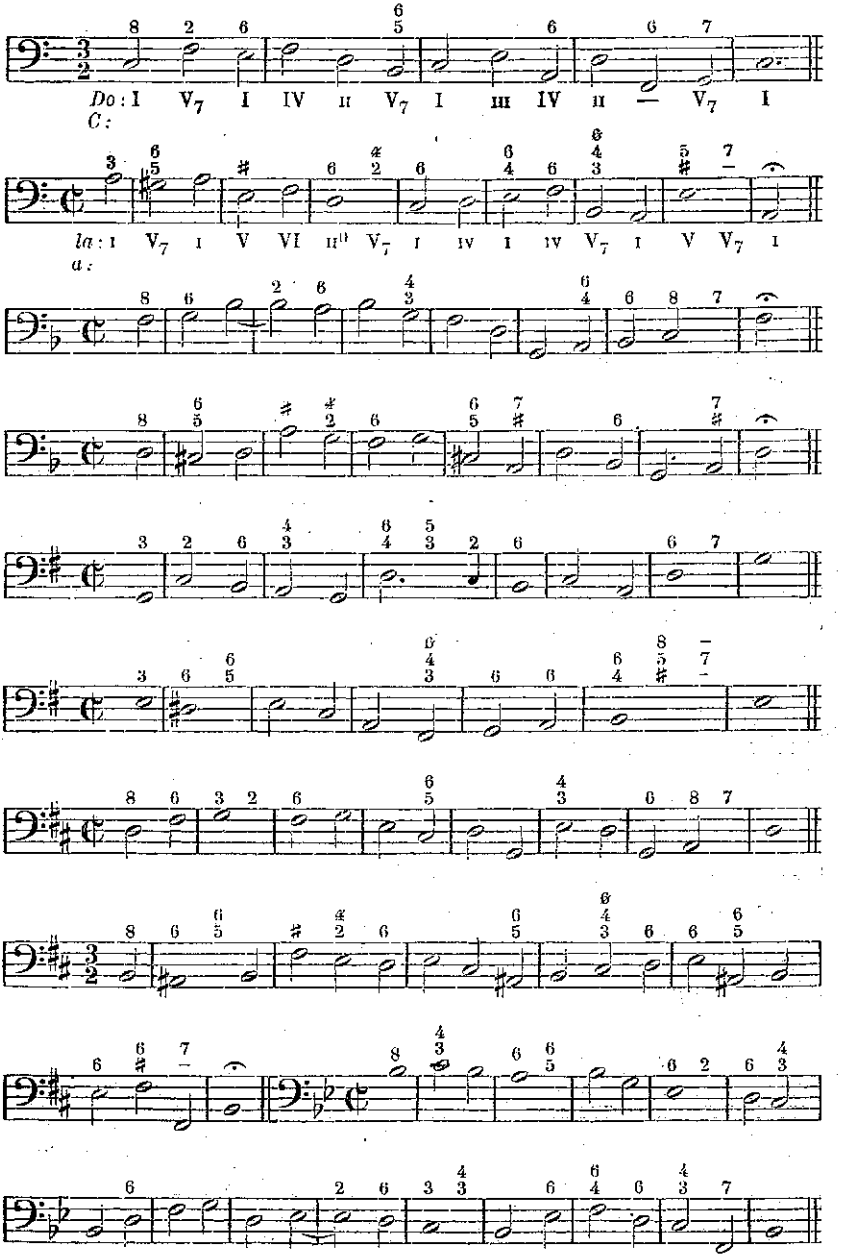

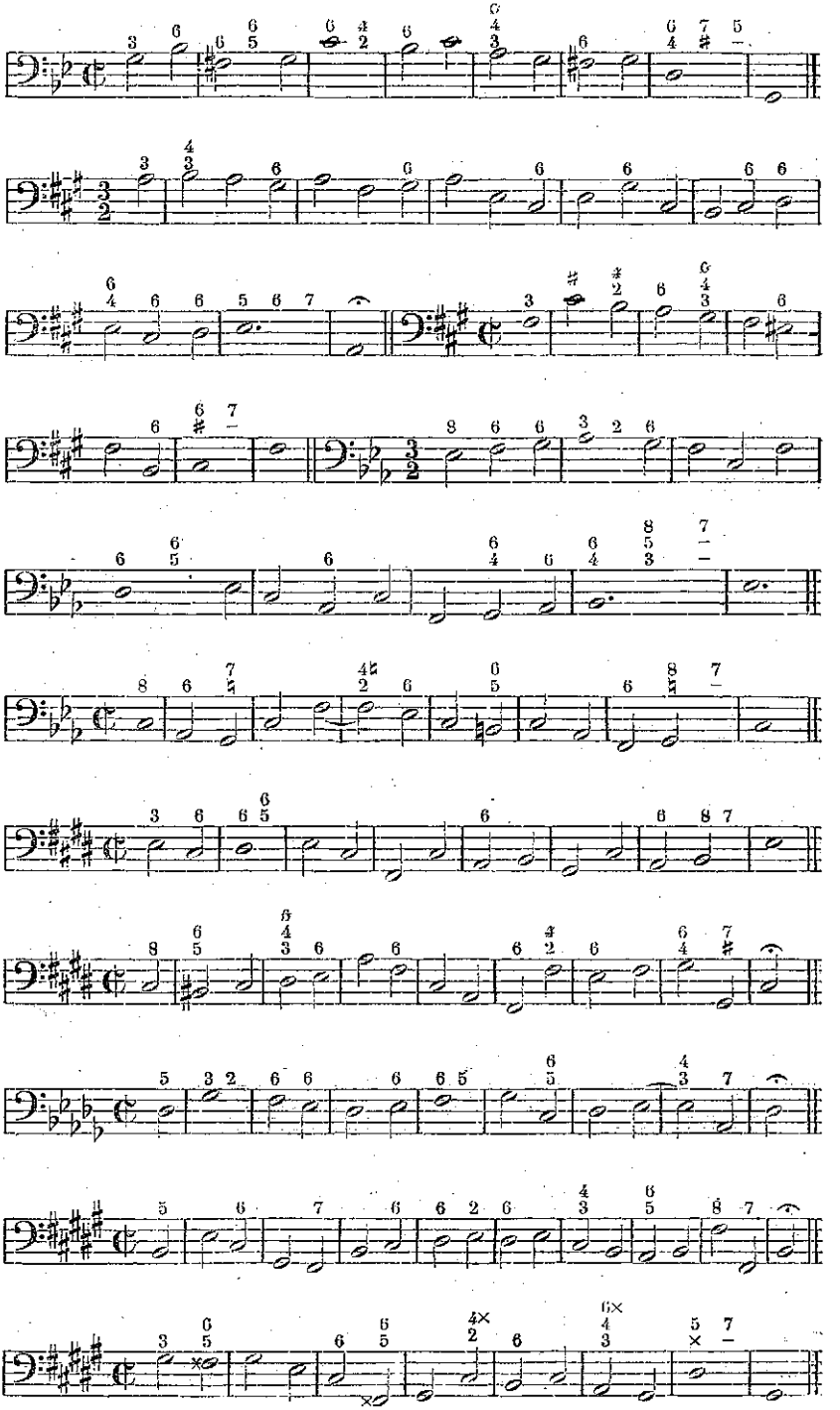

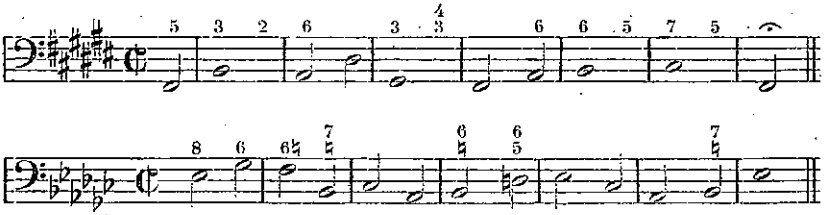

§ 7. Devoirs sur les accords de septième secondaires de la gamme majeure et leurs résolutions naturelles.

§ 7. Oefeningen voor de nevenseptiemakkoorden der groote tertstoonsoort en hunne natuurlijke oplossingen.

A 165.

Bij 165.

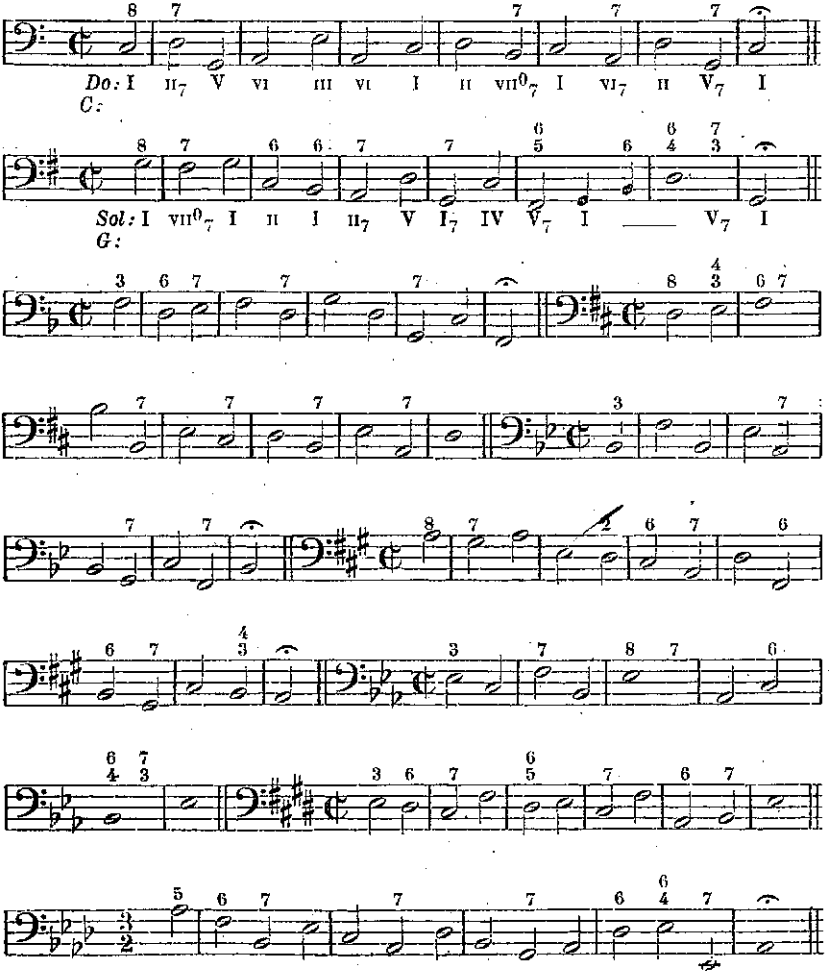

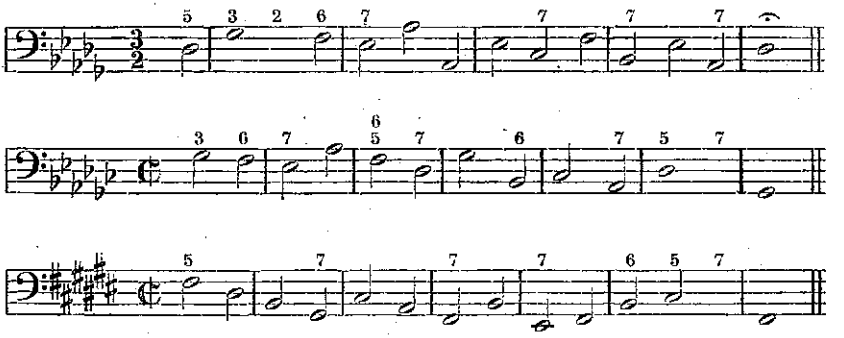

§ 8. L'enchaînement des accords de septième secondaires en majeur dans la position fondamentale et dans leurs renversements.

A. 170.

§ 8. De verbinding der nevenseptiemakkoorden in de grootetertstoonsoort in den oorspronkelijken toestand en hunne onderlinge omkeeringen.

Bij 170.

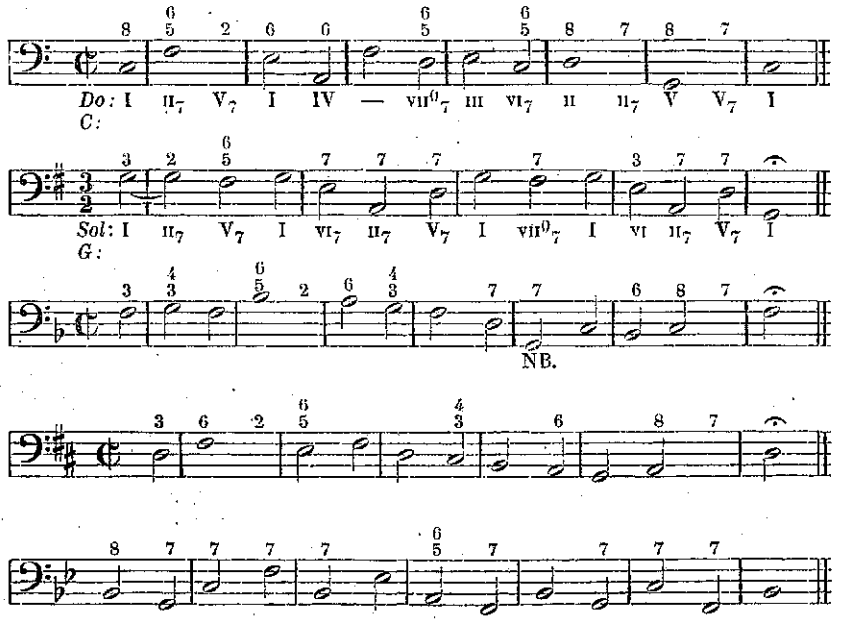

NB. L'accord de septième secondaire du deuxième degré peut y être donné sans la quinte **avec la tierce doublée.** Tous les accords de septième secondaires peuvent contenir la tierce doublée dans la position fondamentale.

NB. Het nevenseptiemakkoord op den tweeden graad kan hier gegeven worden **zonder de kwint** en **met verdubbelde terts.** Alle nevenseptiemakkoorden verdragen de verdubbeling van de terts in de oorspronkelijke stelling.

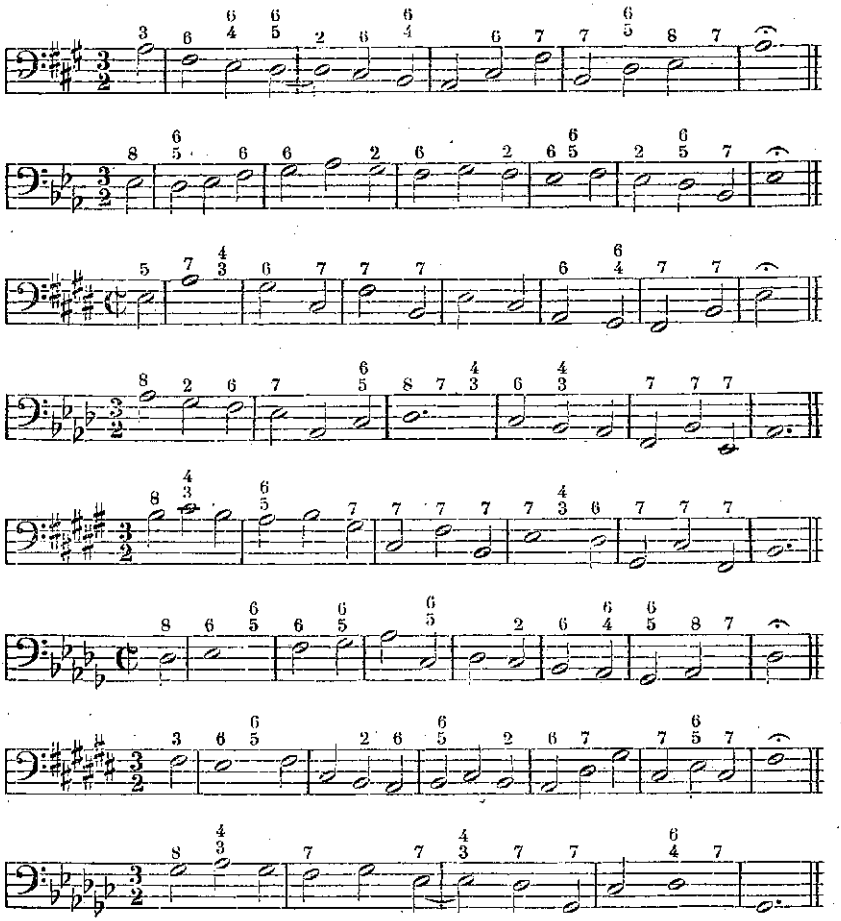

§ 9. Devoirs sur les résolutions des accords de septième secondaires en mineur et leurs renversements.

A 185.

§ 9. Oefeningen voor de oplossingen der nevenseptiemakkoorden in de kleinetertstoonsoort en hunne omkeeringen.

Bij 185.

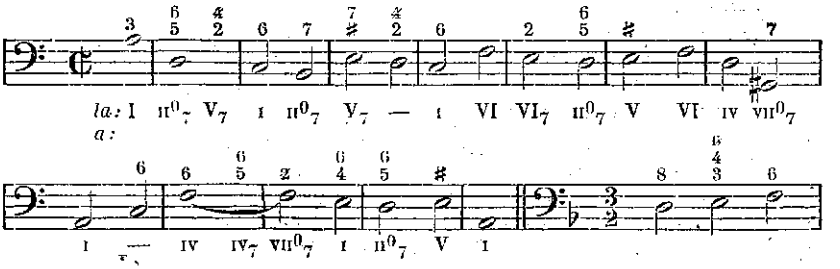

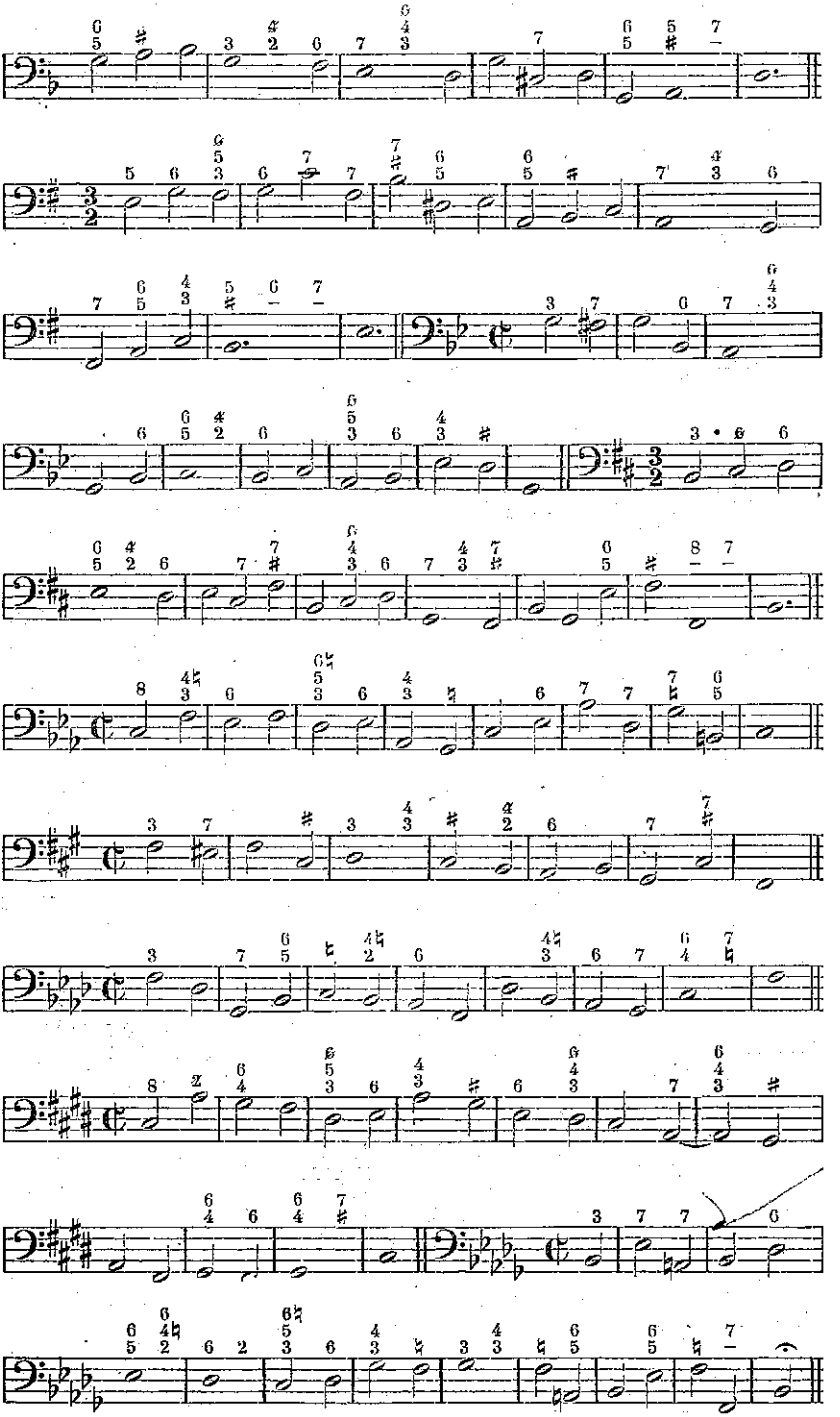

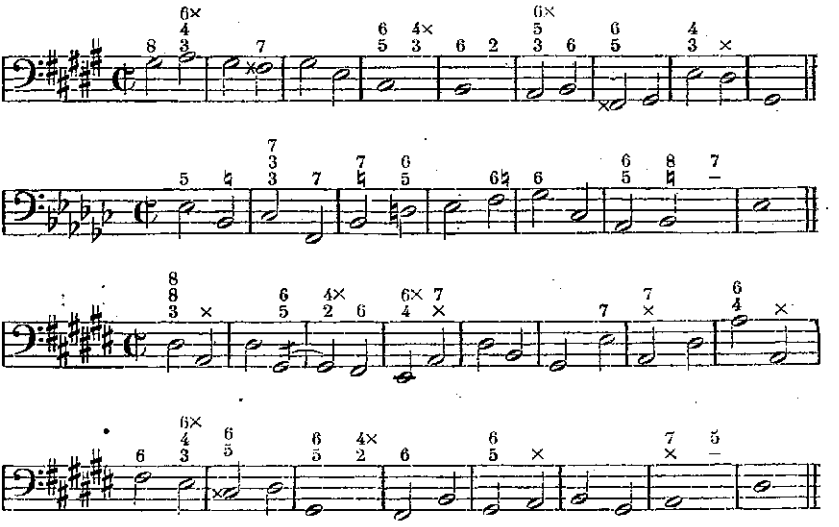

§ 10. Devoirs sur l'enchaînement non cadencé de l'accord de septième de la dominante à différents accords de la même tonalité et en modulant aux accords d'autres tonalités.

A 195.

§ 10. Oefeningen voor de niet-cadanceerende verbinding van het dominantseptiemakkoord, met akkoorden op andere toongraden van dezelfde toonsoort en van vreemde toonsoorten.

Bij 195.

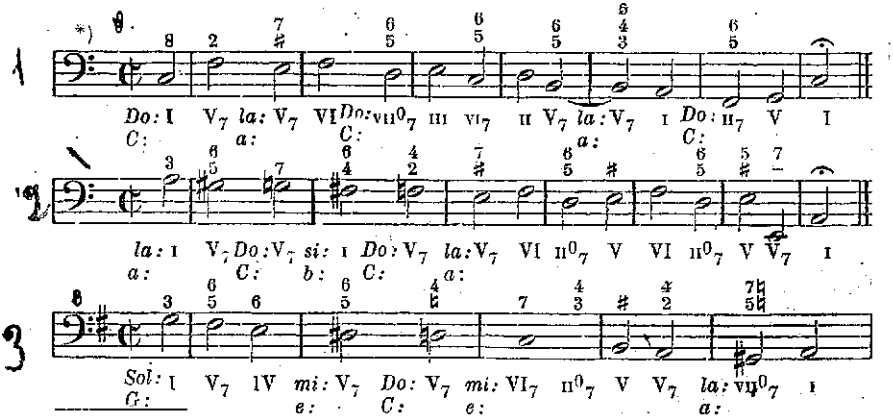

*) L'élève doit indiquer toujours la modulation par des lettres au-dessous de la basse.

*) Bij alle deze en volgende oefeningen moet de leerling zeer nauwkeurig aanduiden den gang der modulatie; voor de grootetertstoonladder door groote, voor de kleine tertstoonladder door kleine letters.

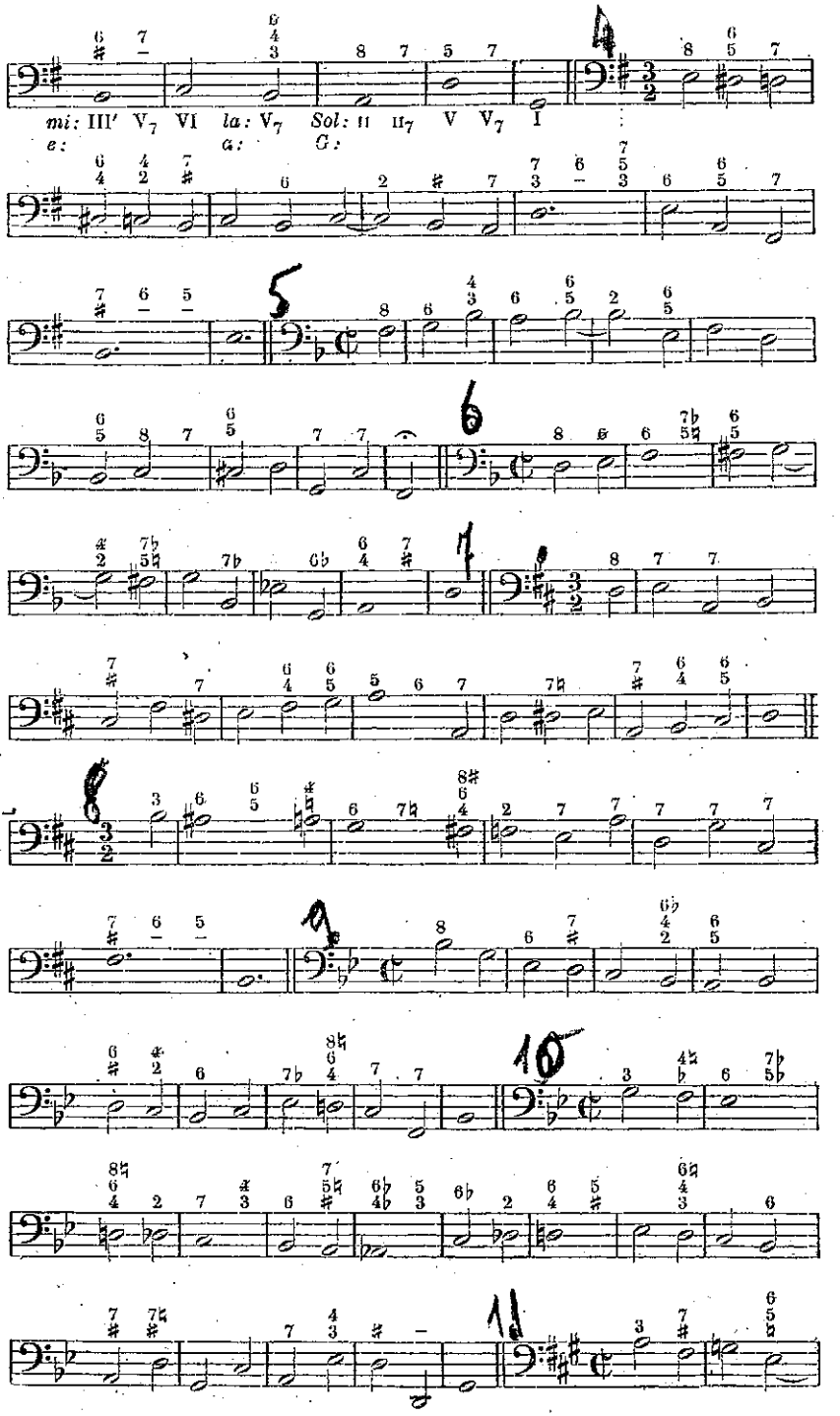
mi: III' V7 VI
e:
la: V7
a:
Sol: II II7 V V7 I
G:

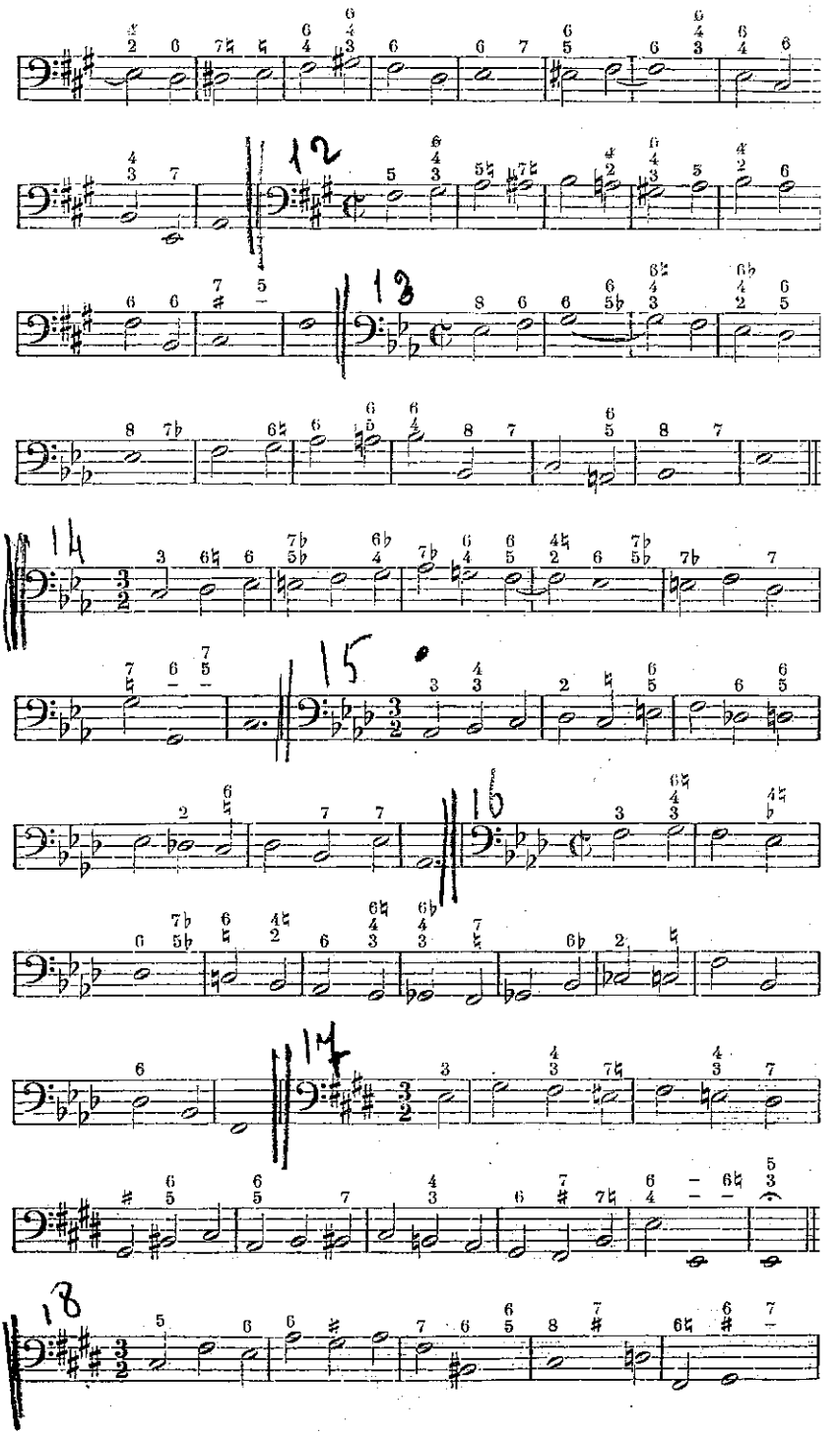
12
13
14
15
16
17
18

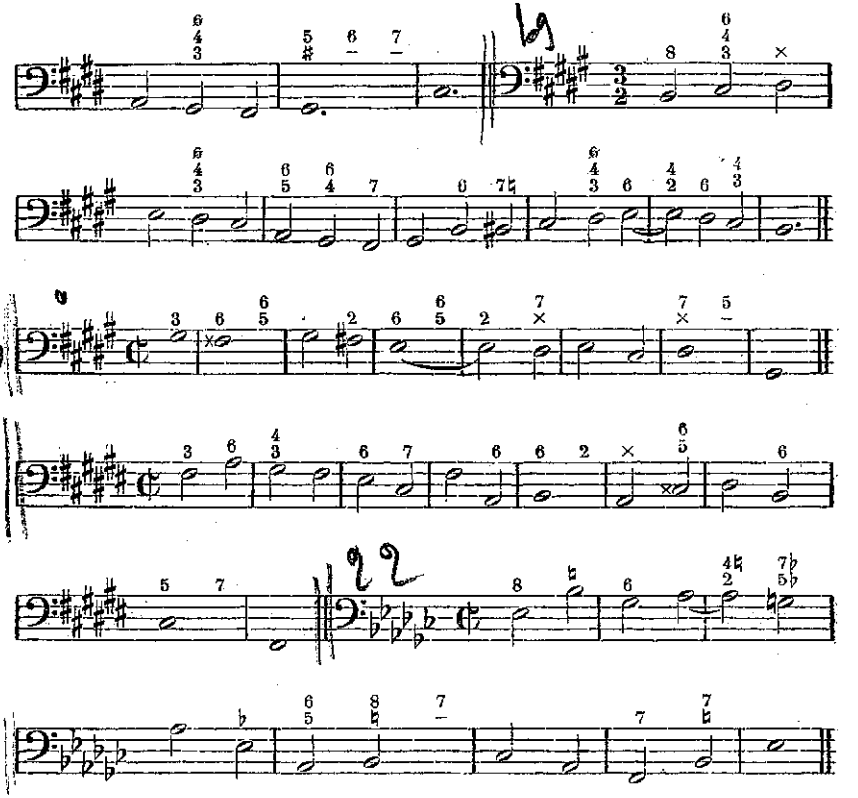

§ 11. Devoirs sur l'enchaînement des accords de septième secondaires à des accords de différents degrés et de différentes tonalités.

A 207.

§ 11. Oefeningen voor de verbinding der nevenseptiemakkoorden met akkoorden op andere toongraden en andere toonsoorten.

Bij 207.

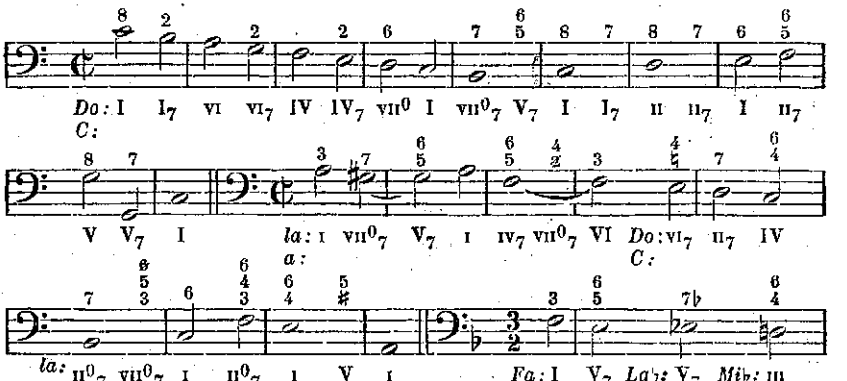

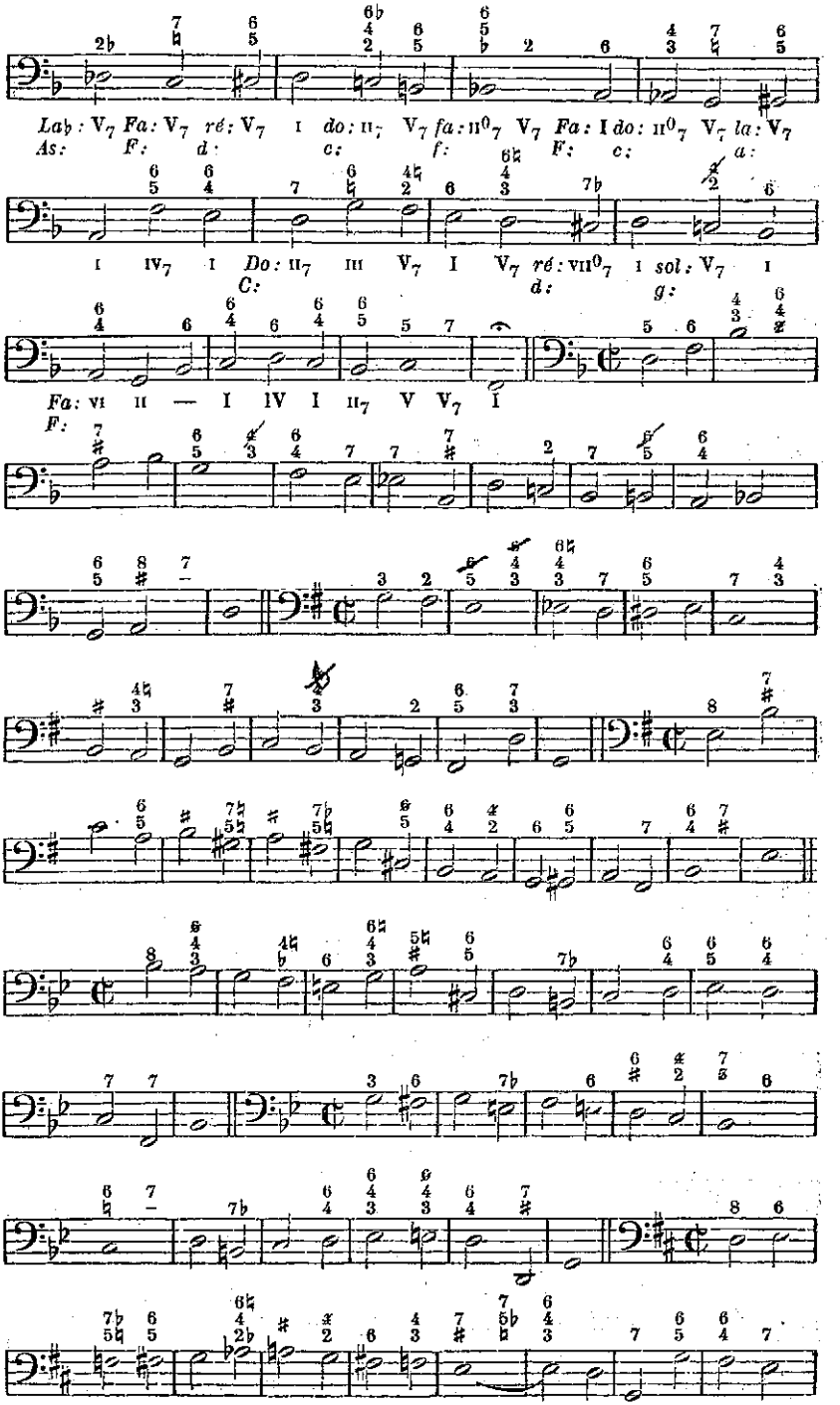
Lab: V7 Fa: V7 ré: V7 I do: II7 V7 fa: II07 V7 Fa: I do: II07 V7 la: V7
As: F: d: c: f: F: c: a:
I IV7 I Do: II7 III V7 I V7 ré: VII07 I sol: V7 I
C: d: g:
Fa: VI II — I IV I II7 V V7 I
F:

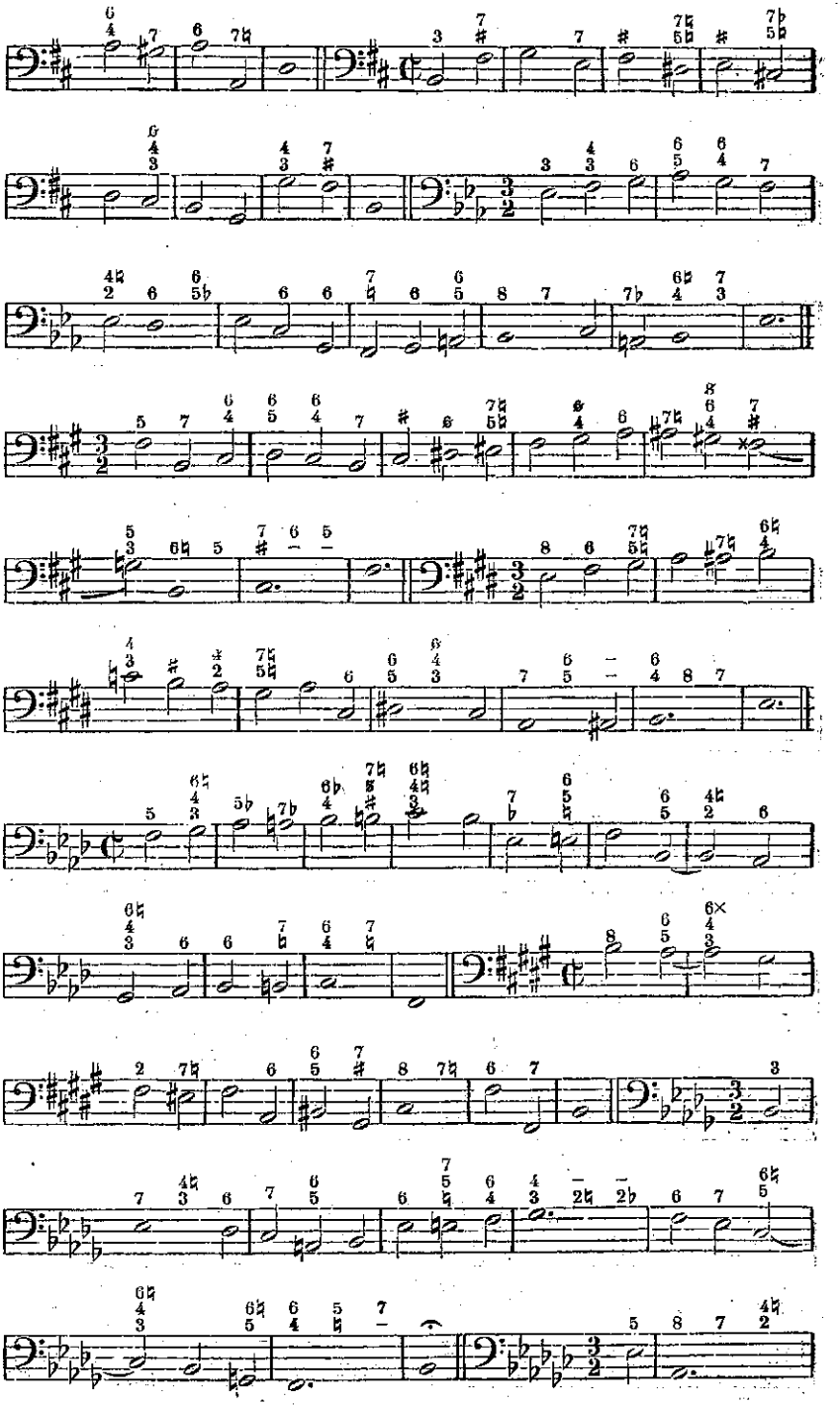

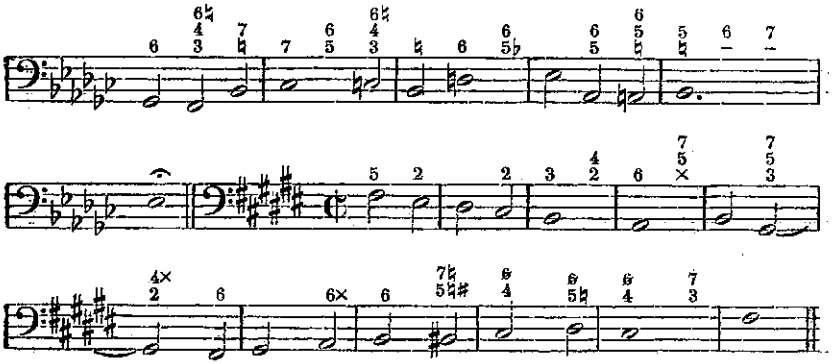

§ 12. Devoirs sur les accords de quinte alterée.

A 217.

§ 12. Oefeningen voor de drieklanken met gealtereerde kwint.

Bij 217.

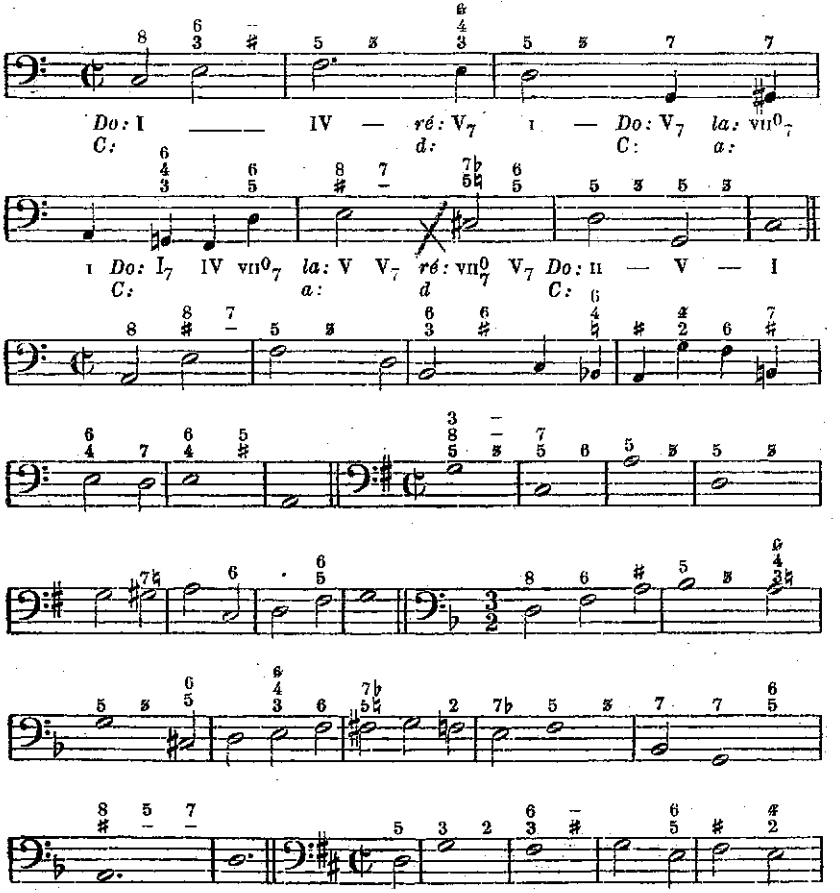

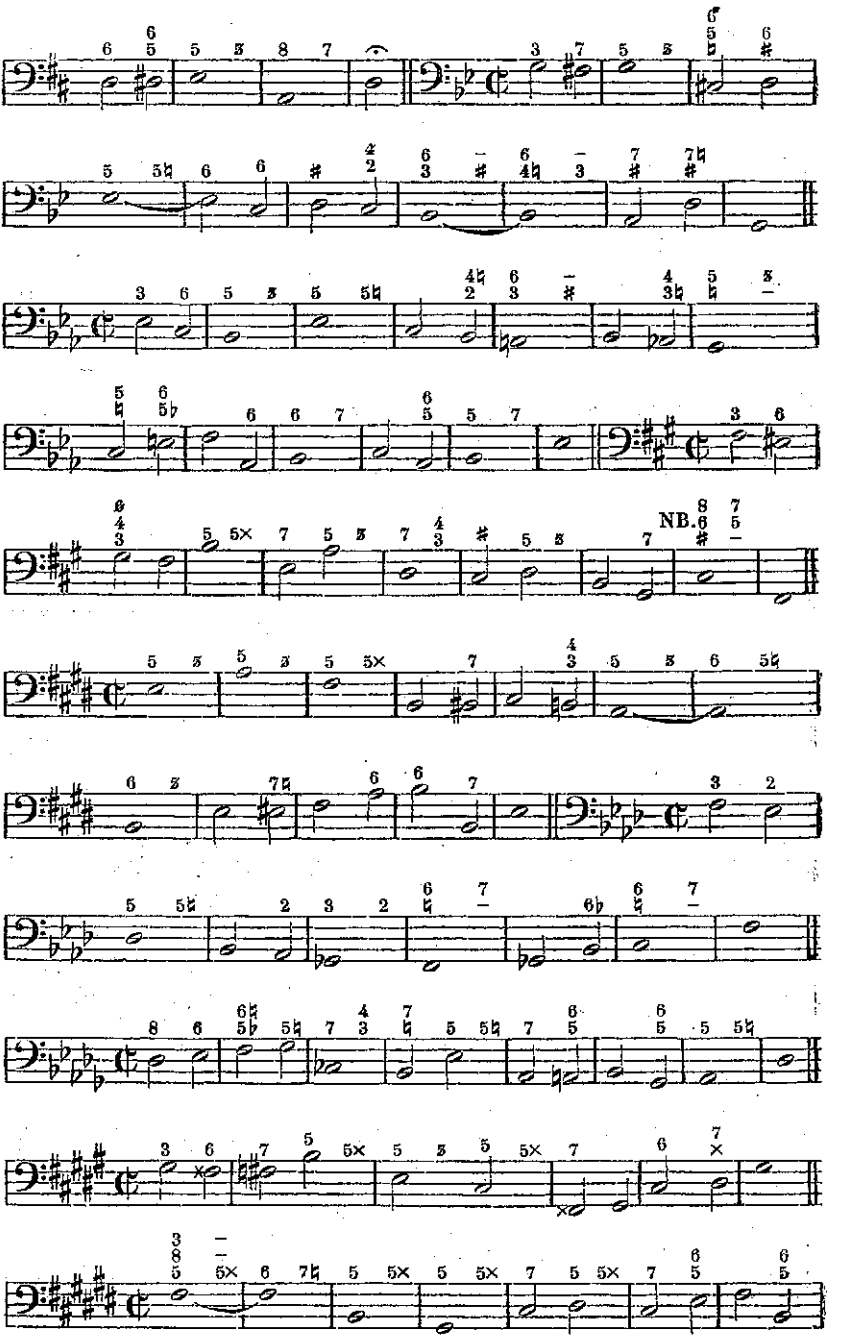

NB. Voir Traité d'harmonie, Chap. 13, § 46, Exemple 201.

NB. Zie Leerboek der Harmonie, Hoofdstuk 13, § 46, voorbeeld 201.

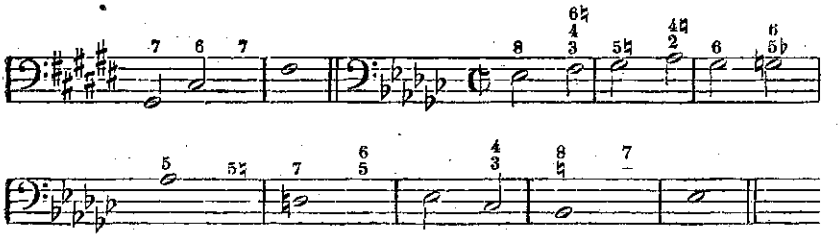

§ 13. Devoirs sur les accords de septième avec quinte alterée.

§ 13. Oefeningen voor de septiemakkoorden met gealtereerde kwint.

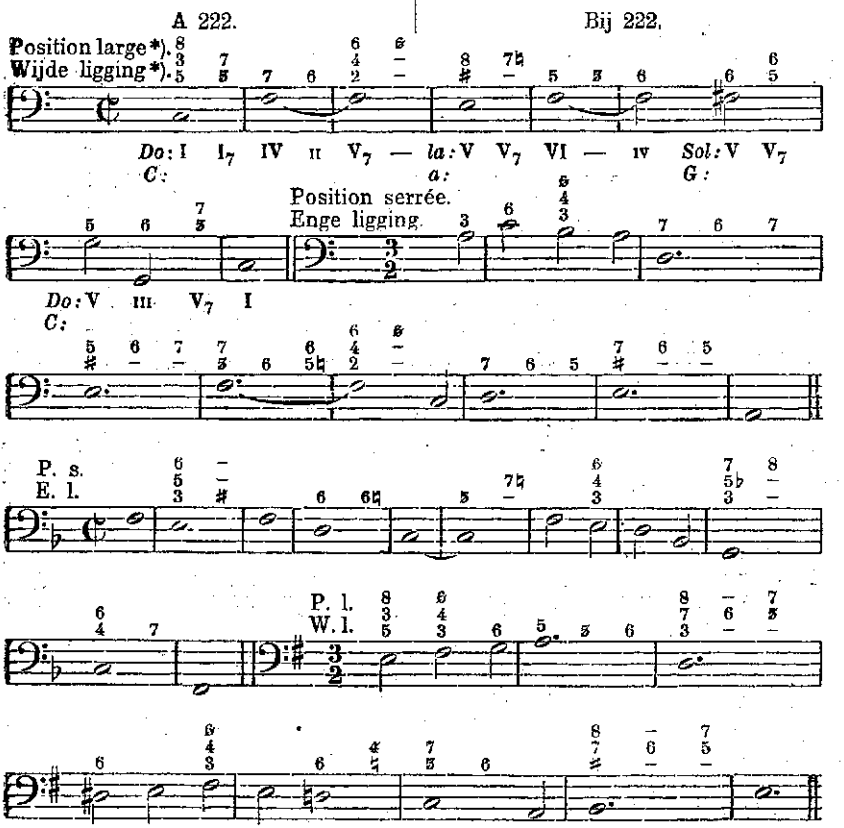

*) L'indication de la position large ou serrée se rapporte seulement au commencement d'un devoir. Les positions doivent changer selon la marche des parties.

*) De aanduiding van «wijde» of «enge» ligging, bij het begin van deze en der volgende oefeningen moet echter niet zóódanig worden opgevat, als of de geheele oefening in dezelfde ligging moet worden bewerkt. De liggingen moeten worden afgewisseld afhankelijk van de stemvoering.

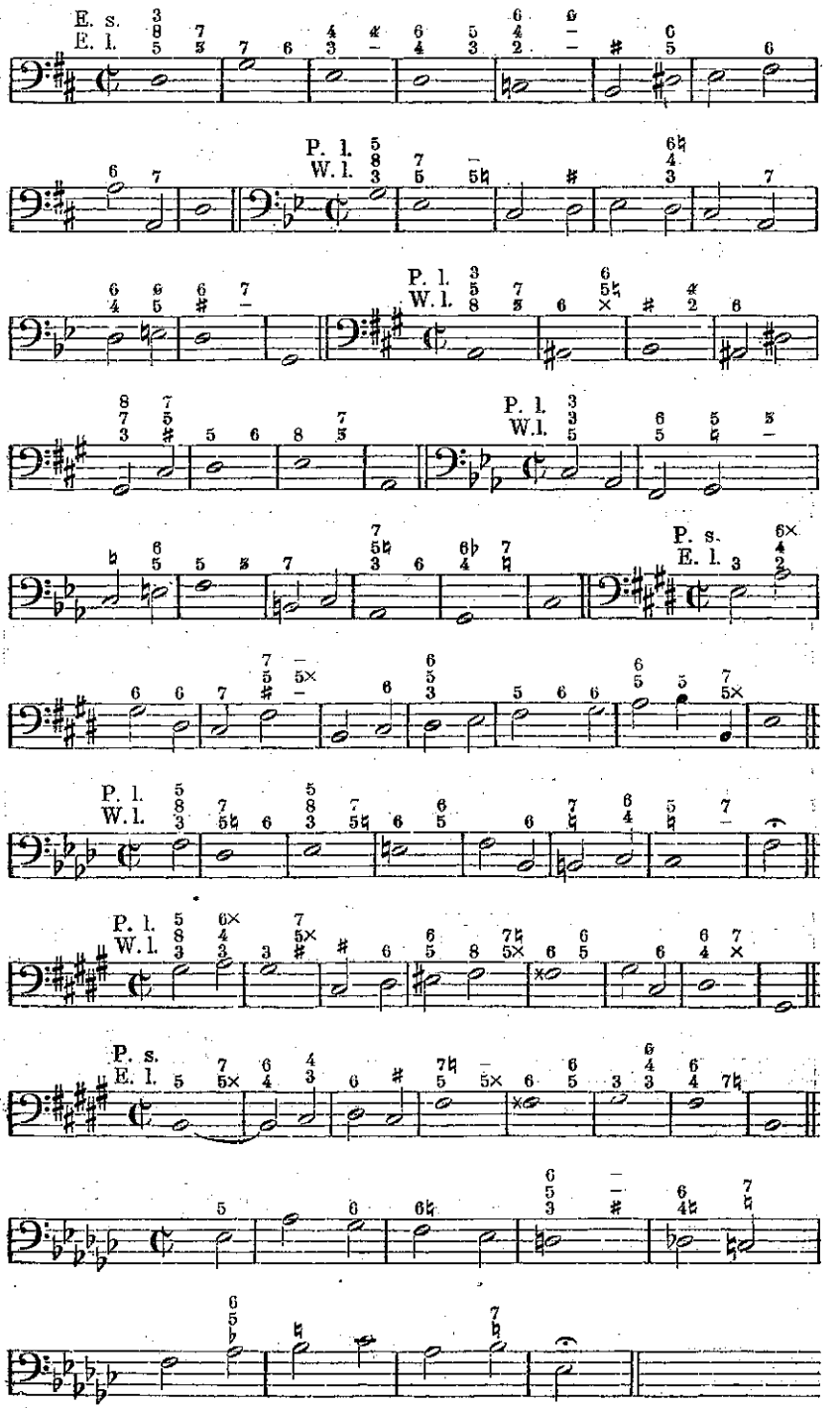
E. s.
E. l.
P. l.
W. l.
P. s.

§ 14. Devoirs sur l'emploi de l'accord de sixte augmentée.

A 225.

Positon serrée.

§ 14. Oefeningen voor het gebruik van het overmatig sext-akkoord.

Bij 225.

Enge ligging.

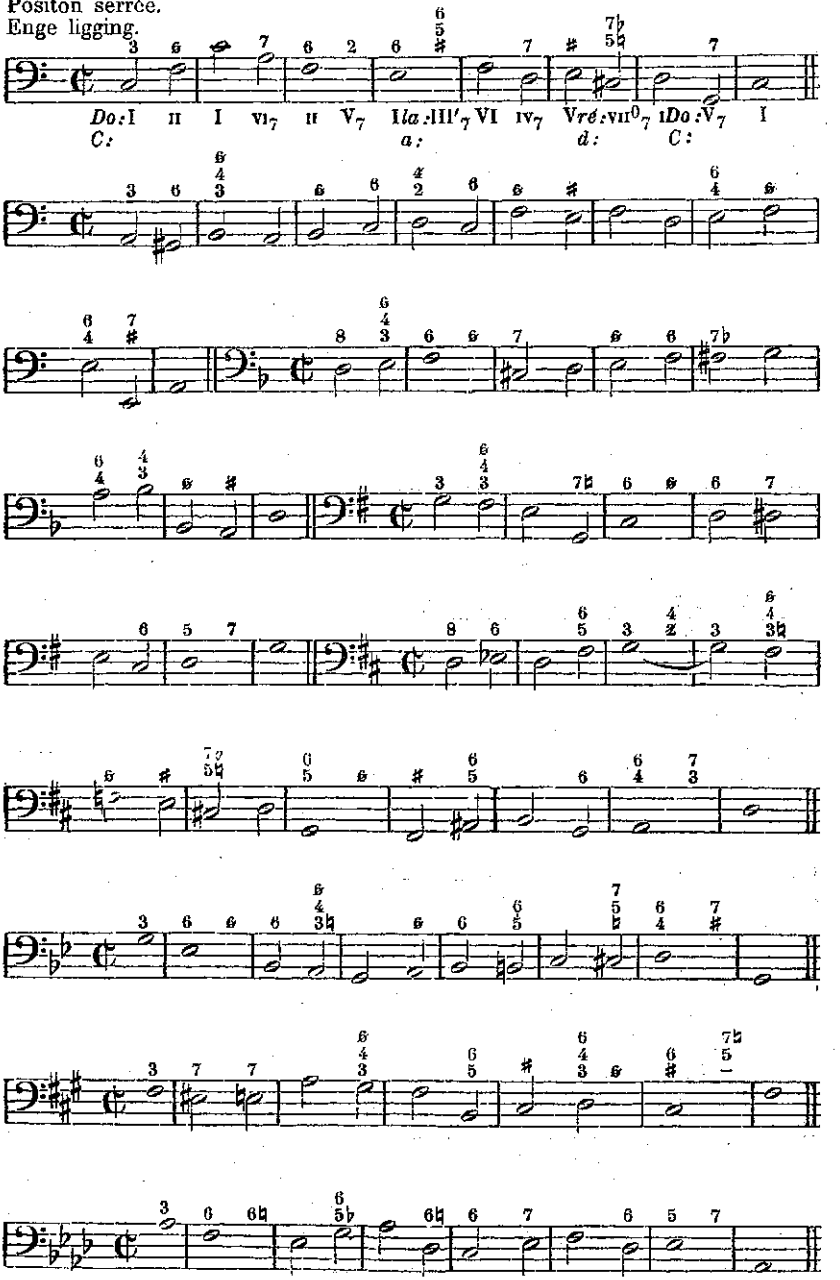

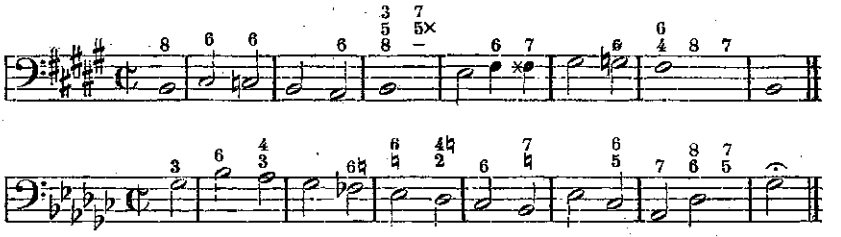

§ 15. Devoirs sur l'emploi des accords de tierce, quarte et sixte et de tierce quinte et sixte augmentée et d'autres positions de ces accords.

§ 15. Oefeningen voor het gebruik van het overmatig tertskwart- en tertskwint-sextakkoord en andere positiën van deze akkoorden.

A 239.

Bij 239.

Position serrée.
Enge ligging.

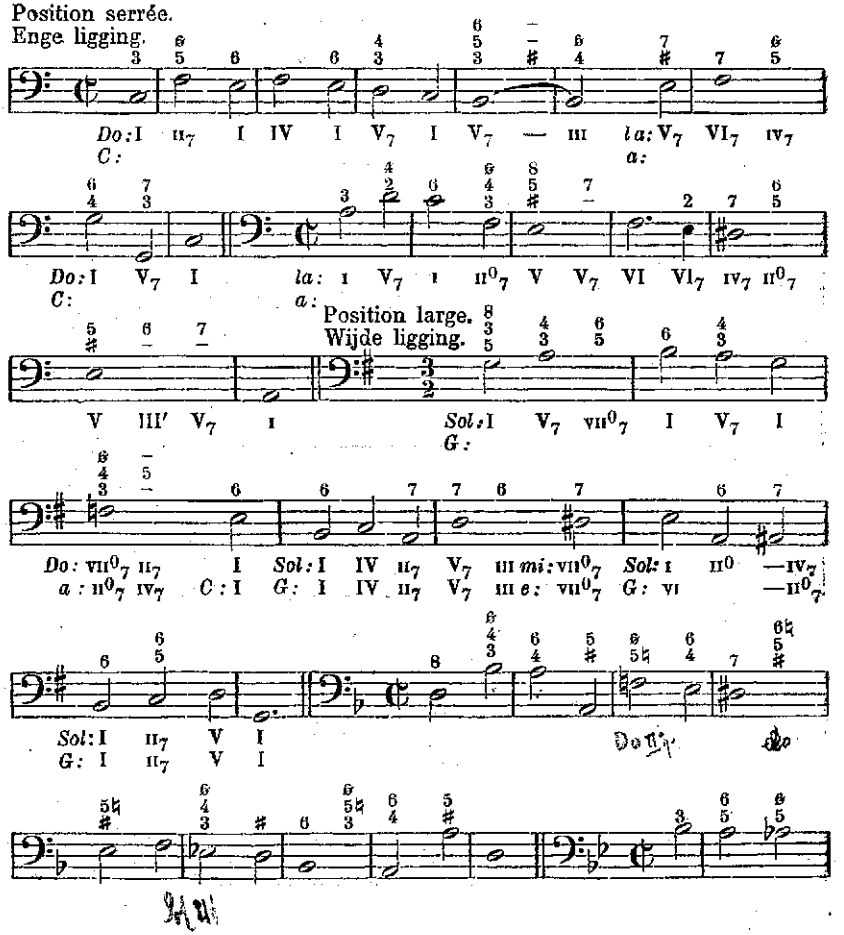

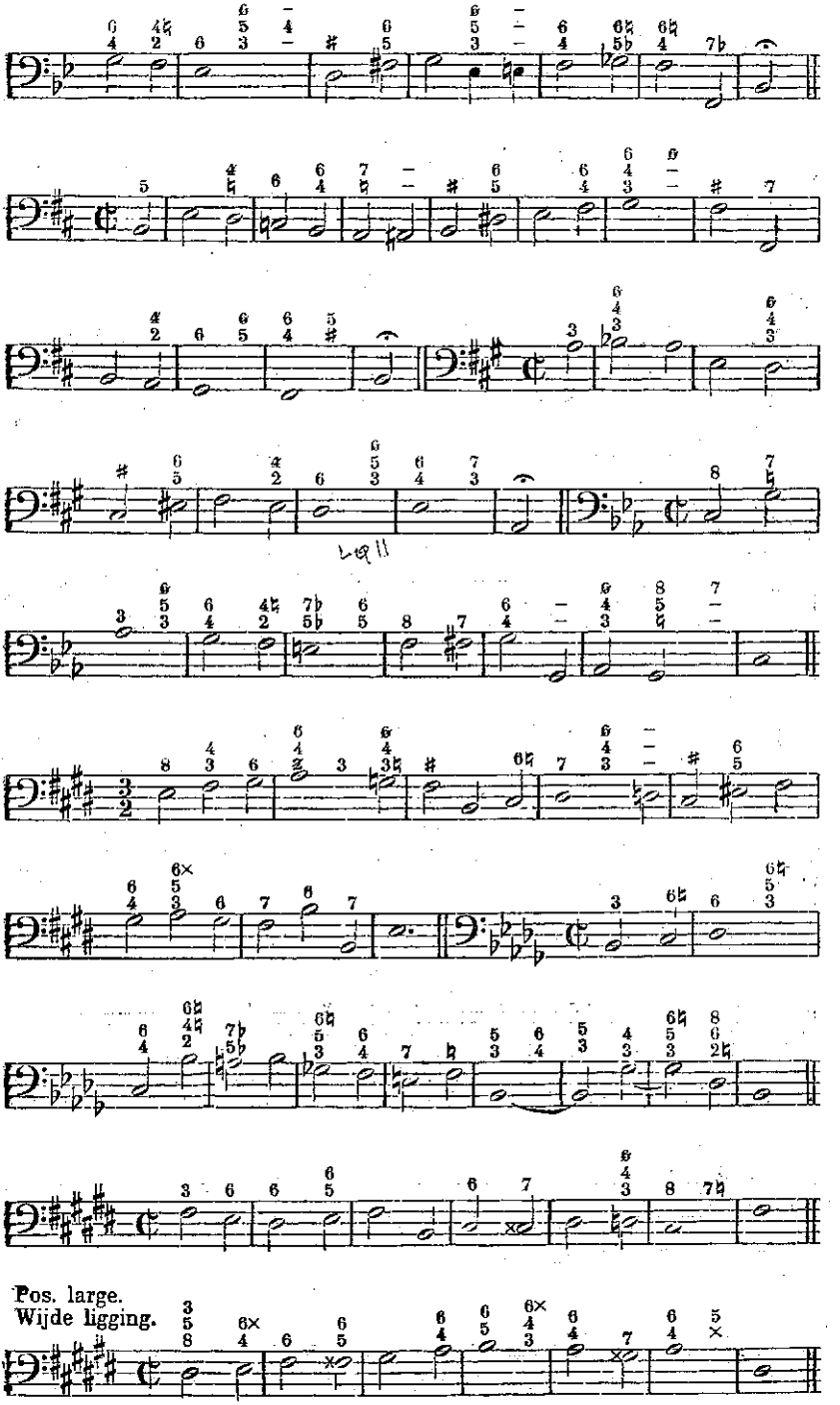
Pos. large.
Wijde ligging.

§ 16. Devoirs sur le retard avec sa résolution naturelle en descendant.

§ 16. Oefeningen voor de eenvoudige vertraging met natuurlijke oplossing in benedenwaartsche richting.

A 275. Bij 275.

Pos. large. Wijde ligging.

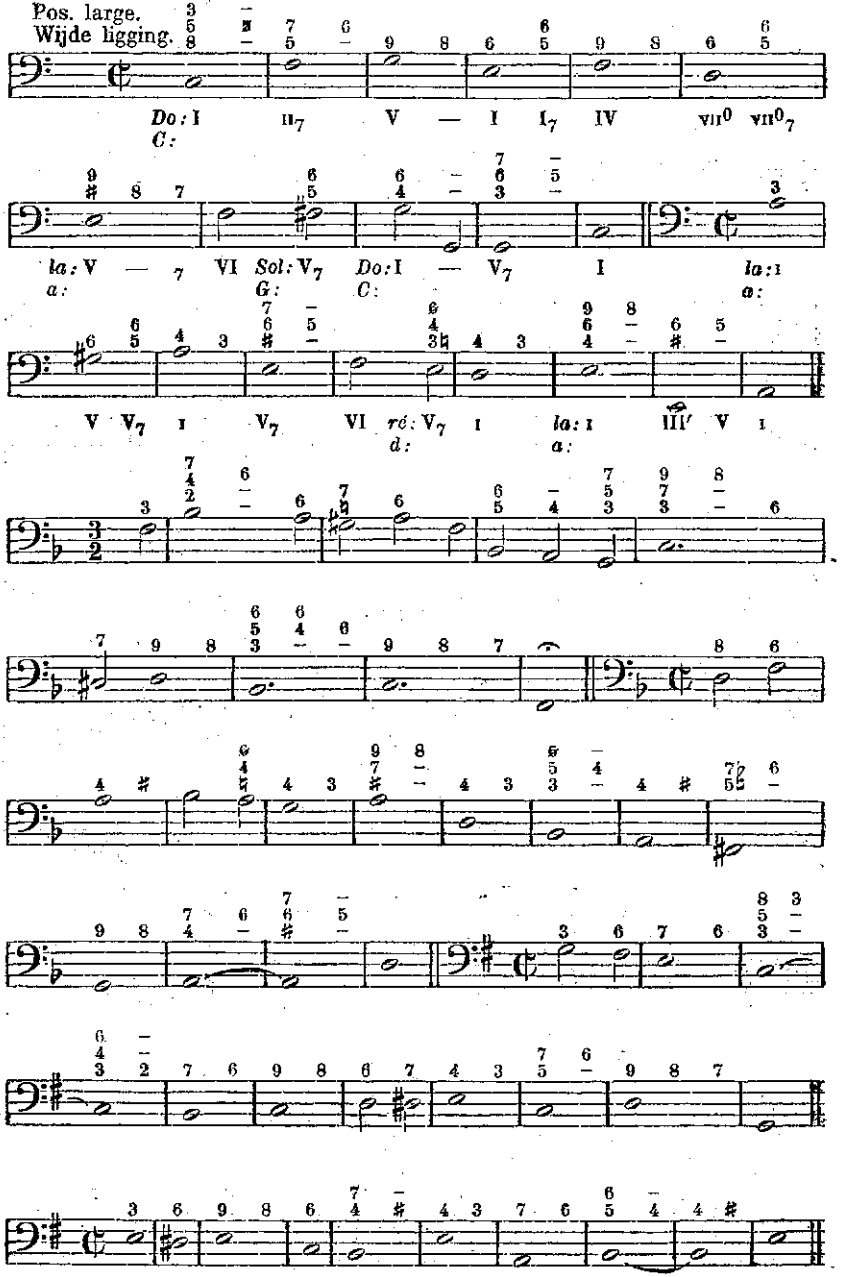

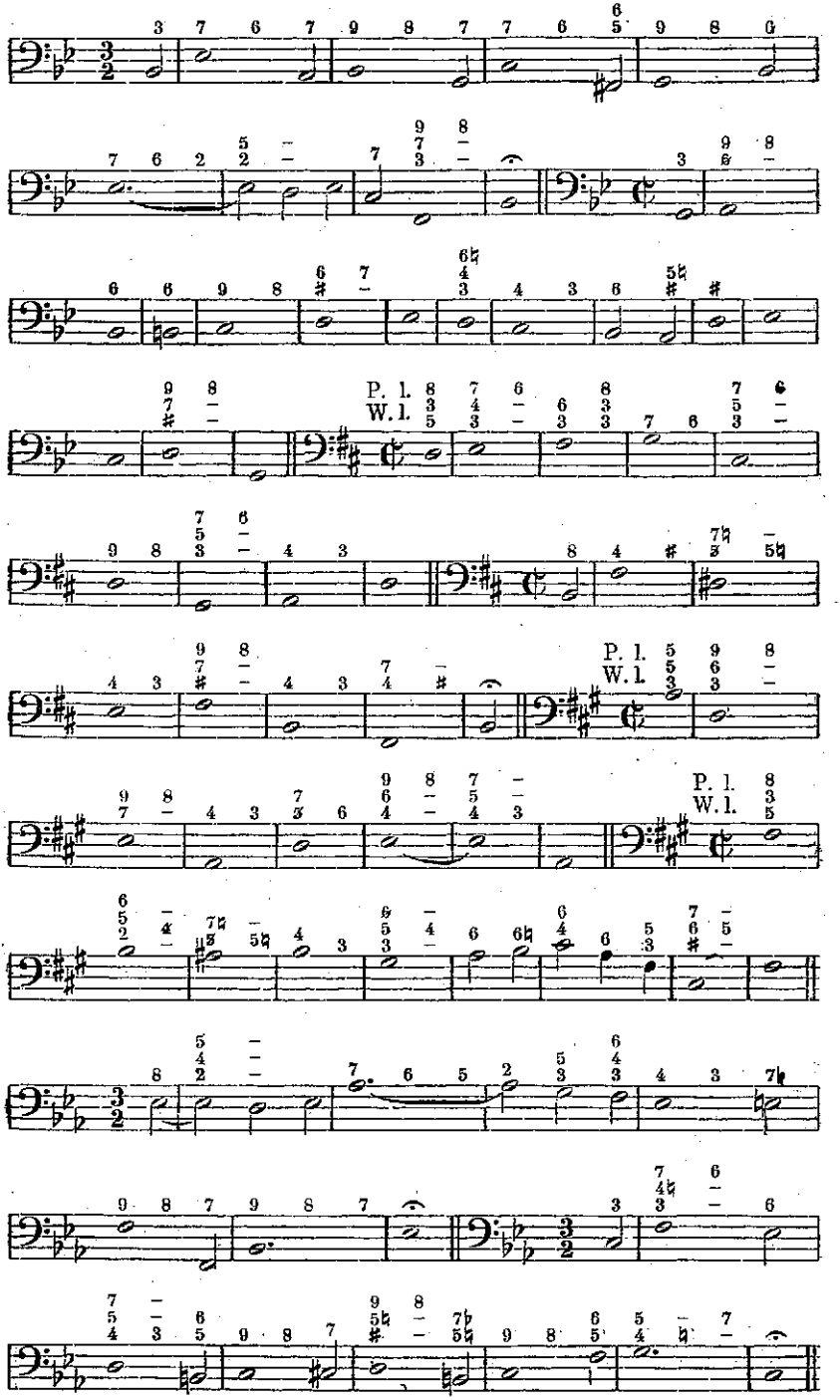
P. l.
W. l.
P. l.
W. l.
P. l.
W. l.

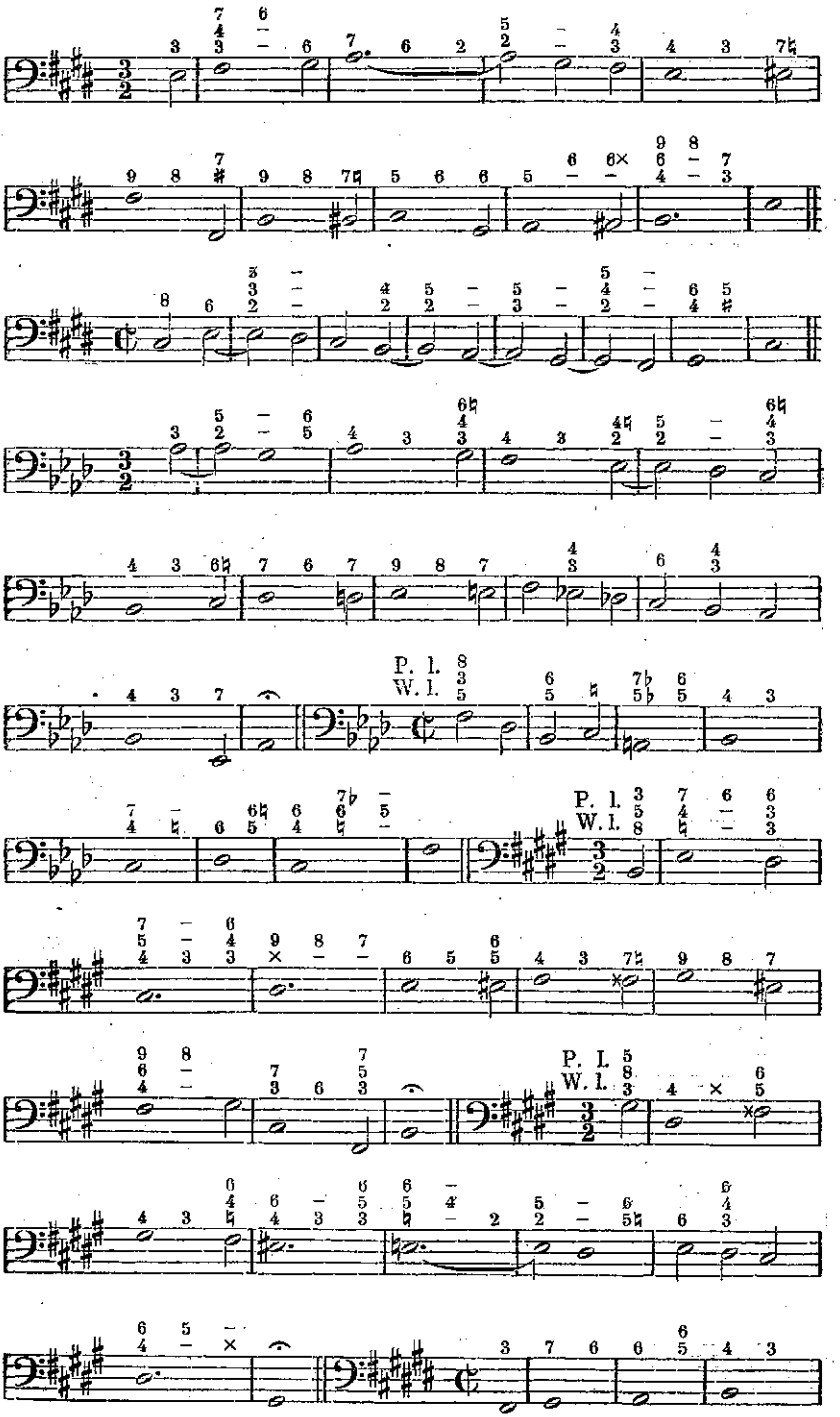
P. I.
W. I.
P. I.
W. I.
P. I.
W. I.

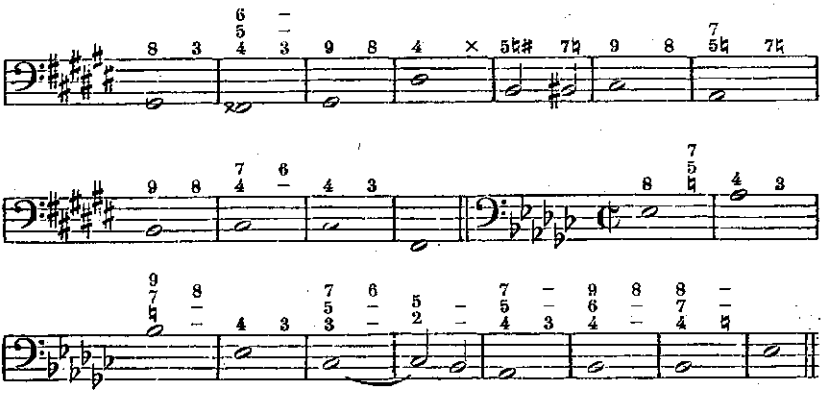

§ 17. Devoirs sur les retards dans plusieurs voix.

A 294.

§ 17. Oefeningen voor vertragingen in verschillende stemmen.

Bij 294.

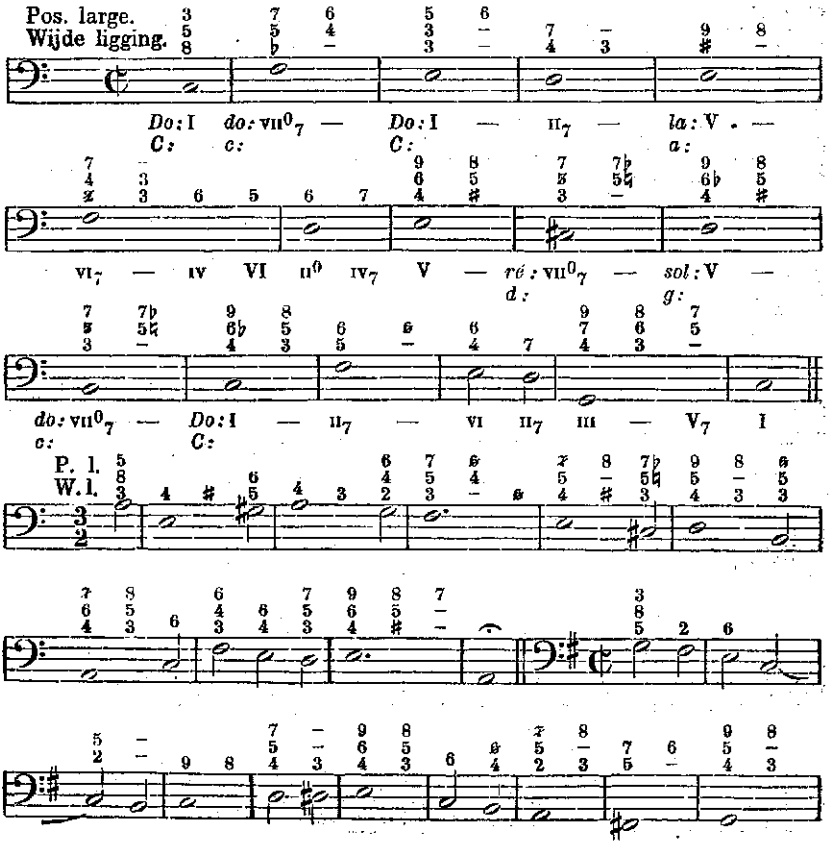

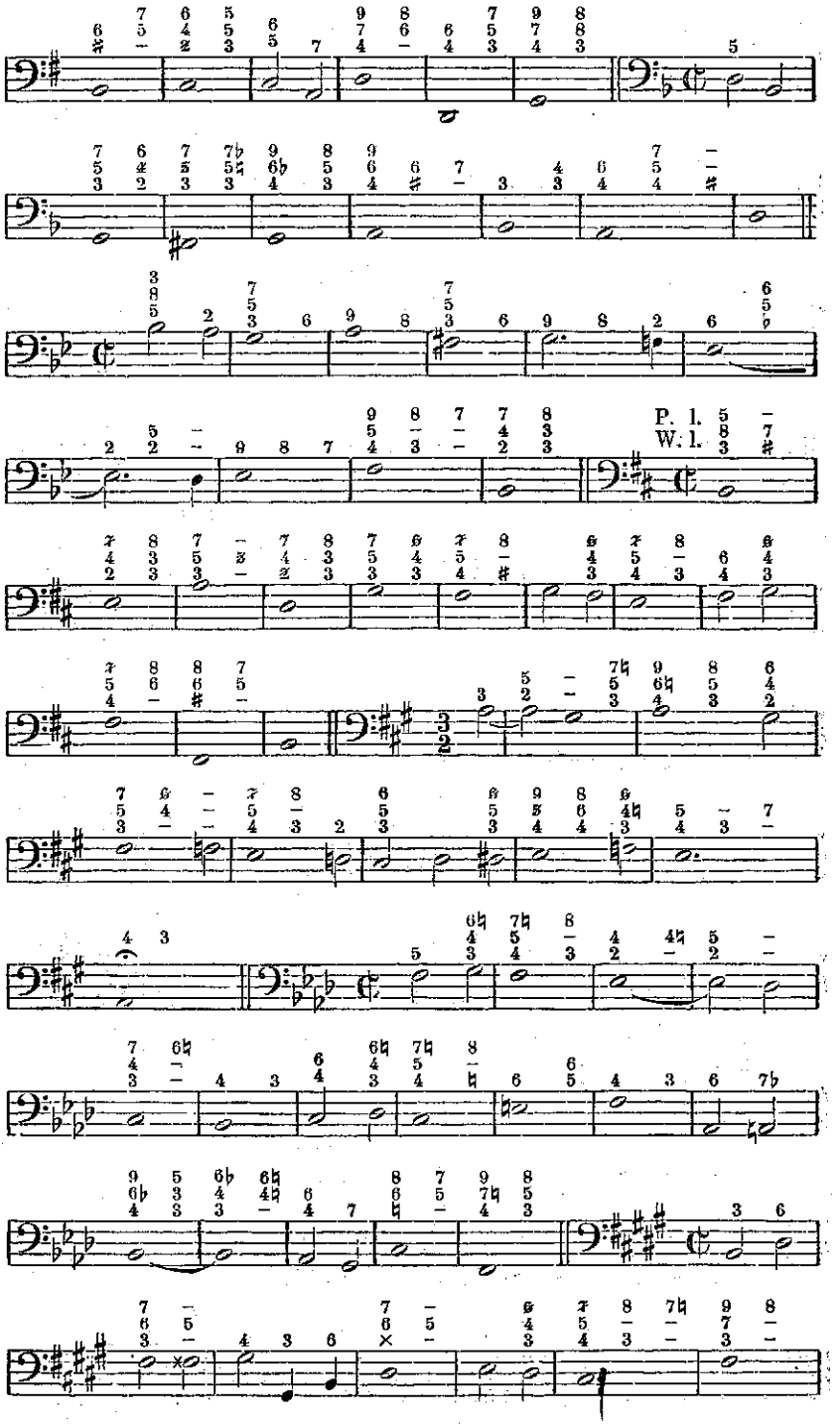
P. 1.
W. 1.

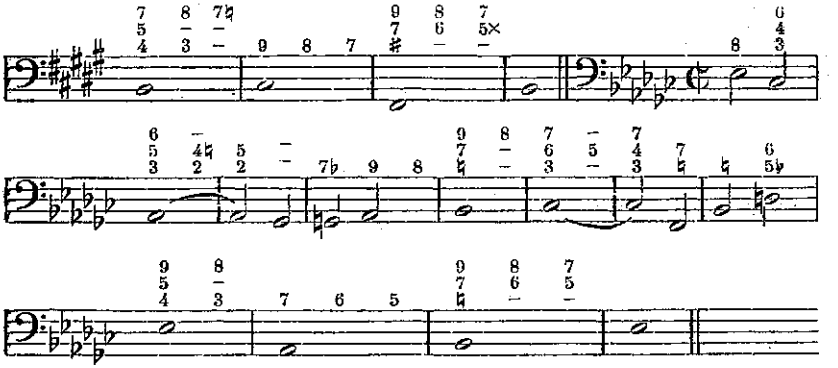

§ 18. Devoirs sur la pédale et pour les notes de passage.

A 309.

§ 18. Oefeningen voor het orgelpunt en voor doorgaande noten.

Bij 309.

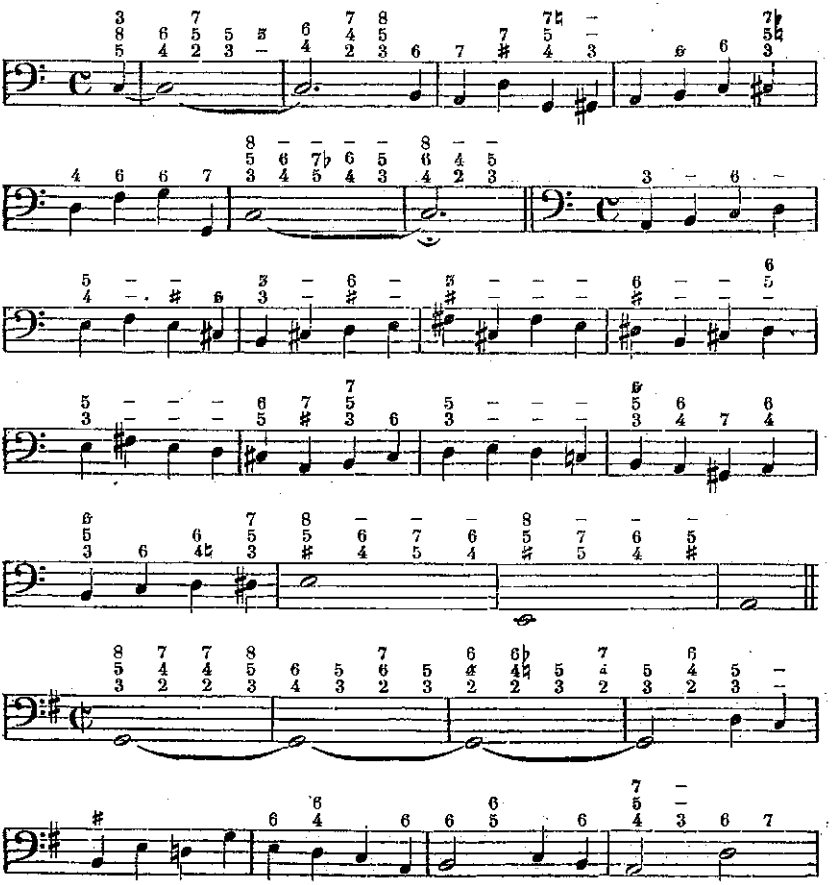

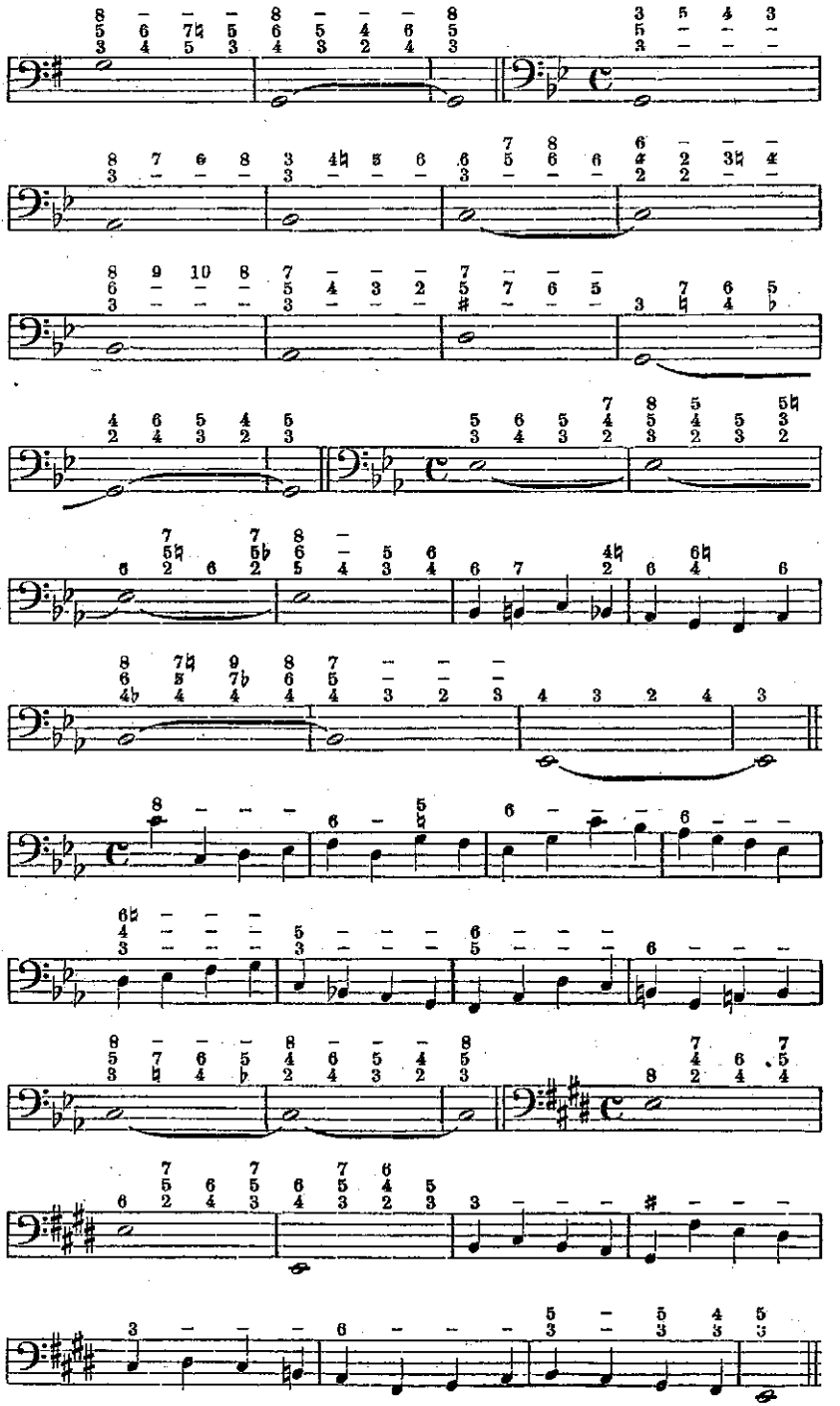

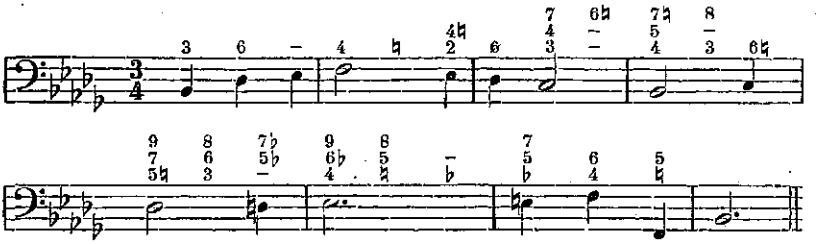

§ 19. Devoirs sur l'accompagnement d'un chant donné.

A 349.

§ 19. Oefeningen voor de toepassing der akkoorden om een cantus firmus in de sopraan in den vierstemmigen Satz te begeleiden.

Bij 349.

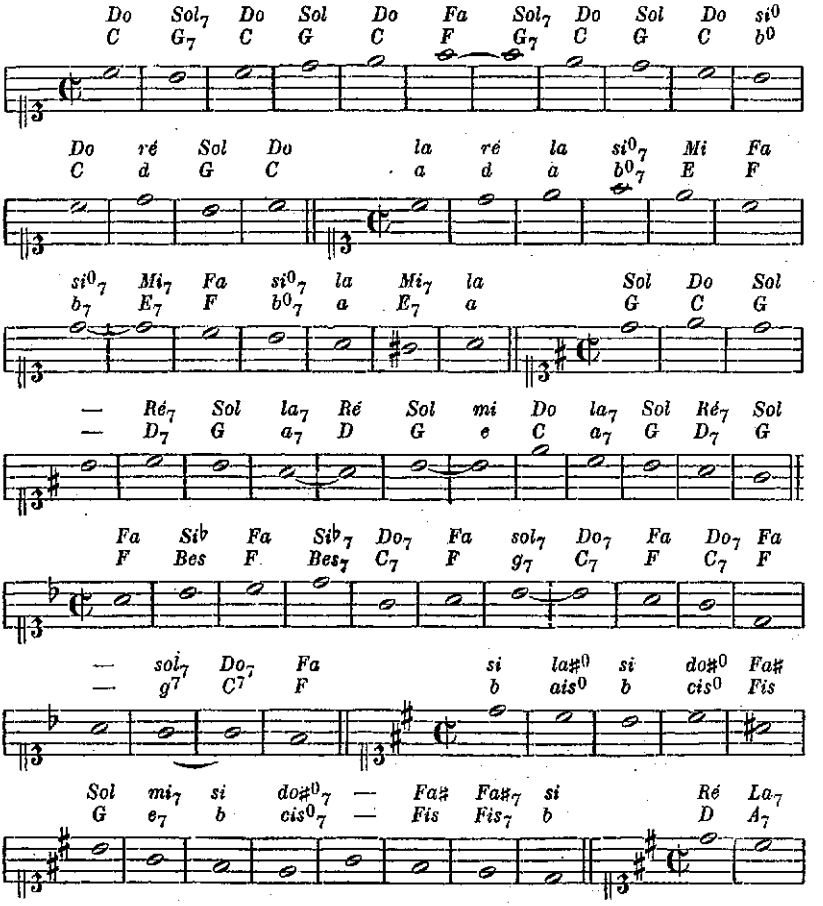

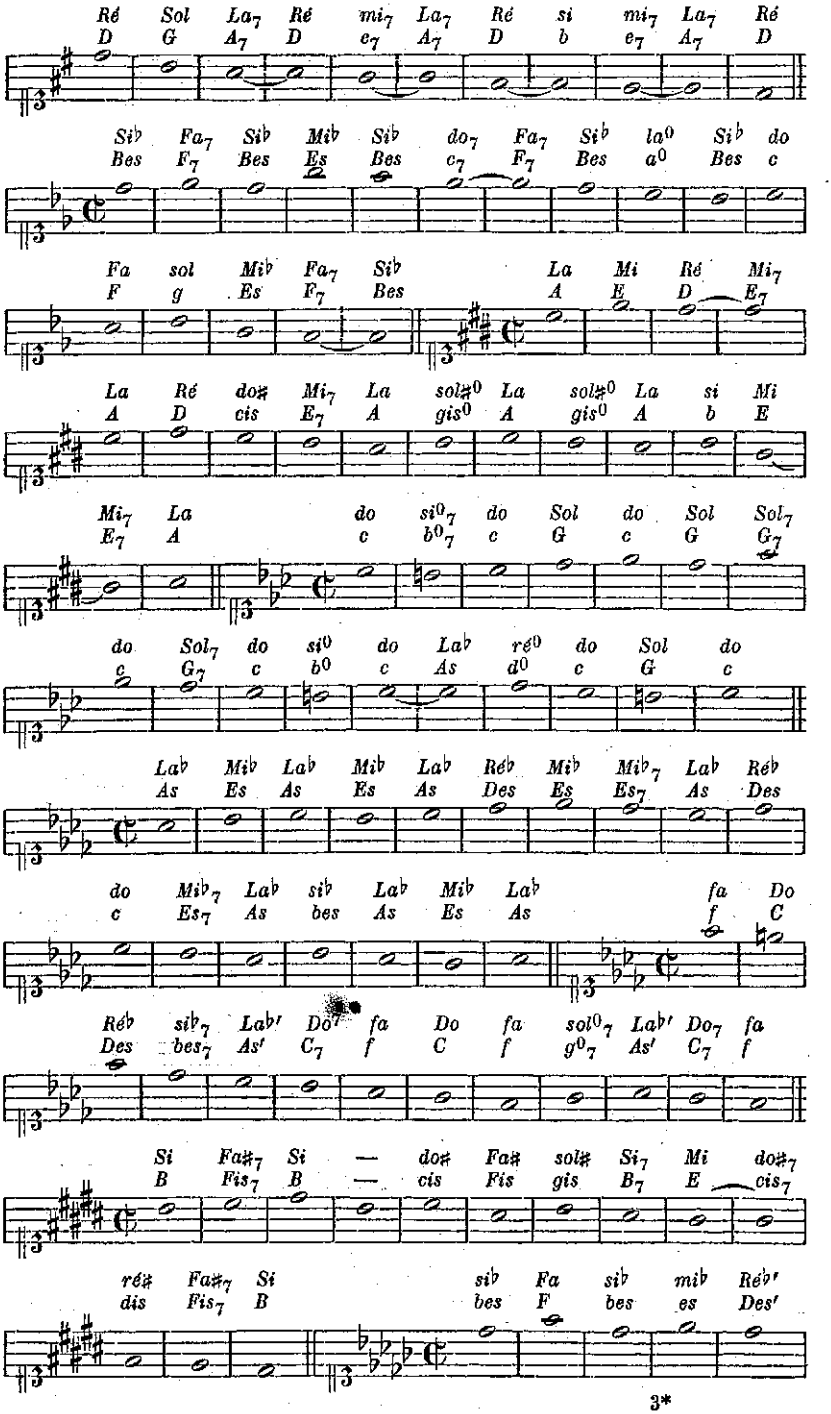
Ré Sol La7 Ré mi7 La7 Ré si mi7 La7 Ré
D G A7 D e7 A7 D b e7 A7 D
Si♭ Fa7 Si♭ Mi♭ Si♭ do7 Fa7 Si♭ la0 Si♭ do
Bes F7 Bes Es Bes c7 F7 Bes a0 Bes c
Fa sol Mi♭ Fa7 Si♭ La Mi Ré Mi7
F g Es F7 Bes A E D E7
La Ré do♯ Mi7 La sol♯0 La sol♯0 La si Mi
A D cis E7 A gis0 A gis0 A b E
Mi7 La do si0 7 do Sol do Sol Sol7
E7 A c b0 7 c G c G G7
do Sol7 do si0 do La♭ ré0 do Sol do
c G7 c b0 c As d0 c G c
La♭ Mi♭ La♭ Mi♭ La♭ Ré♭ Mi♭ Mi♭7 La♭ Ré♭
As Es As Es As Des Es Es7 As Des
do Mi♭7 La♭ si♭ La♭ Mi♭ La♭ fa Do
c Es7 As bes As Es As f C
Ré♭ si♭7 La♭′ Do′ fa Do fa sol0 7 La♭′ Do7 fa
Des bes7 As′ C7 f C f g0 7 As′ C7 f
Si Fa♯7 Si — do♯ Fa♯ sol♯ Si7 Mi do♯7
B Fis7 B — cis Fis gis B7 E cis7
ré♯ Fa♯7 Si si♭ Fa si♭ mi♭ Ré♭′
dis Fis7 B bes F bes es Des′

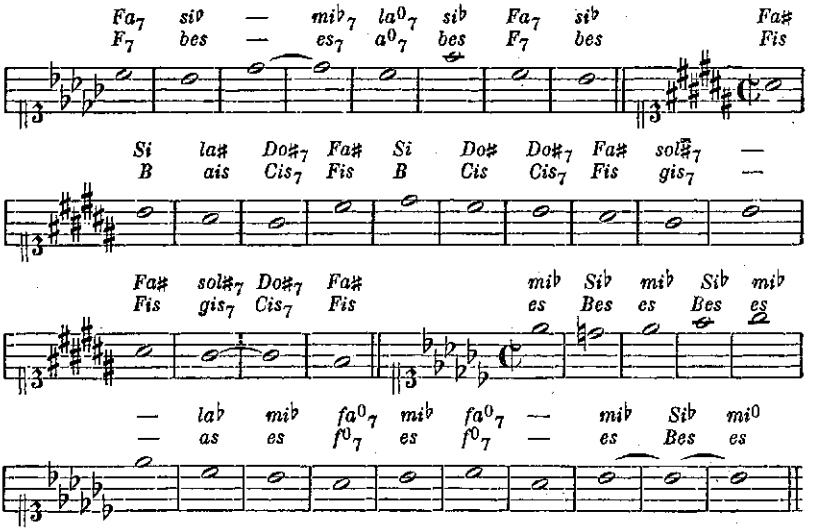

§ 20. Devoirs sur le chant donné à l'alto.

A 352.

§ 20. Oefeningen voor den Cantus firmus in de alt.

Bij 352.

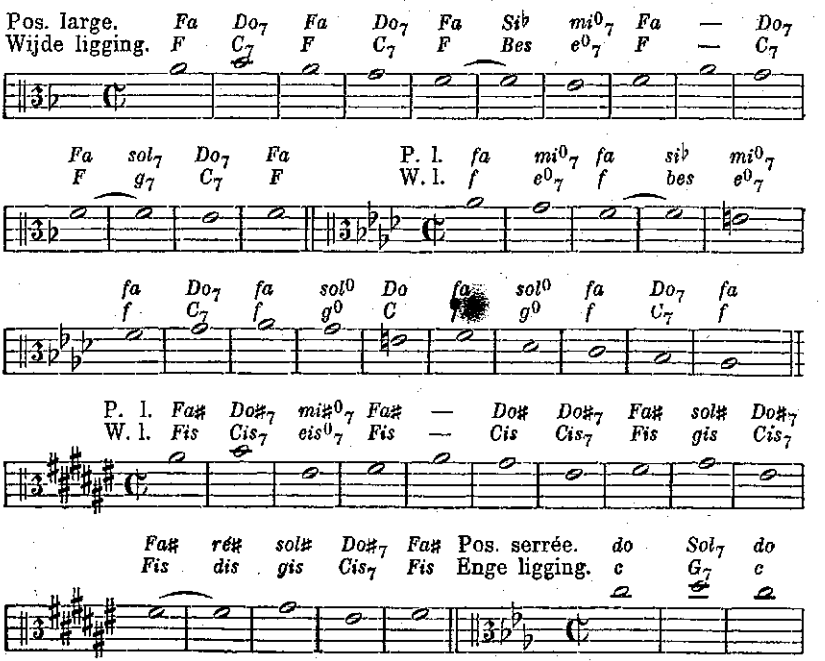

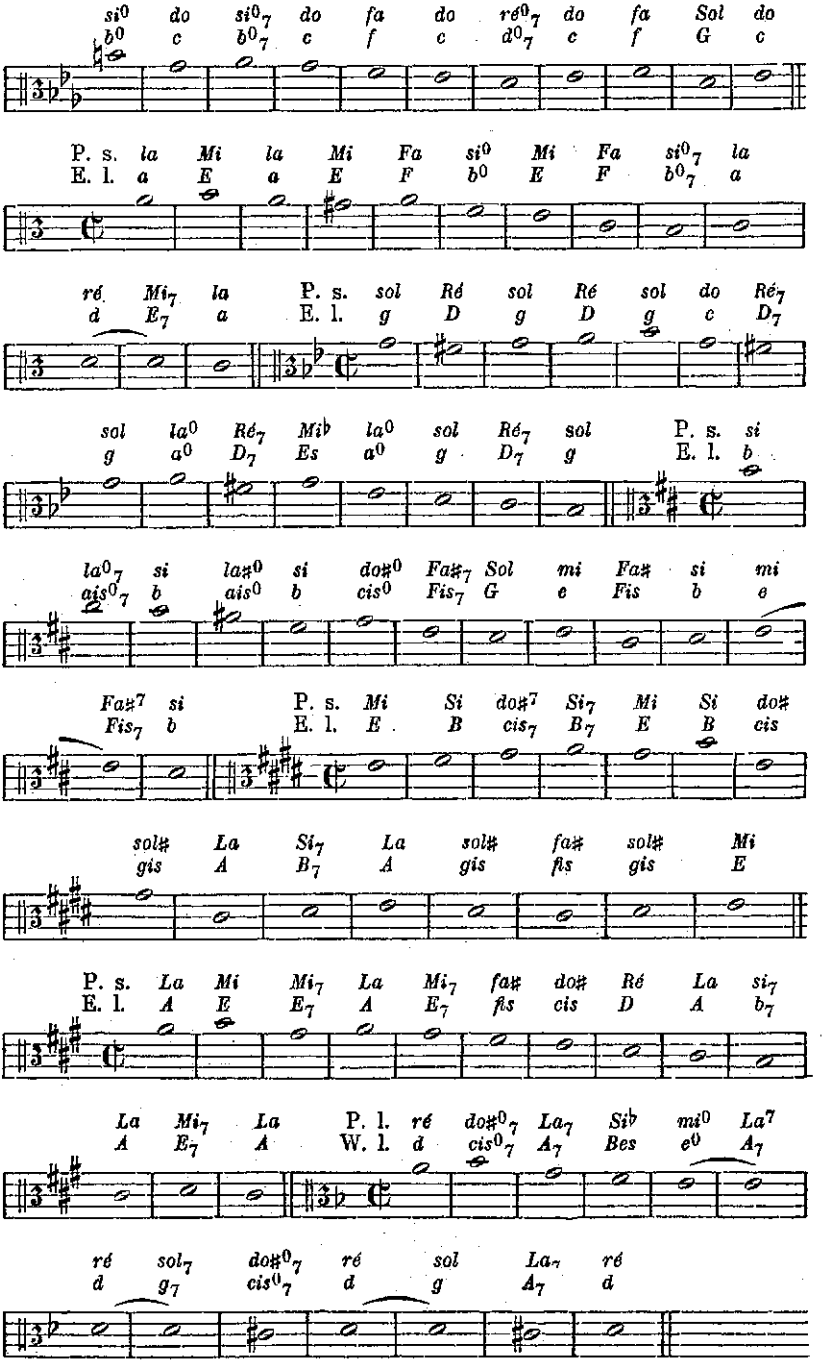
si⁰ do si⁰₇ do fa do ré⁰₇ do fa Sol do
b⁰ c b⁰₇ c f c d⁰₇ c f G c
P. s. la Mi la Mi Fa si⁰ Mi Fa si⁰₇ la
E. l. a E a E F b⁰ E F b⁰₇ a
ré Mi₇ la P. s. sol Ré sol Ré sol do Ré₇
d E₇ a E. l. g D g D g c D₇
sol la⁰ Ré₇ Mi♭ la⁰ sol Ré₇ sol P. s. si
g a⁰ D₇ Es a⁰ g D₇ g E. l. b
la⁰₇ si la♯⁰ si do♯⁰ Fa♯₇ Sol mi Fa♯ si mi
ais⁰₇ b ais⁰ b cis⁰ Fis₇ G e Fis b e
Fa♯⁷ si P. s. Mi Si do♯⁷ Si₇ Mi Si do♯
Fis₇ b E. l. E B cis₇ B₇ E B cis
sol♯ La Si₇ La sol♯ fa♯ sol♯ Mi
gis A B₇ A gis fis gis E
P. s. La Mi Mi₇ La Mi₇ fa♯ do♯ Ré La si₇
E. l. A E E₇ A E₇ fis cis D A b₇
La Mi₇ La P. l. ré do♯⁰₇ La₇ Si♭ mi⁰ La⁷
A E₇ A W. l. d cis⁰₇ A₇ Bes e⁰ A₇
ré sol₇ do♯⁰₇ ré sol La₇ ré
d g₇ cis⁰₇ d g A₇ d

§ 21. Devoirs sur lechant donné au ténor.

A 353.

§ 21. Oefeningen voor den Cantus firmus in den tenor.

Bij 353.

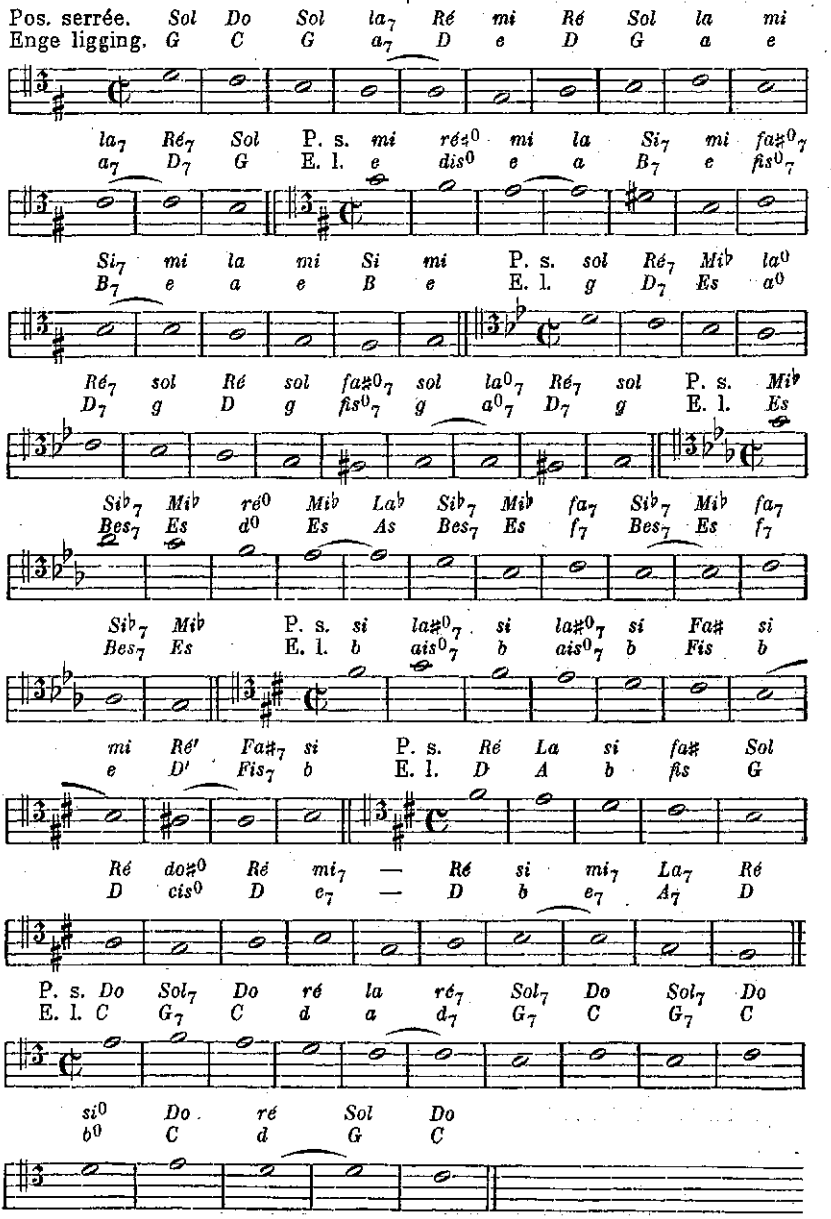

MUSICA B.N.

Seconde partie.

Exemples.

Tweede afdeeling.

Voorbeelden.

Explication des positions différentes de la clef d'*ut* pour les parties du soprano, alto et ténor (Voir Traité d'harmonie, Chap. 14, § 49):

Verklaring der verschillende positiën van den *C*sleutel voor sopraan, alt en tenor. (Zie Leerboek der Harmonie Hoofdstuk 14, § 49):

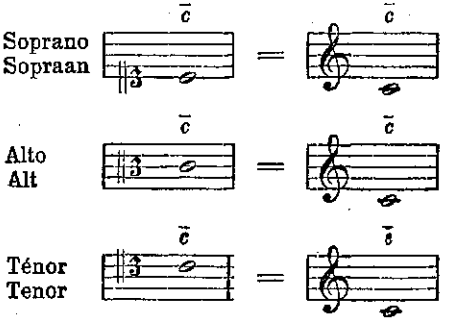

A § 1. | Bij § 1.

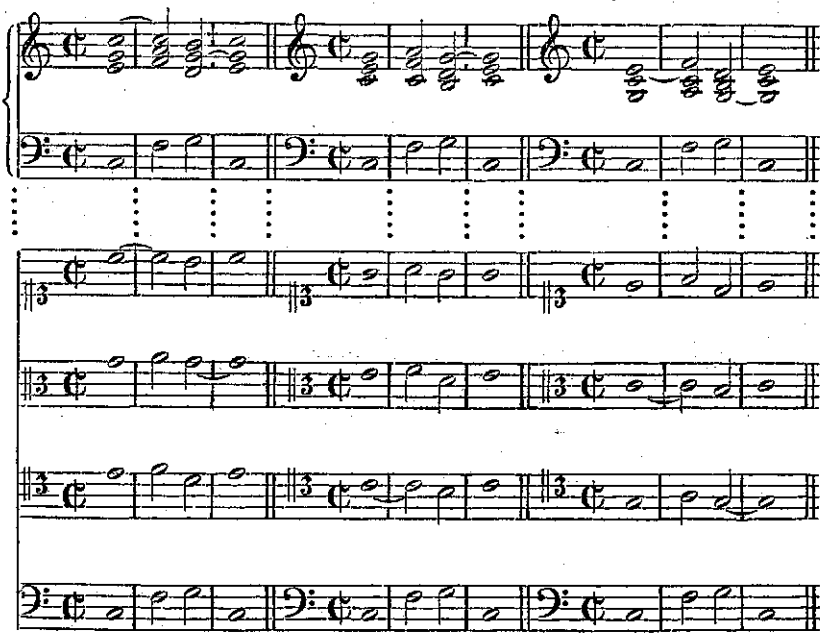

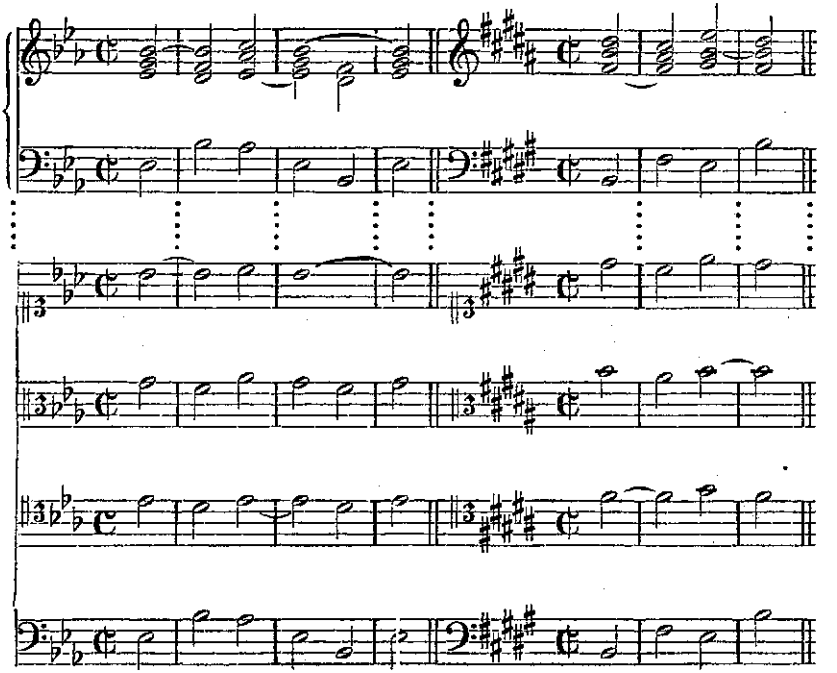

A § 2. | Bij § 2.

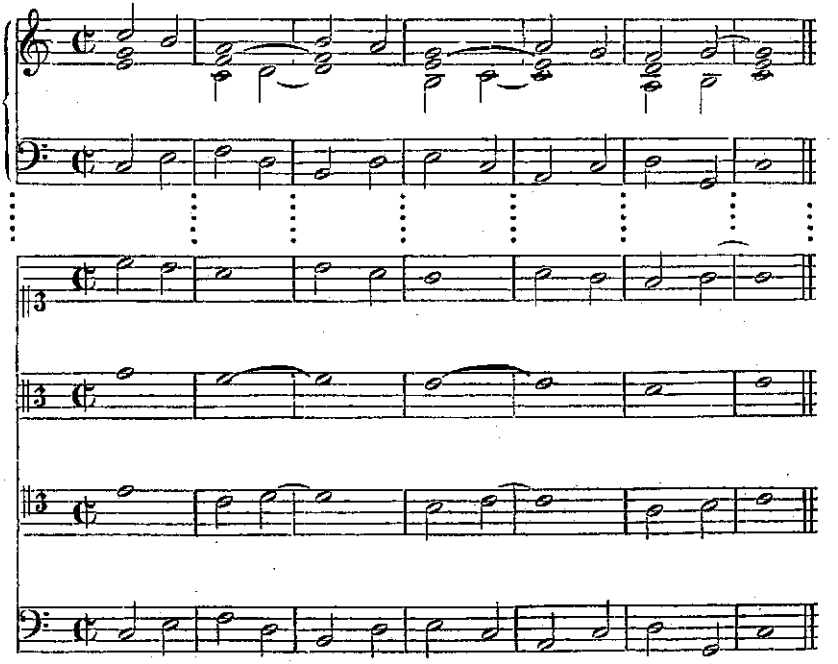

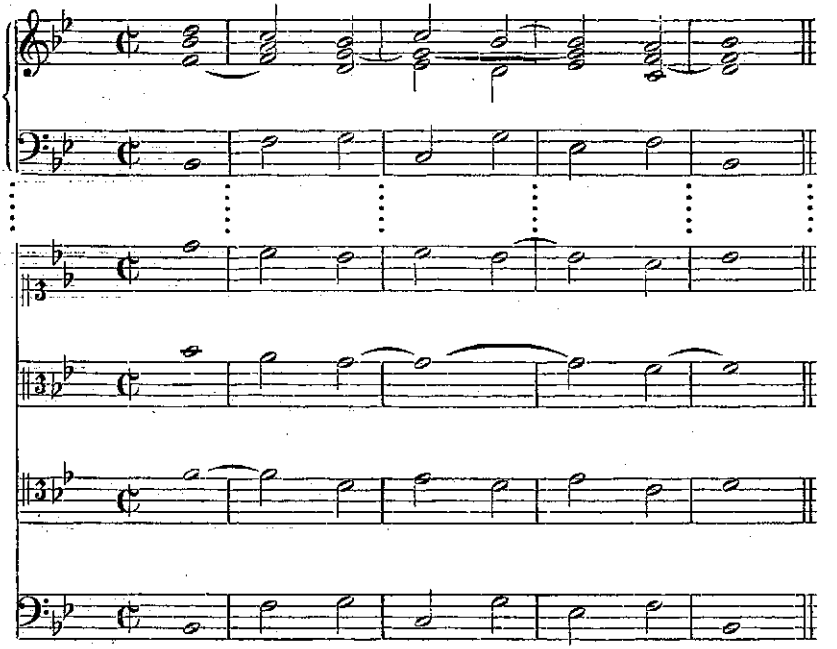

A § 3. | Bij § 3.

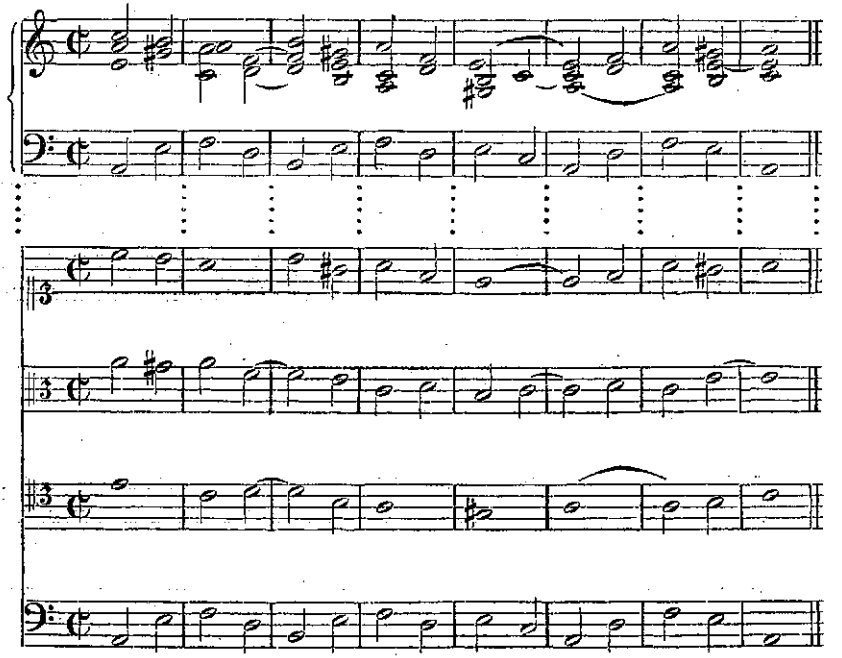

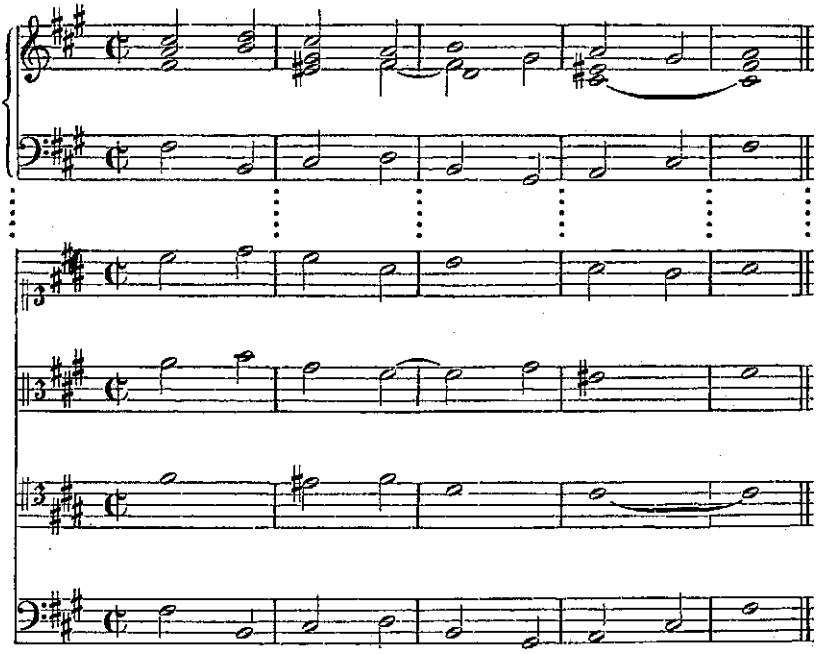

A § 4. | Bij § 4.

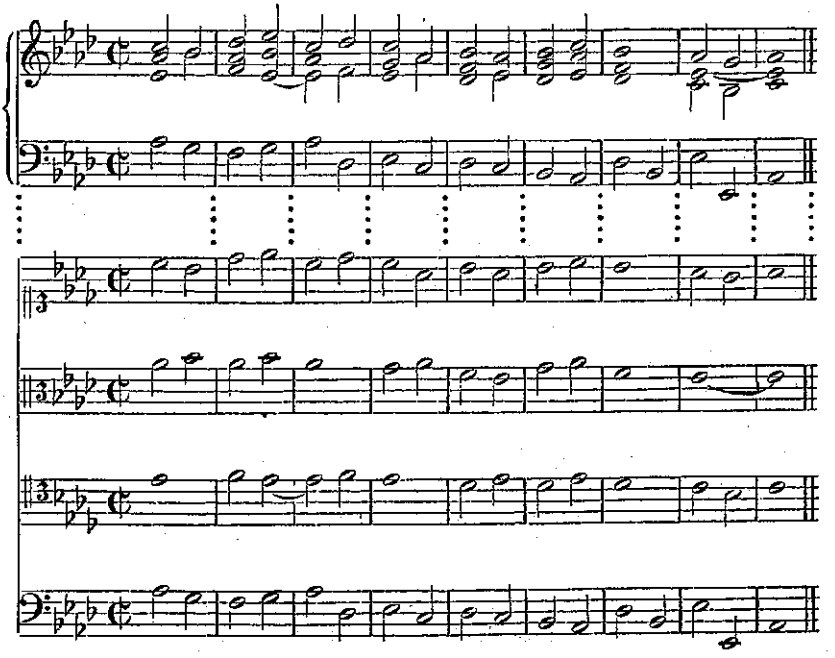

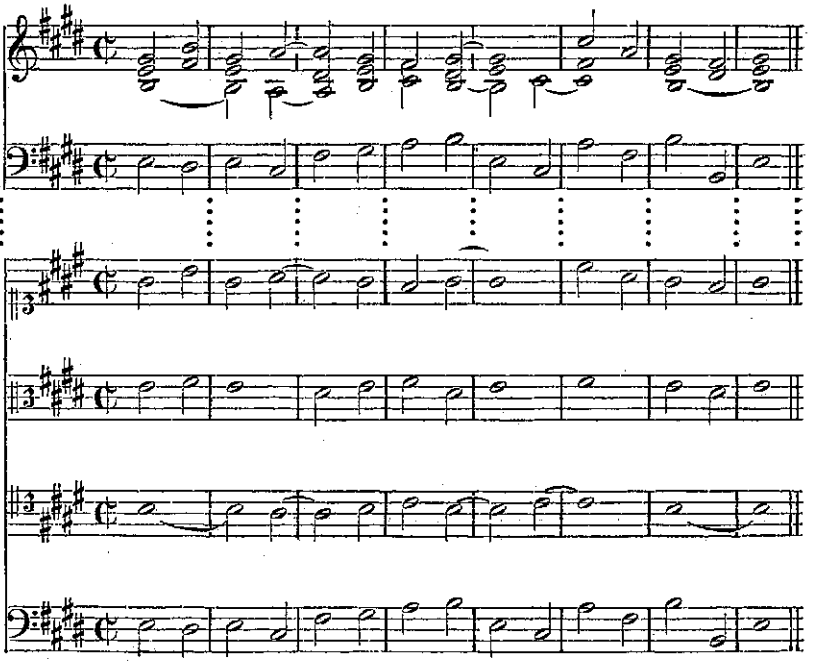

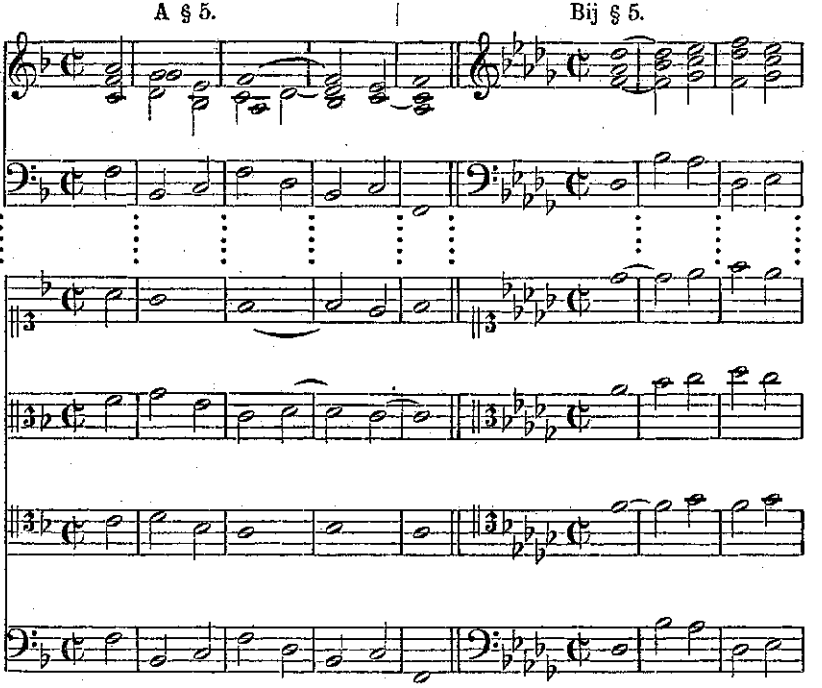
A § 5.
Bij § 5.

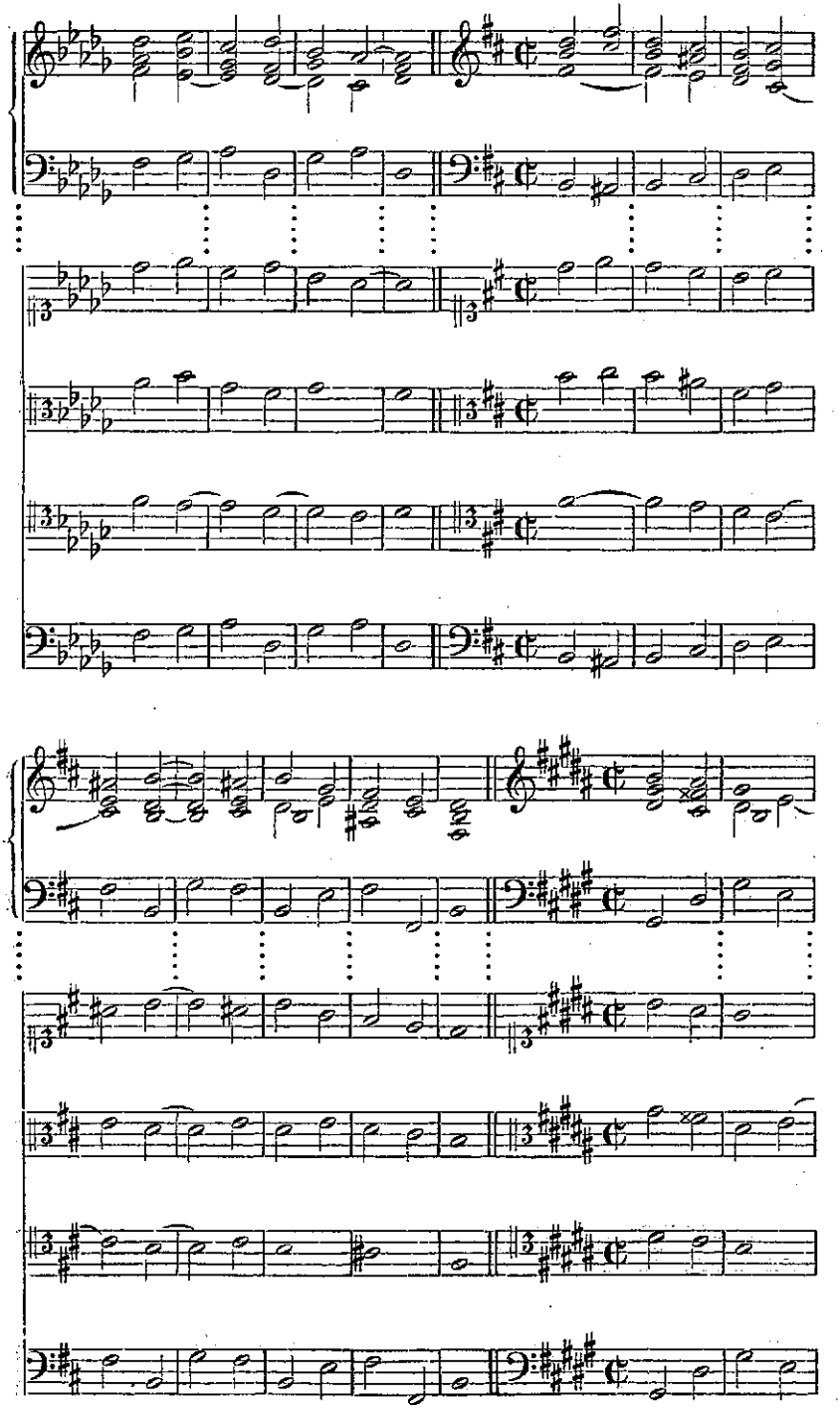

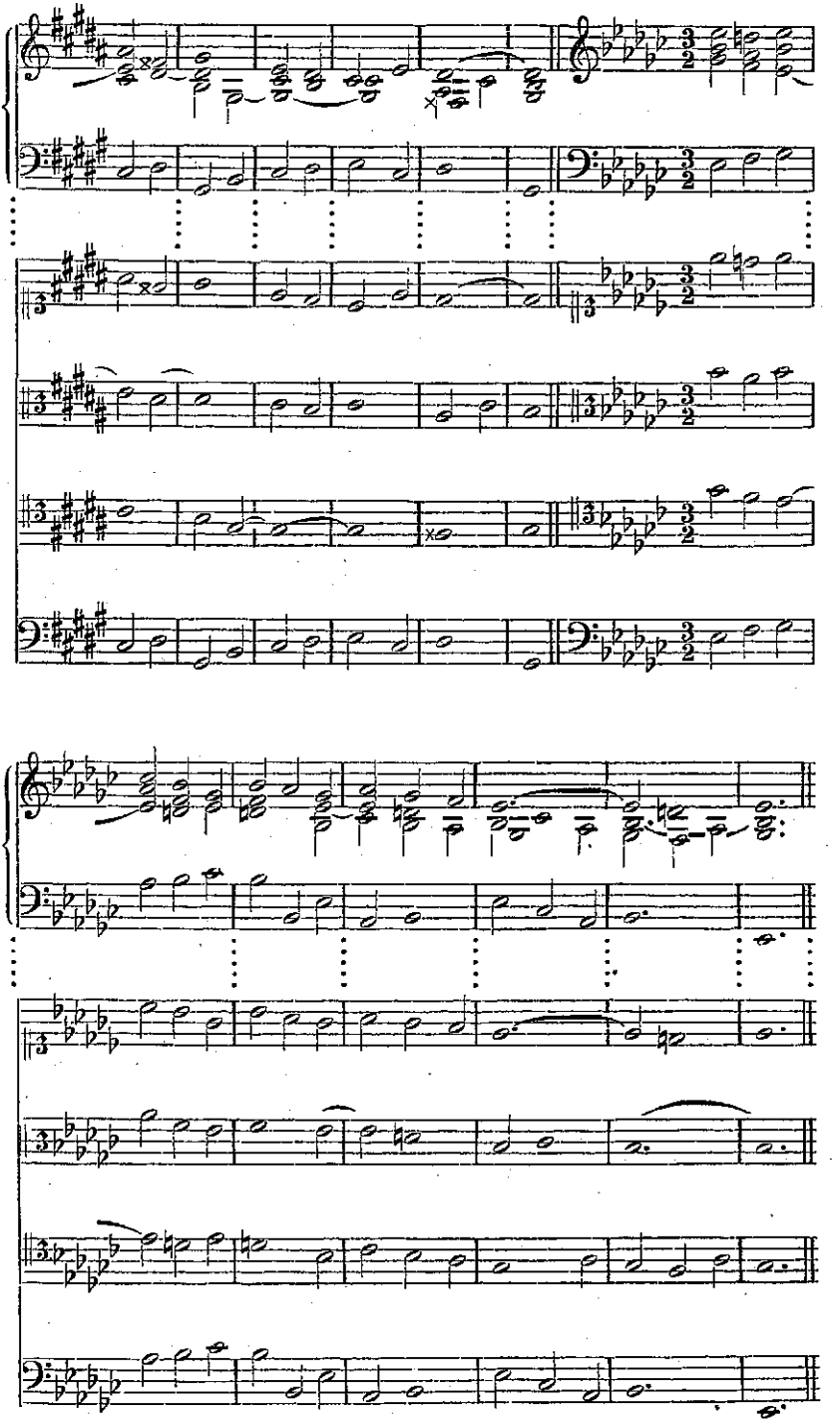

A § 6. | Bij § 6.

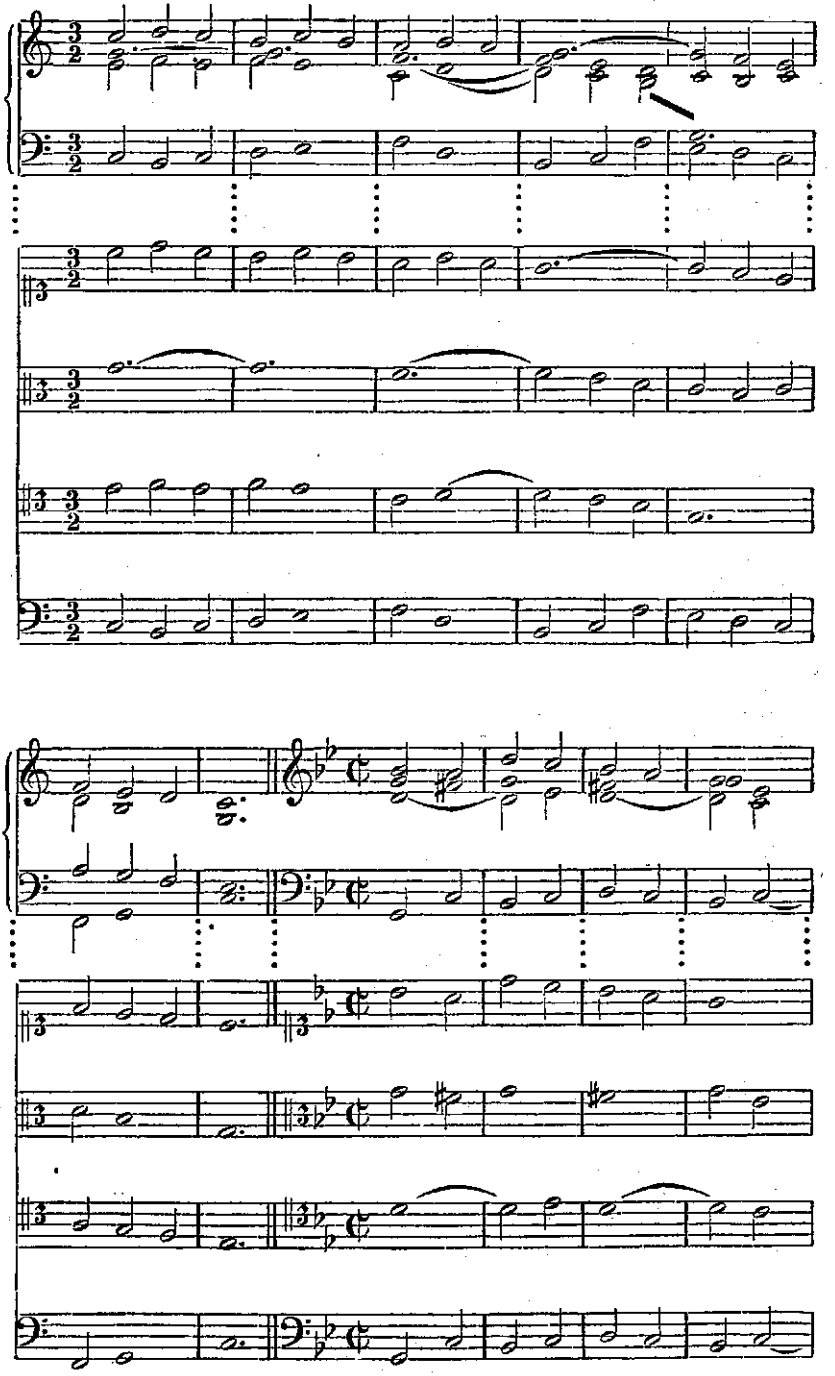

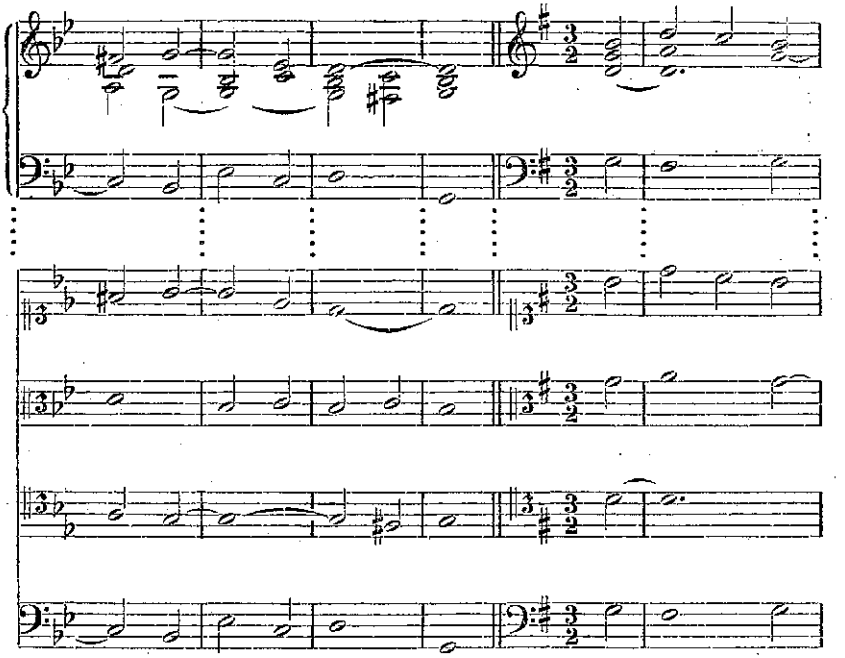

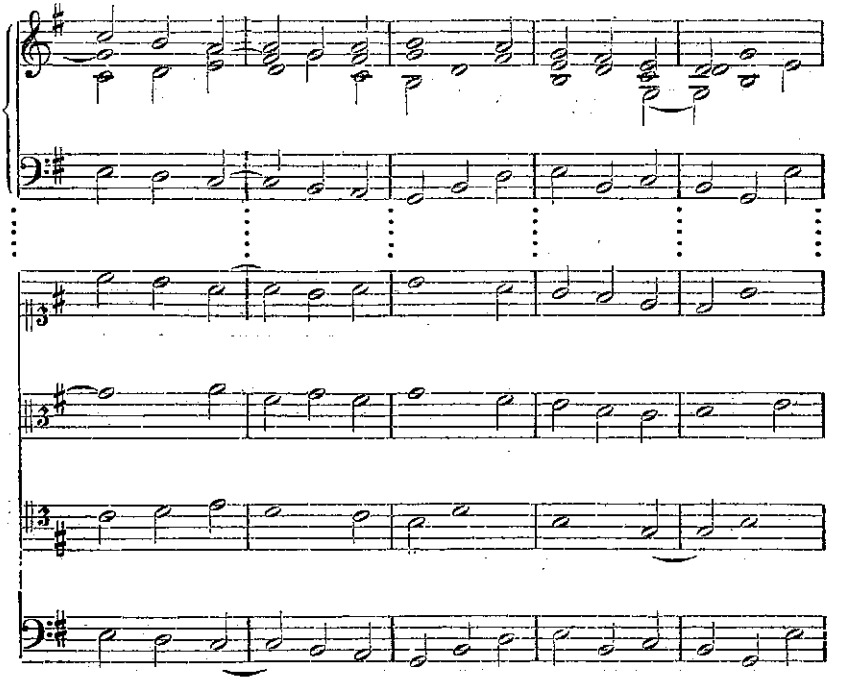

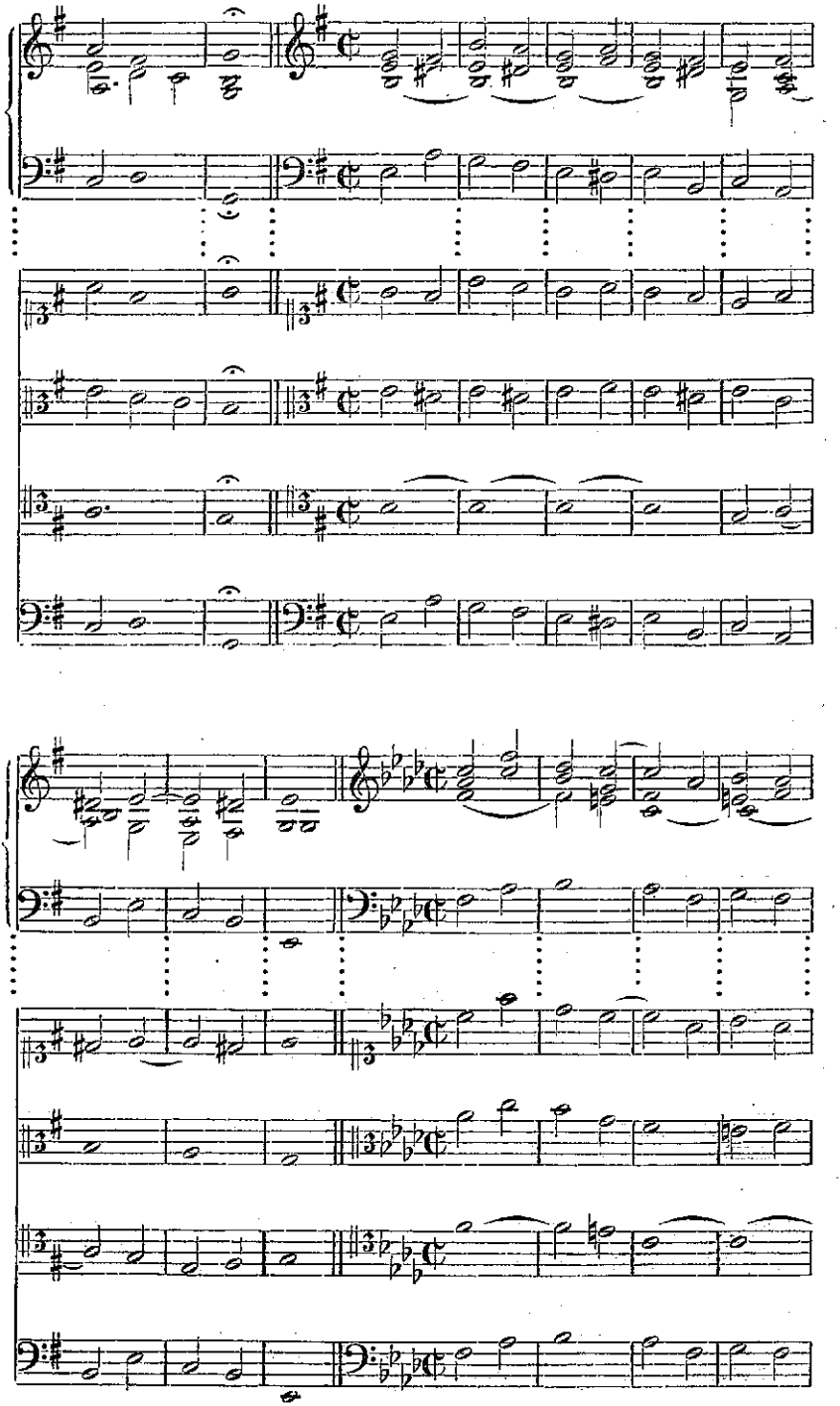

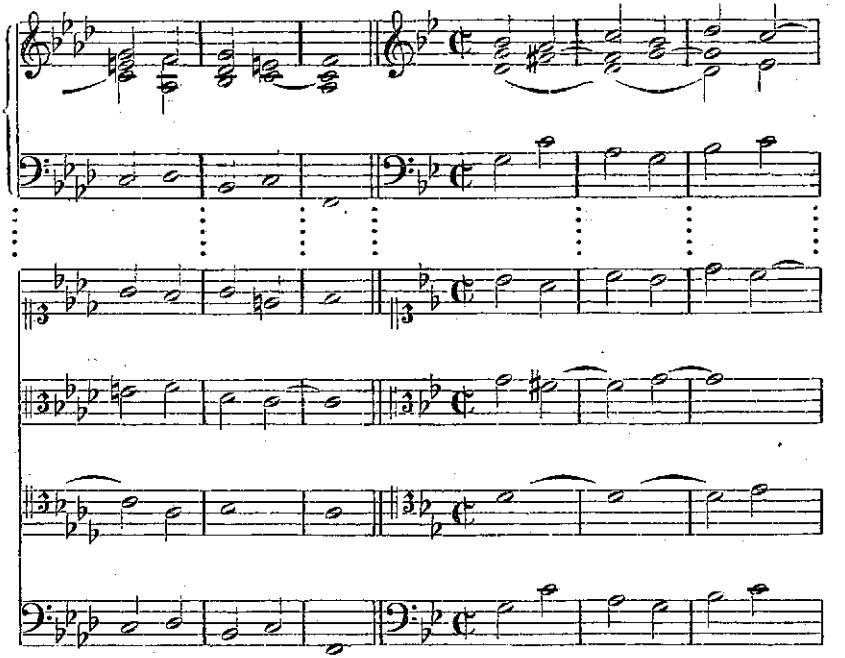

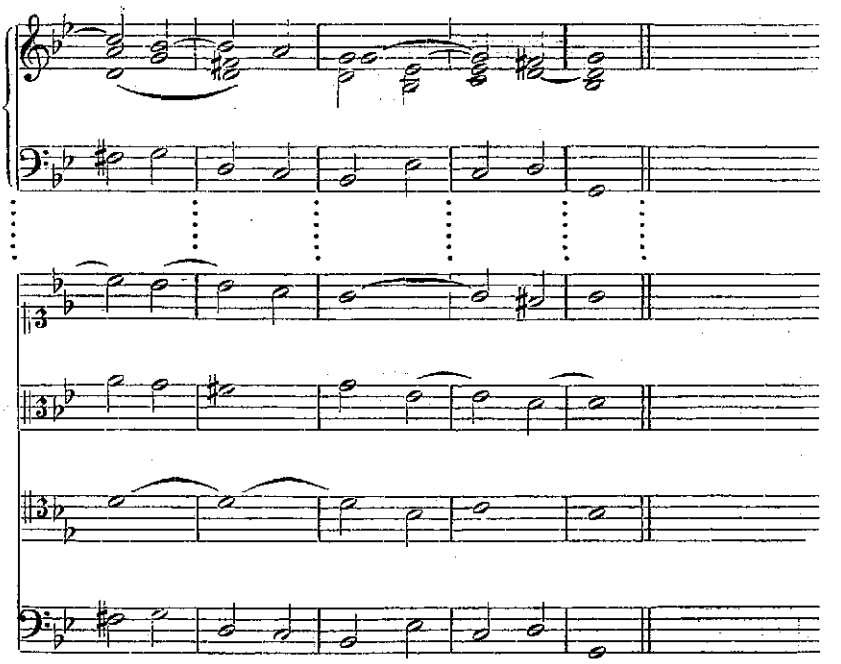

A § 7. | Bij § 7.

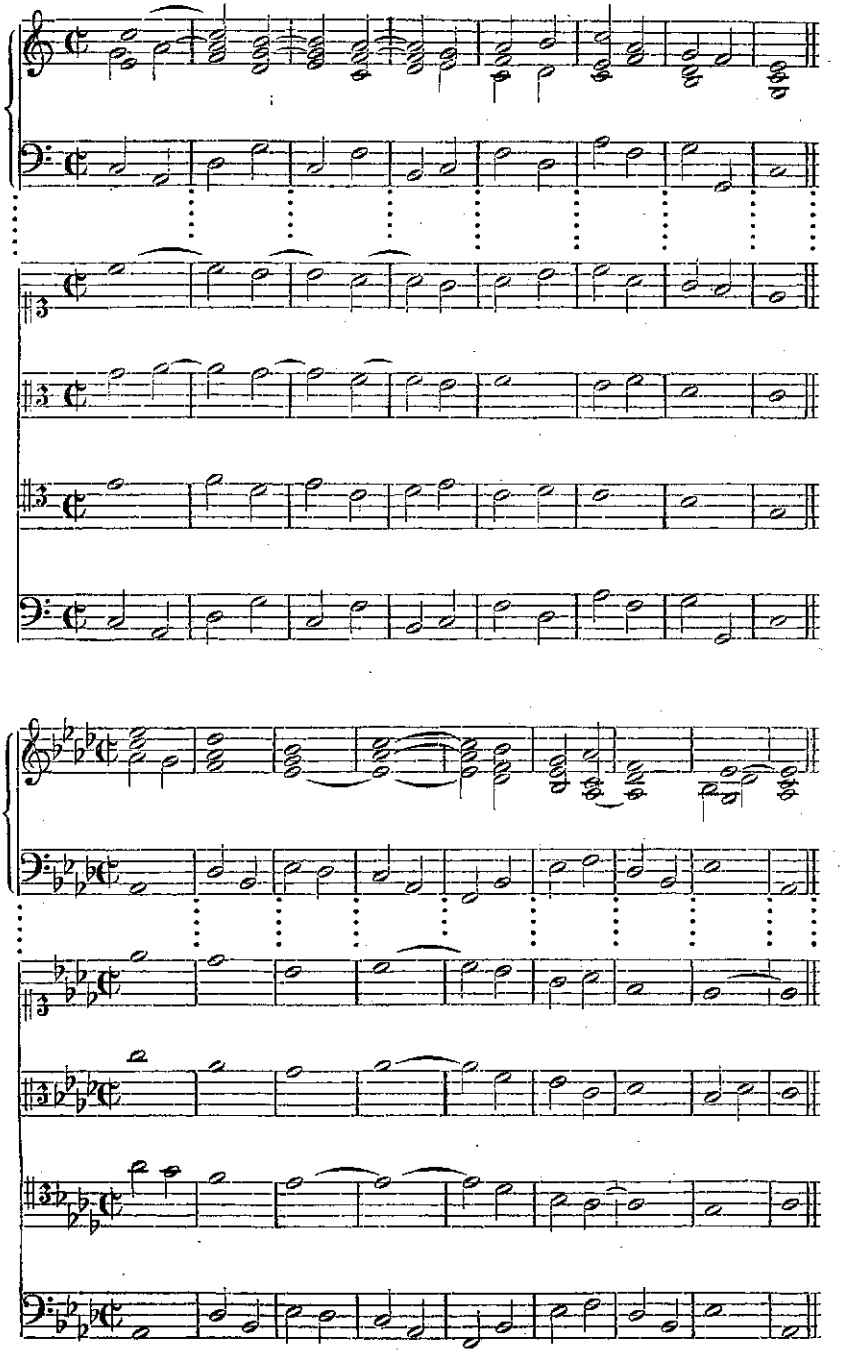

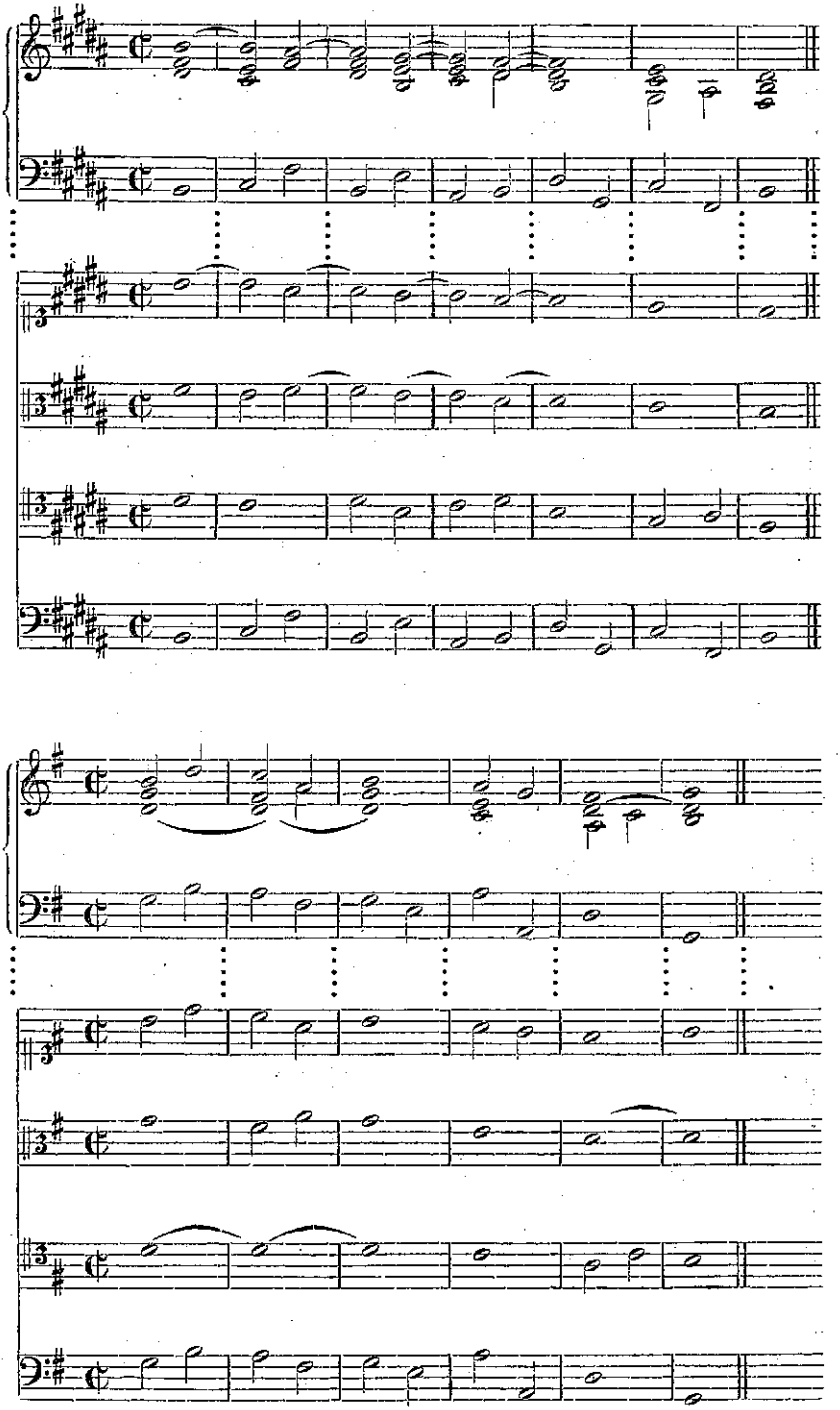

A § 8. | Bij § 8.

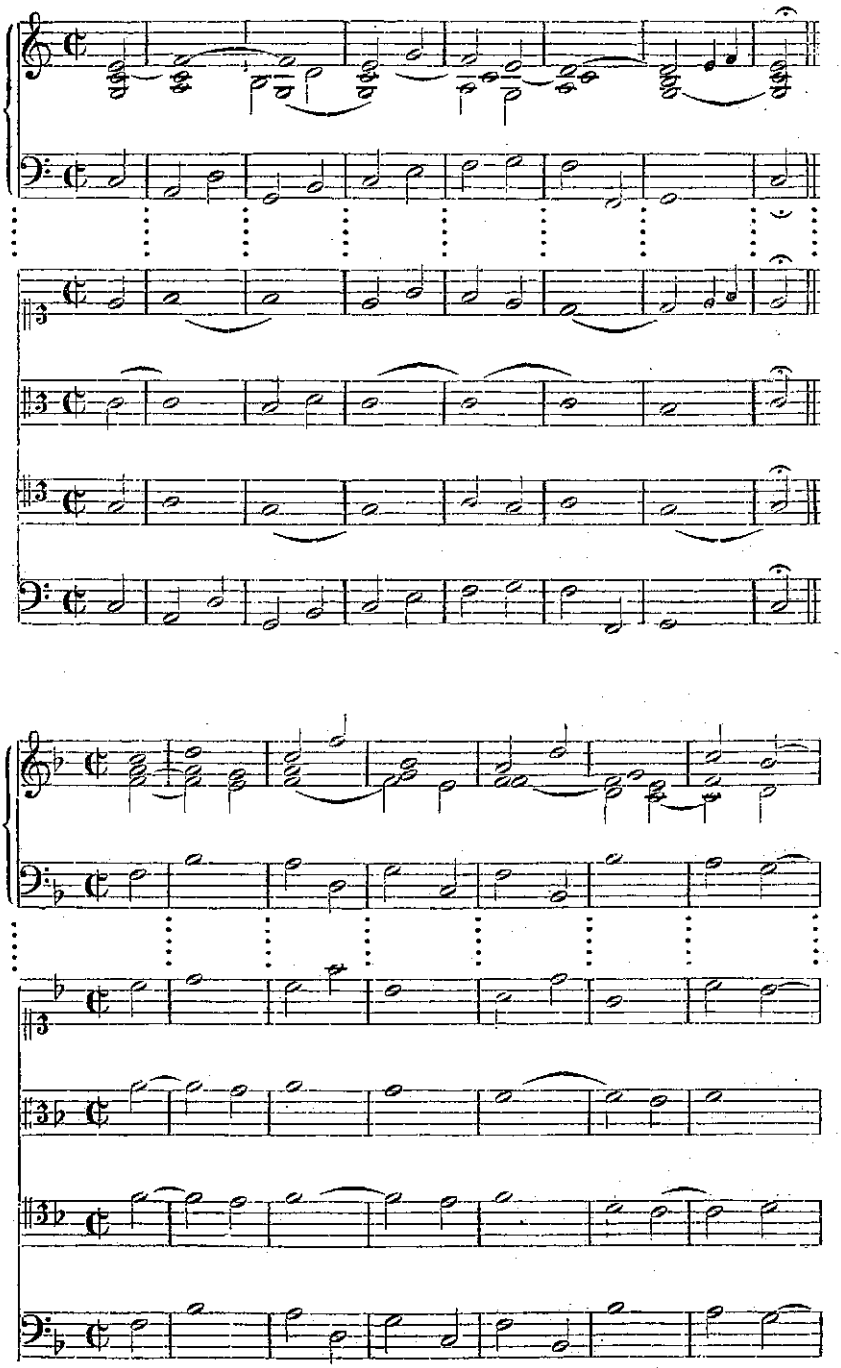

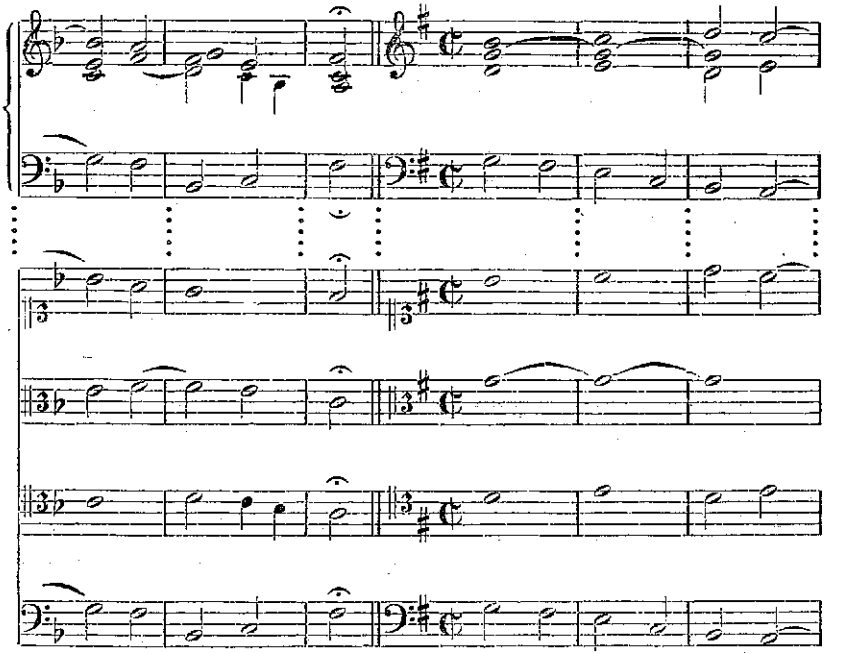

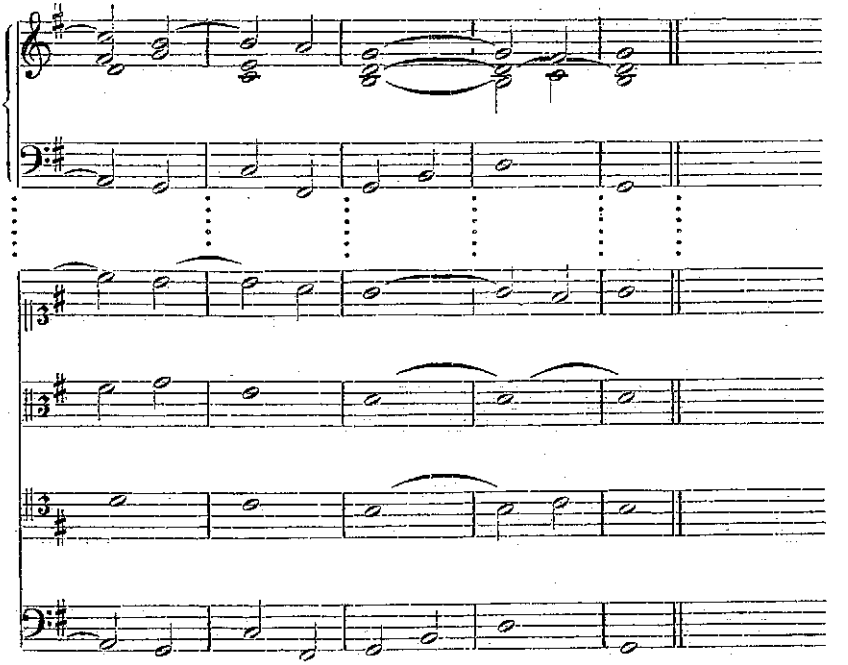

A § 9. | Bij § 9.

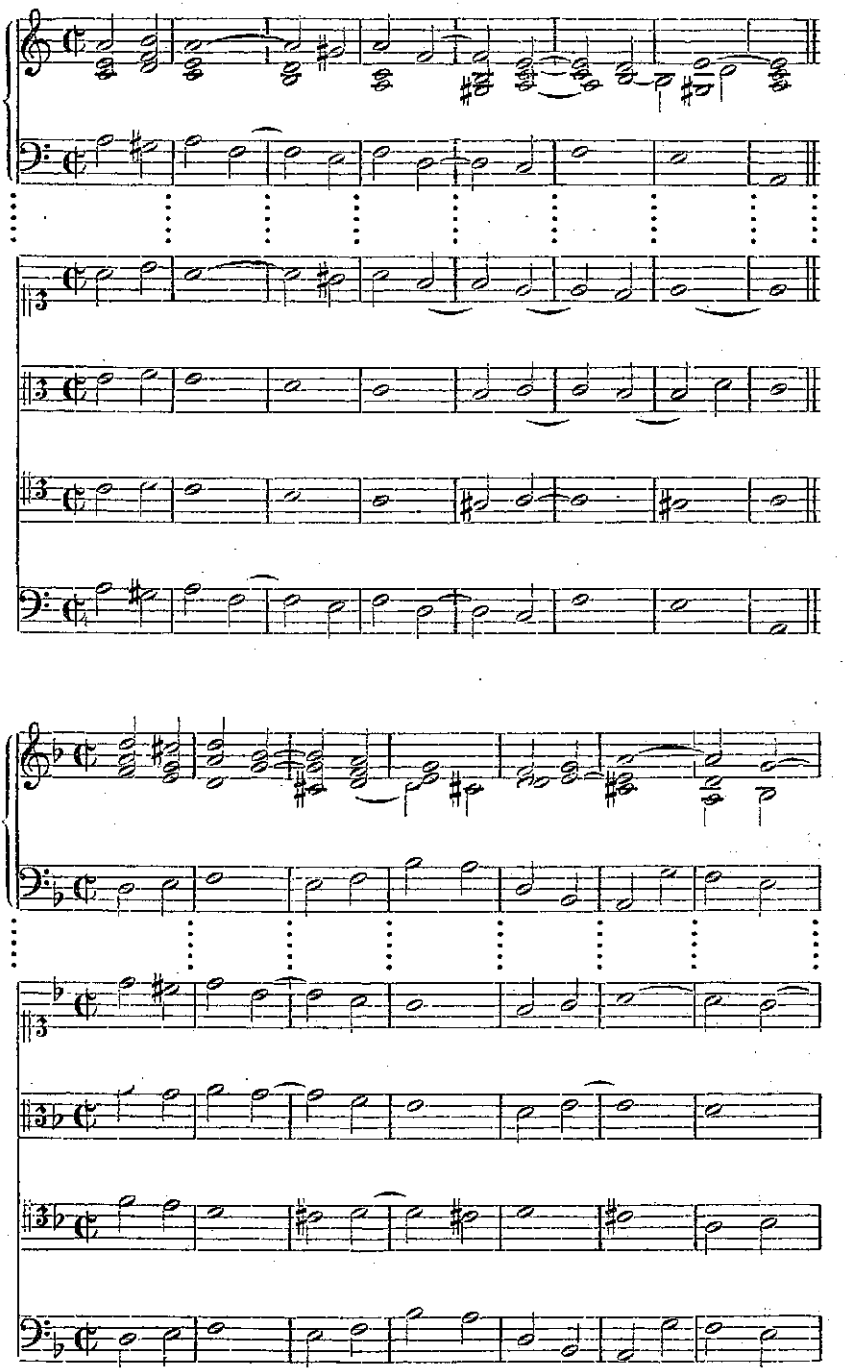

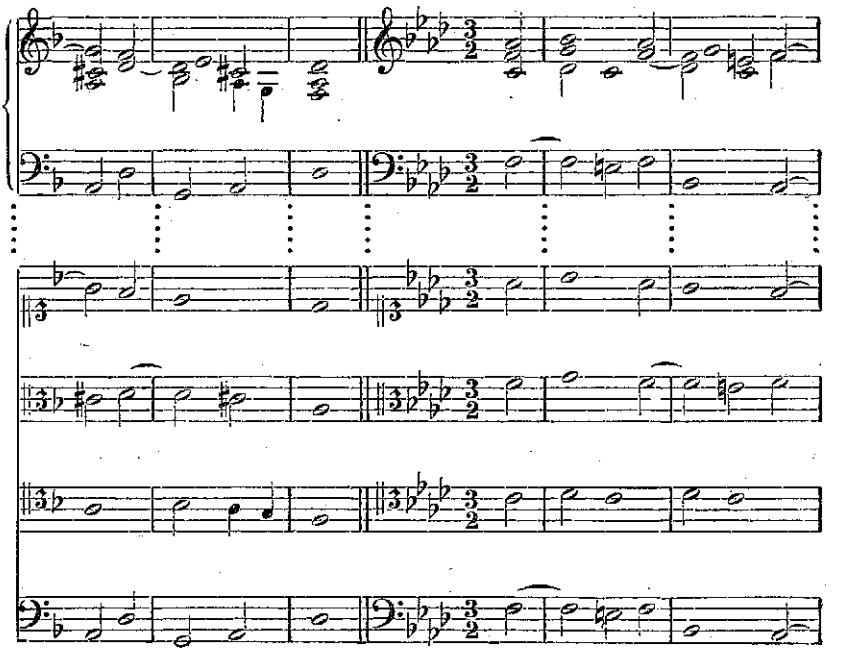

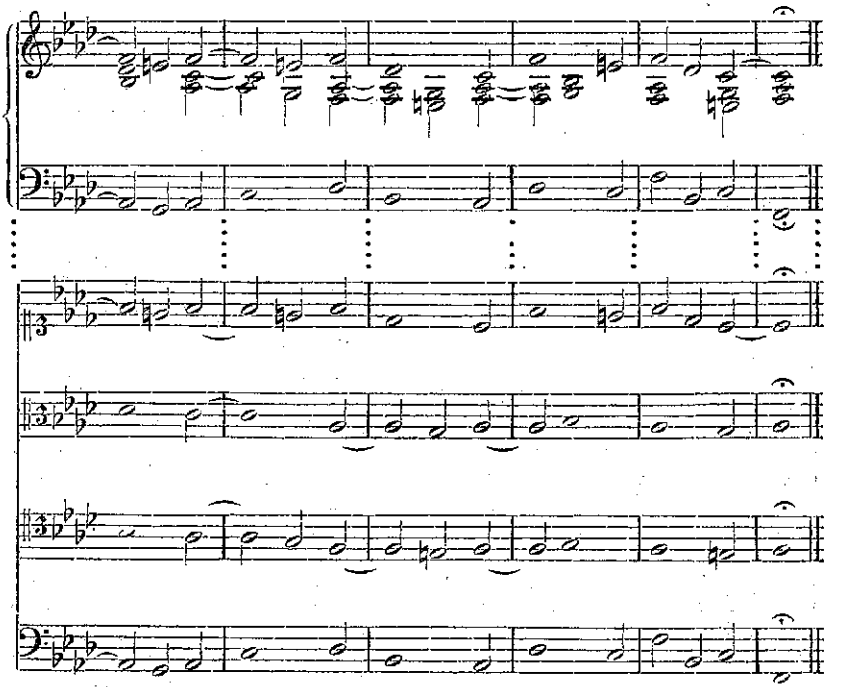

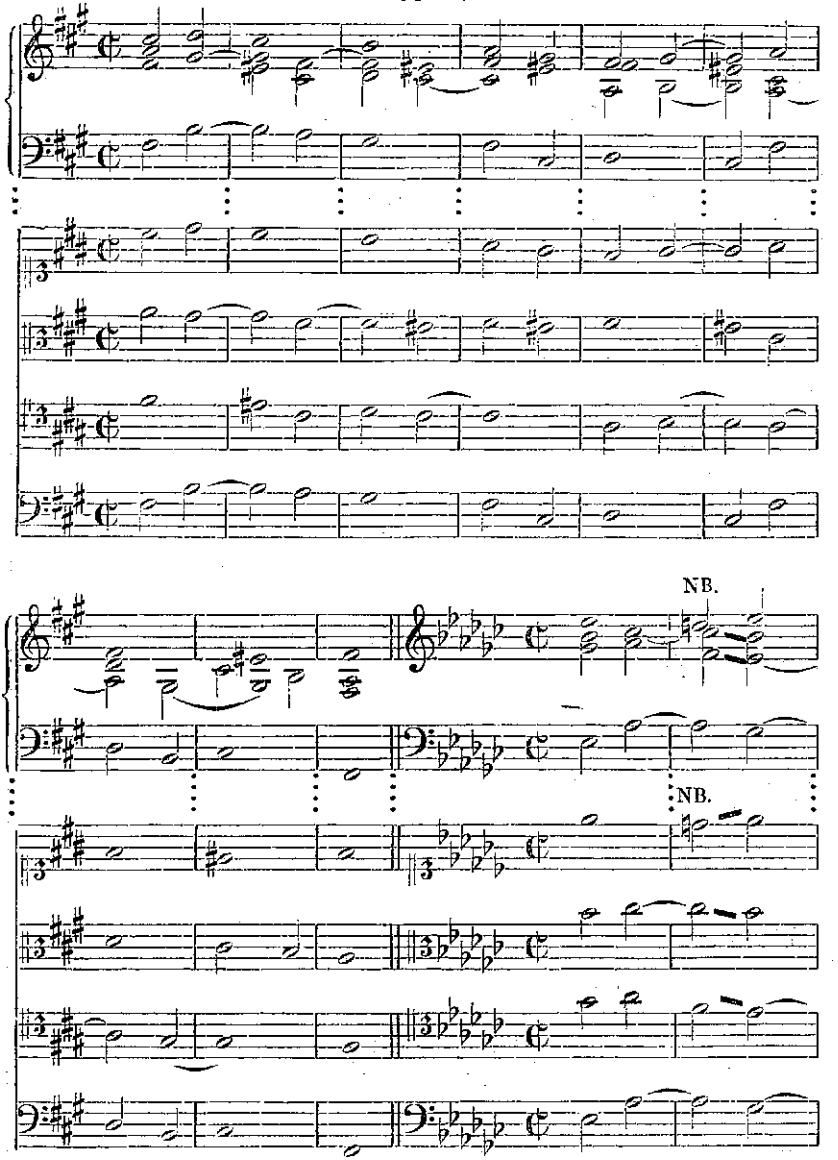

NB. Le mouvement du ténor et de l'alto descendant d'une quinte diminuée dans une quinte parfaite n'est à reprocher ici, parce que le mouvement contraire de la sensible du soprano couvre la suite de ces deux parallèles; l'effet n'est point désagréable. (Voir «Jadassohn, l'art de moduler». Chap. III § 20, Ex. 63 et la remarque.

NB. De beweging van den tenor en de alt uit een verminderde kwint benedenwaarts in een reine kwint, is hier niet af te keuren, omdat de tegenbeweging van de leidtoon in de sopraan de opvolging van kwinten der middenstemmen volkomen bedekt en hunne hinderlijke uitwerking wegneemt. (Zie Jadassohn: «Die Kunst zu Moduliren und zu Präludiren» Hoofdstuk III, § 20, Voorbeeld 63 en de Aanmerking.)

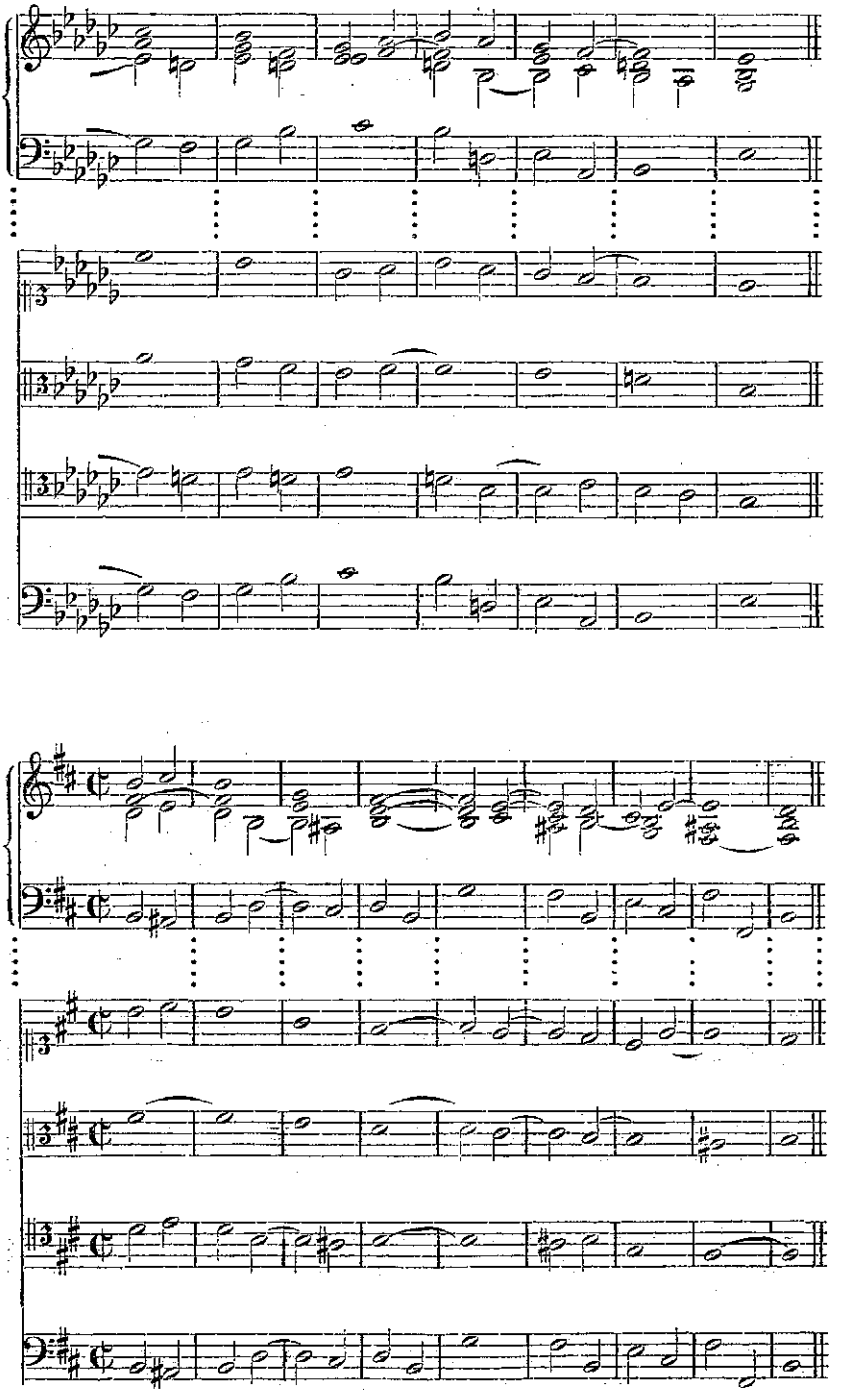

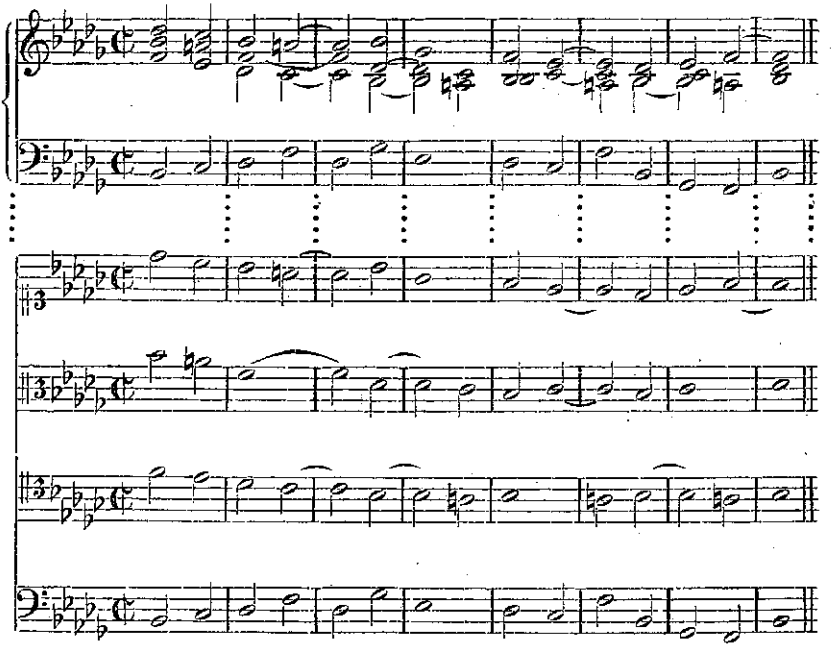

A § 10.

Bij § 10.

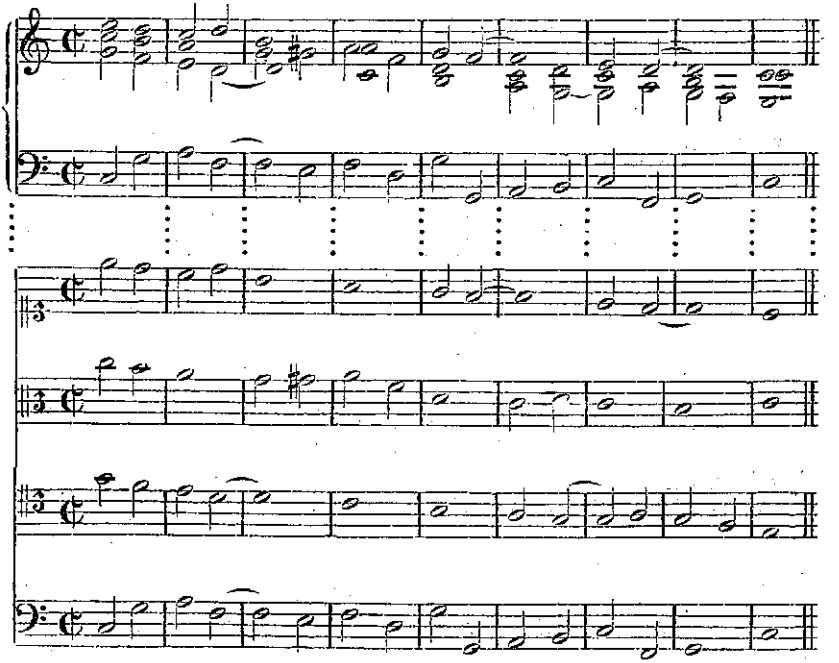

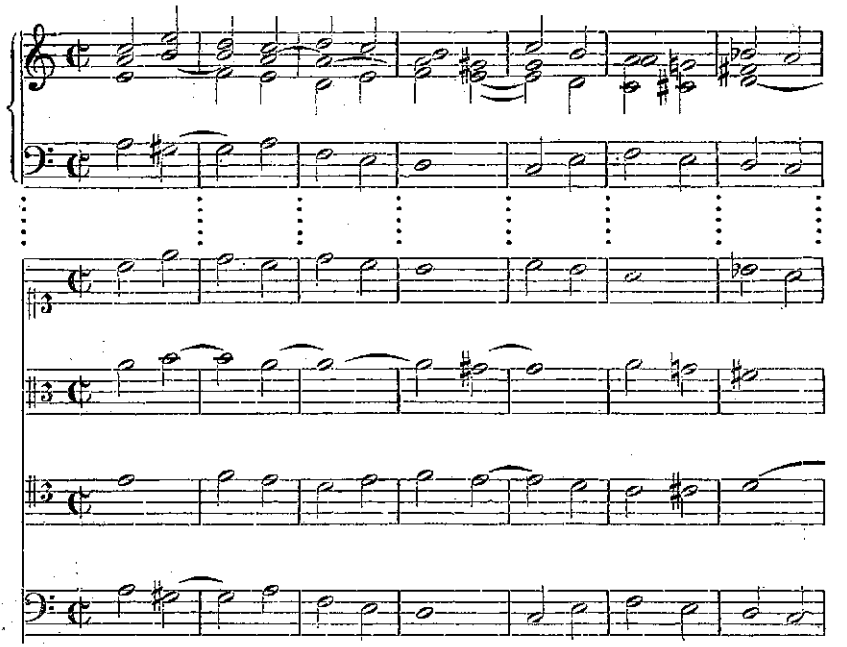

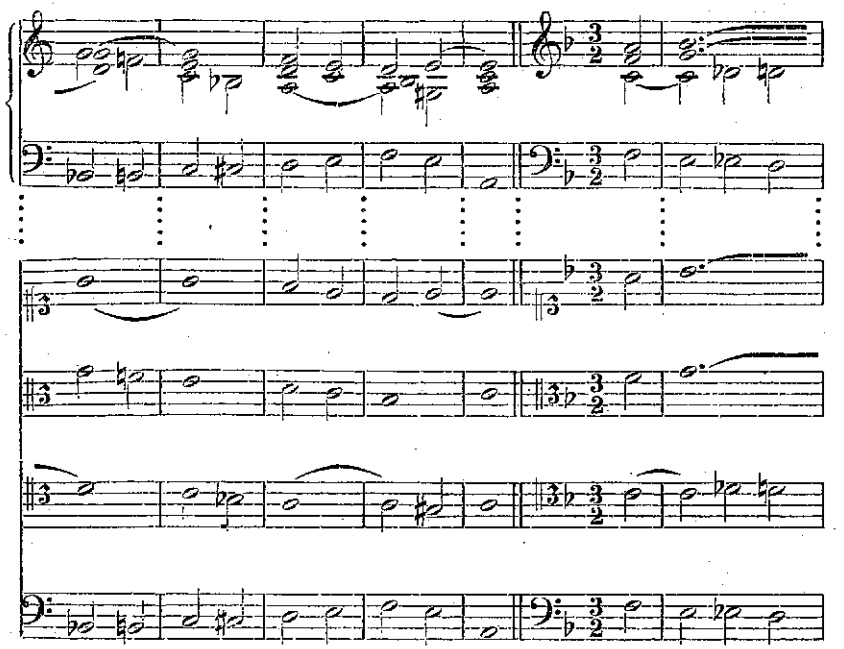

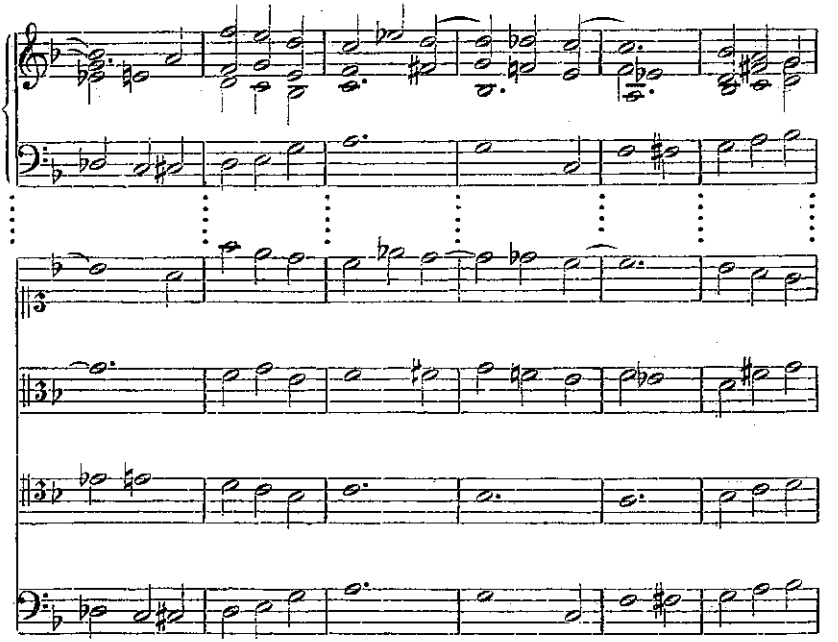

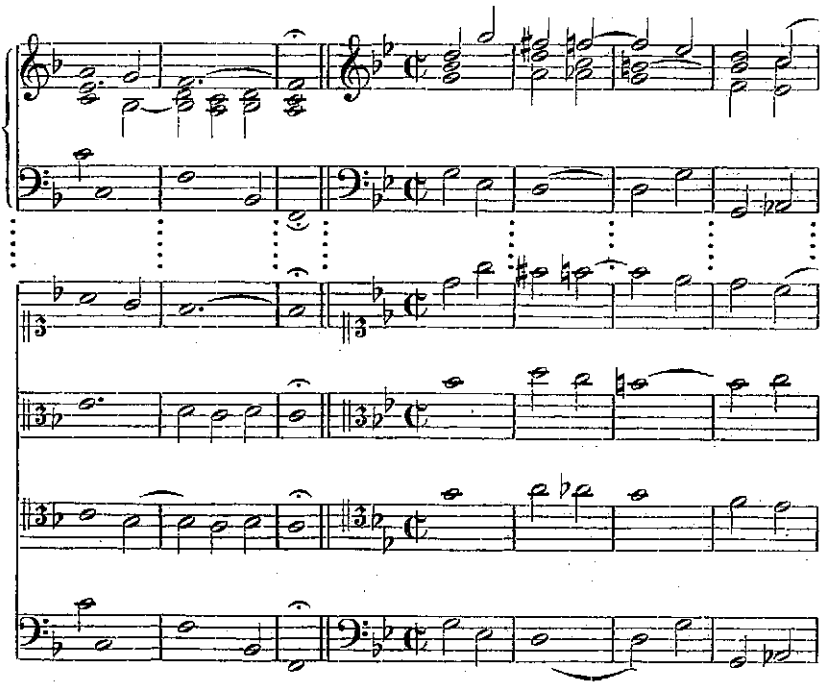

MUSICA B.N.

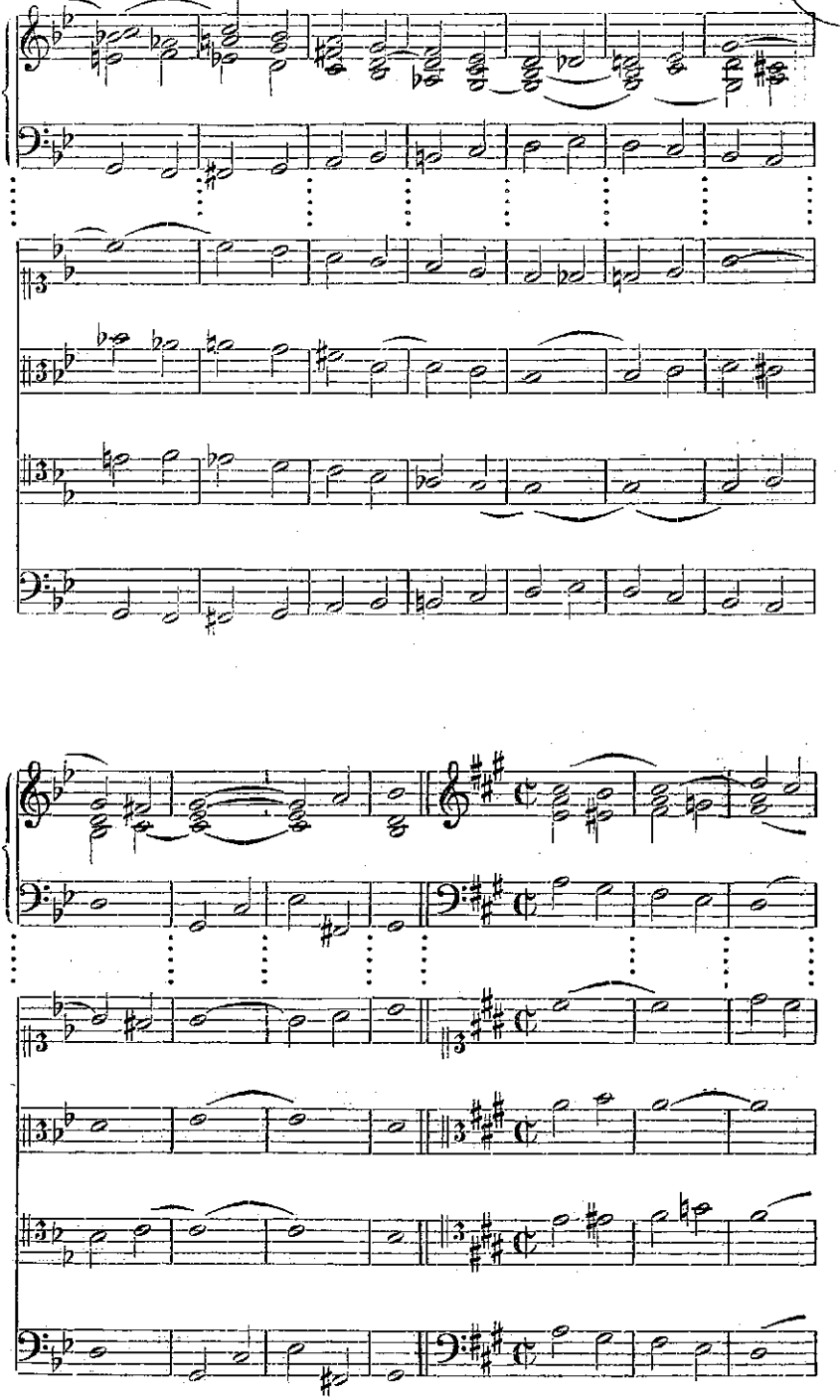

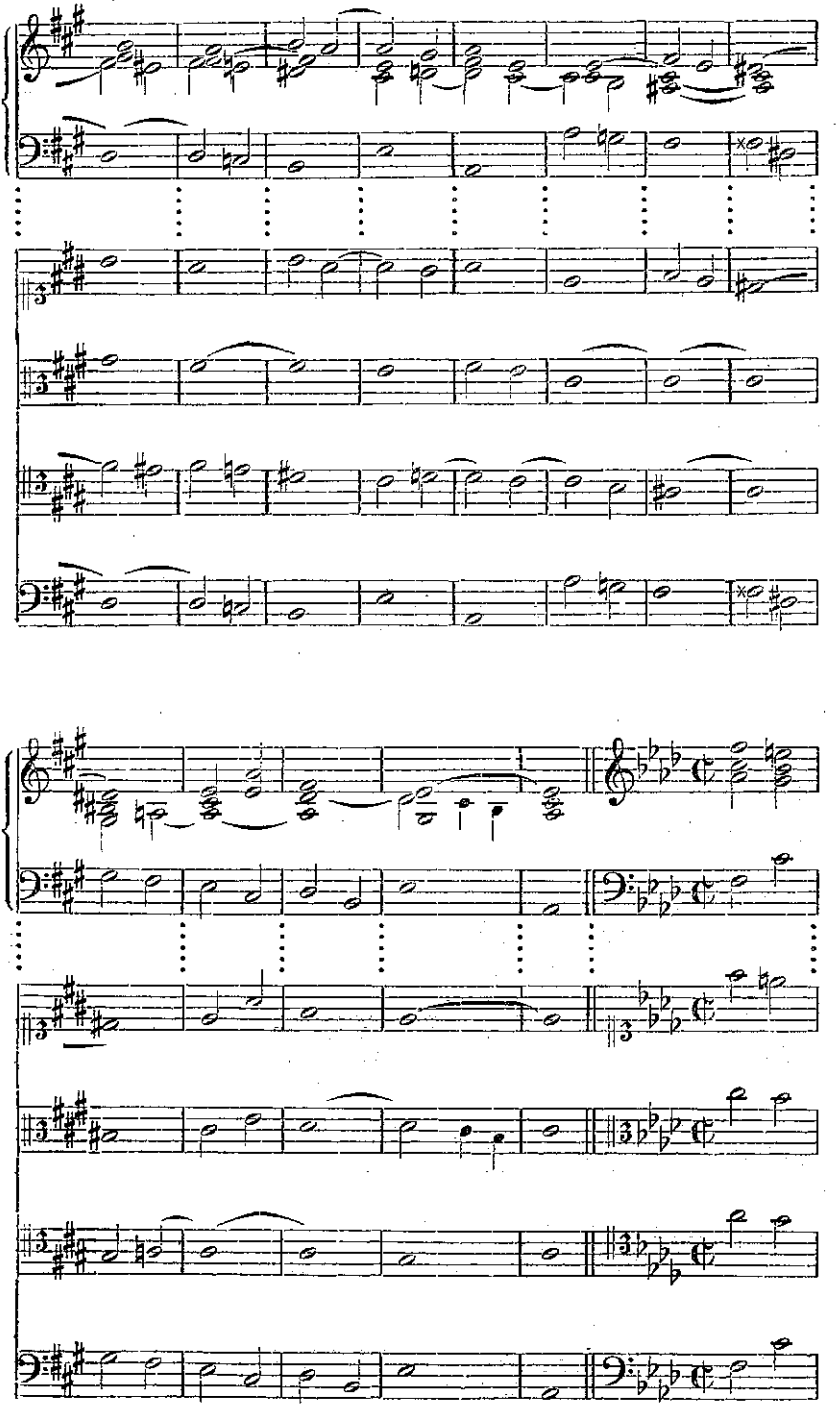

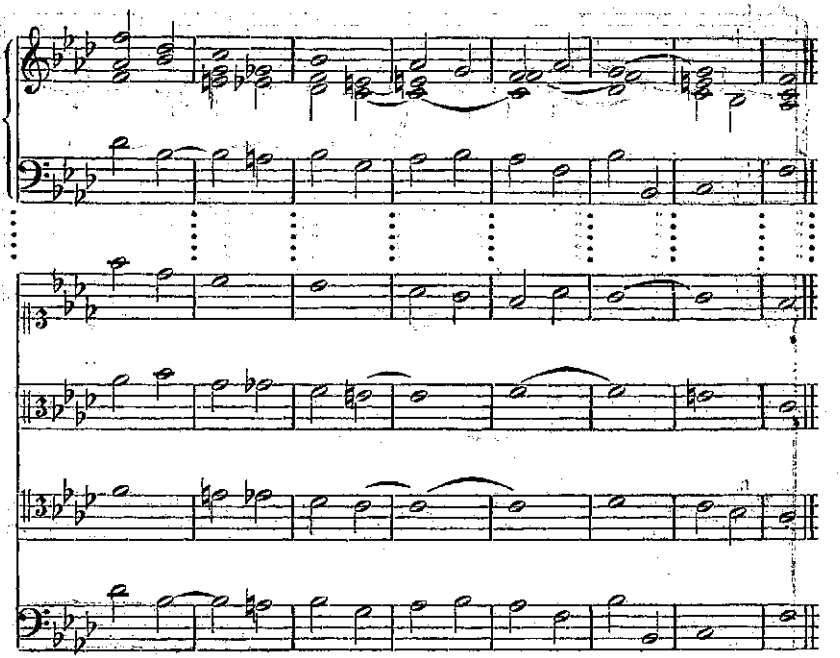

A § 11. Bij § 11.

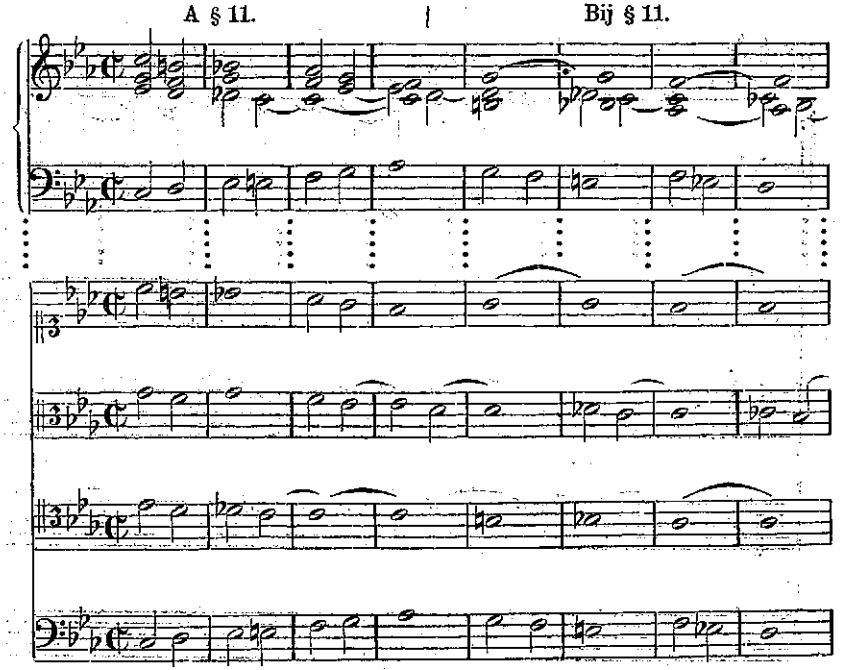

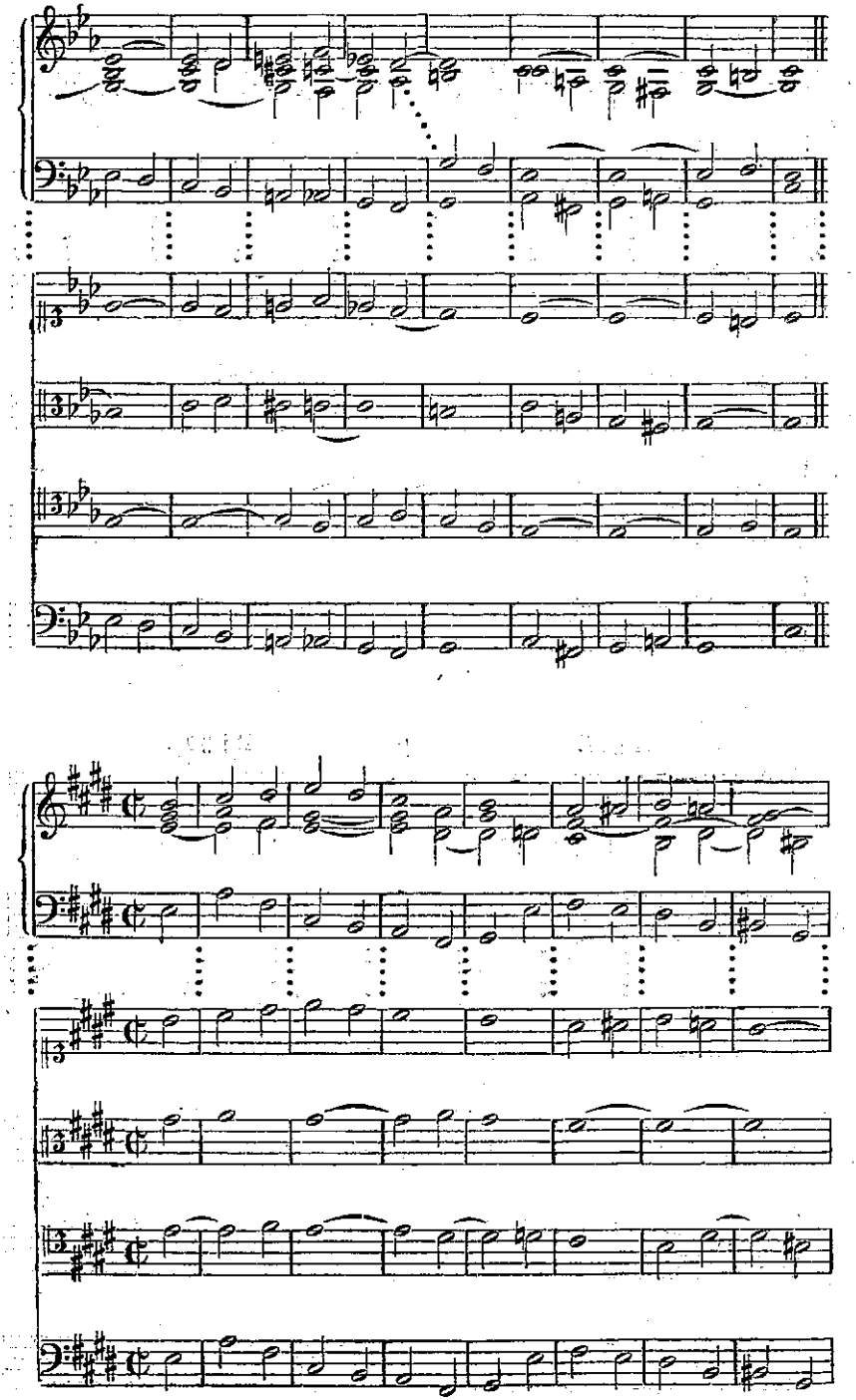

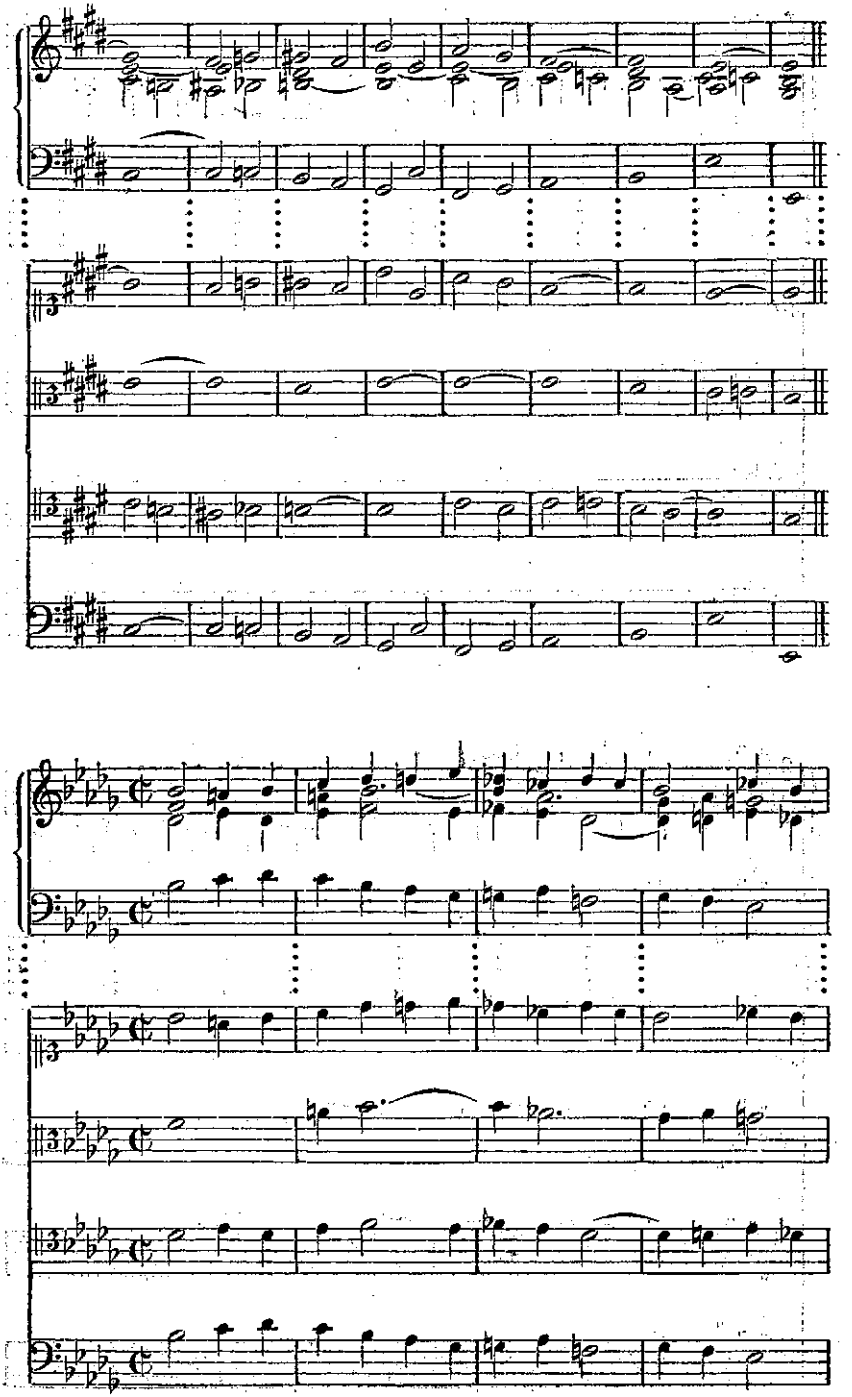

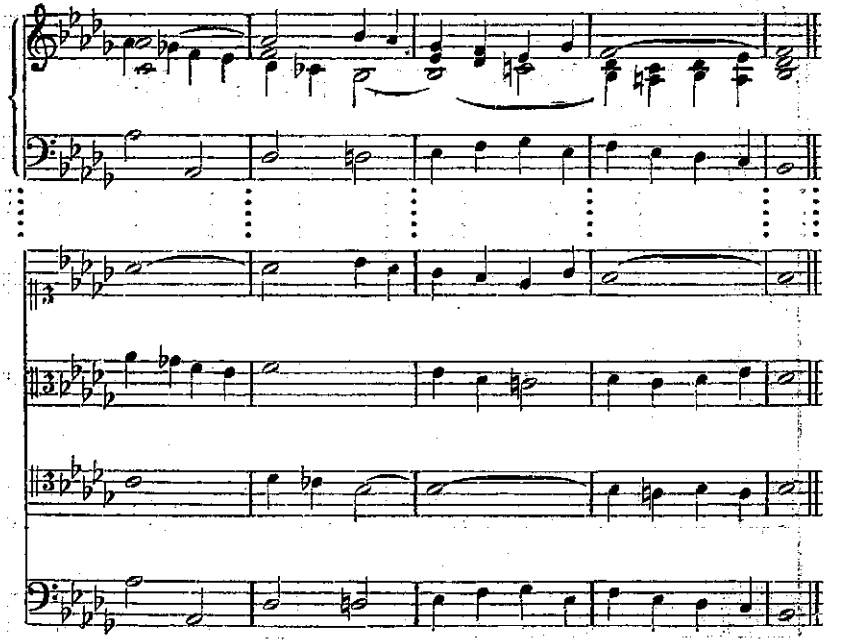

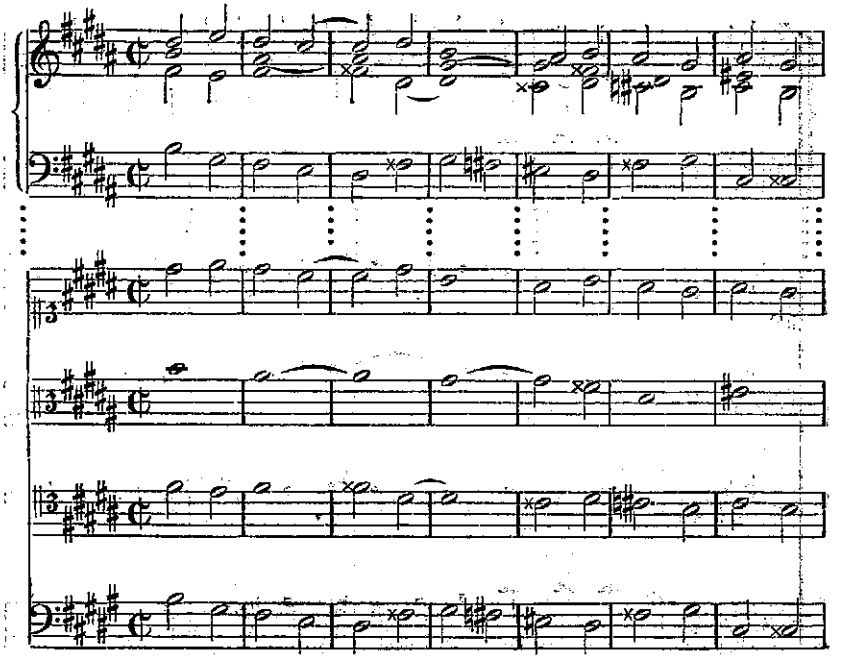

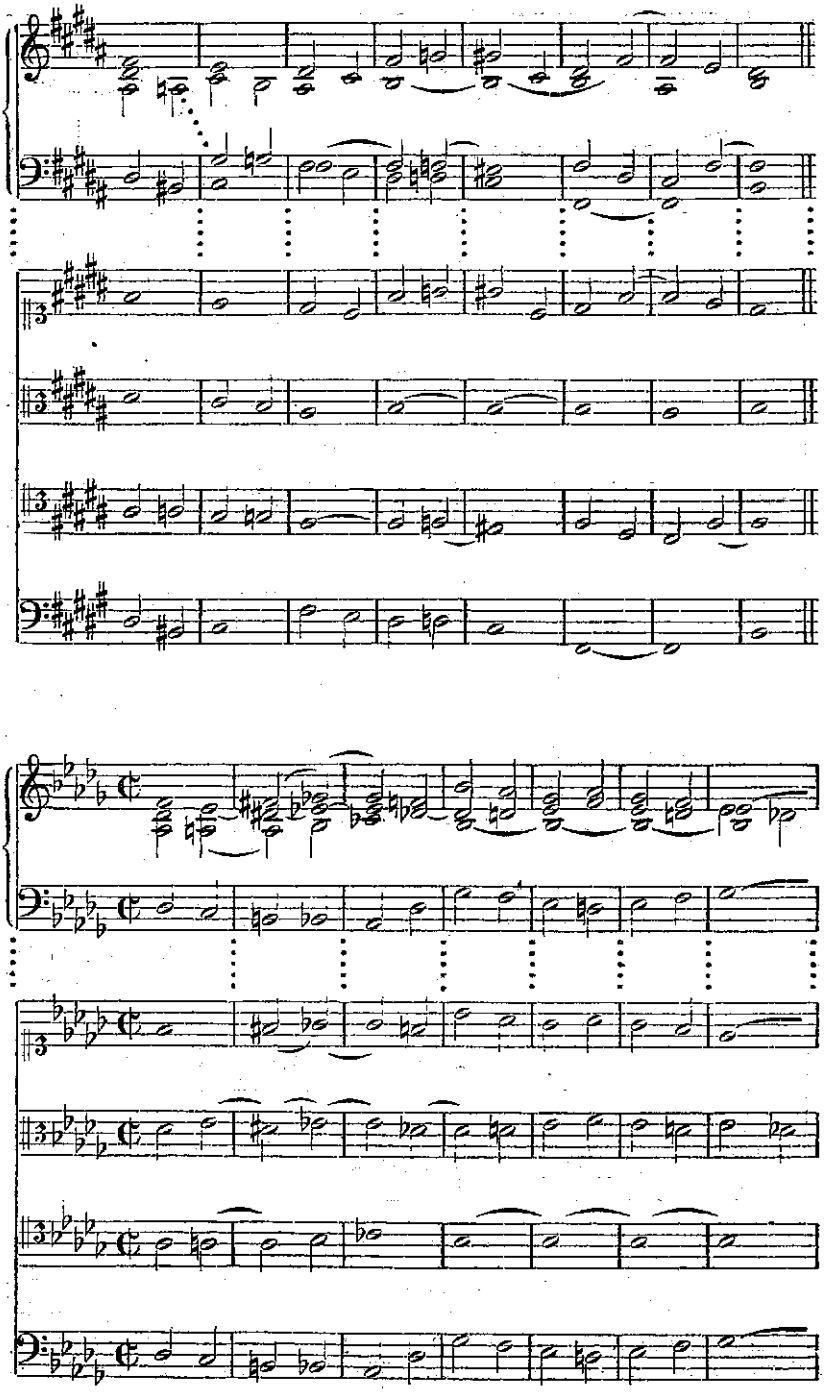

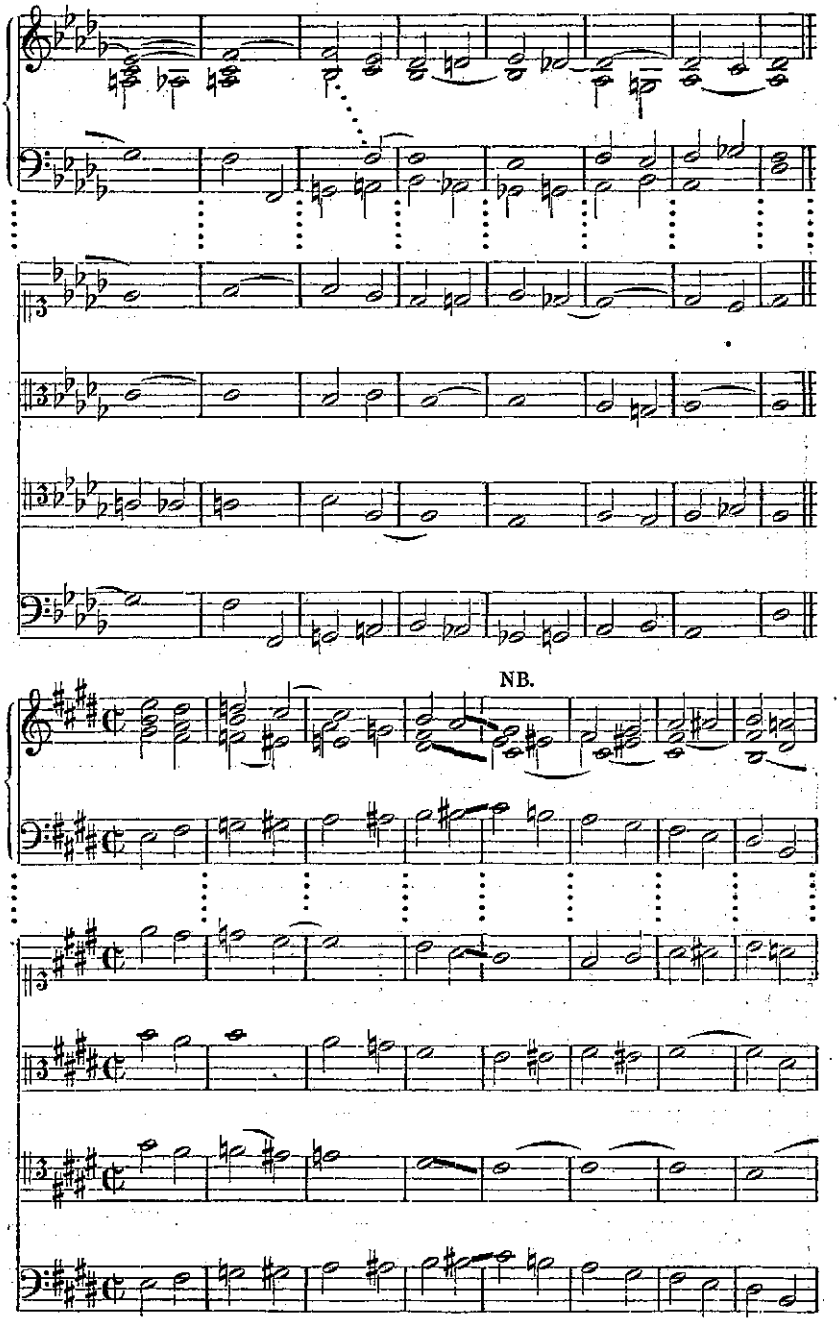

NB. Voir la remarque page 58. (Comp. «Jadassohn, l'art de moduler». Chap. III, § 20. Ex. 63.

NB. Zie de aanmerking bladz. 58. (Zie Jadassohn «die Kunst zu Moduliren». Hoofdstuk III, § 20, Voorbeeld 63.)

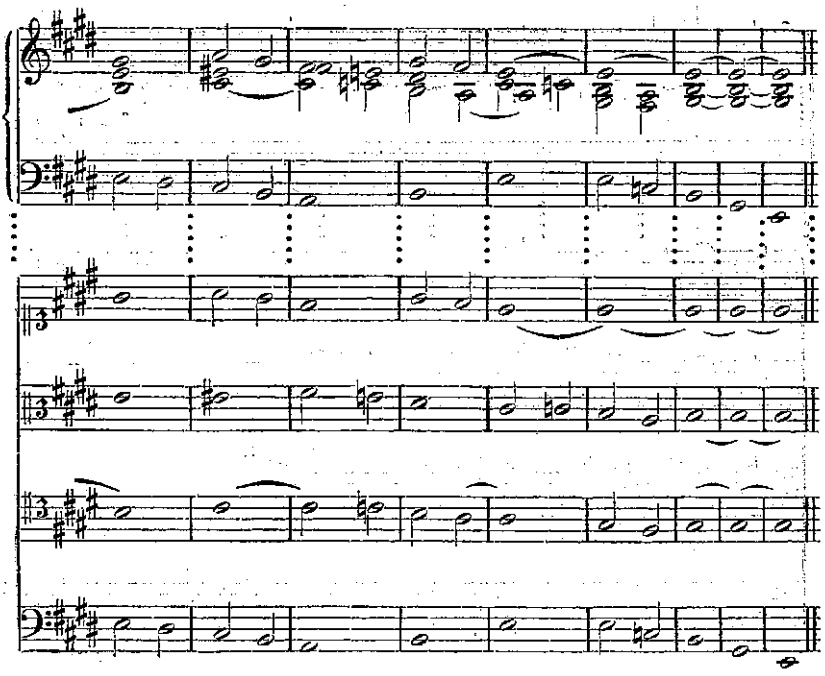

A § 12. Bij § 12.

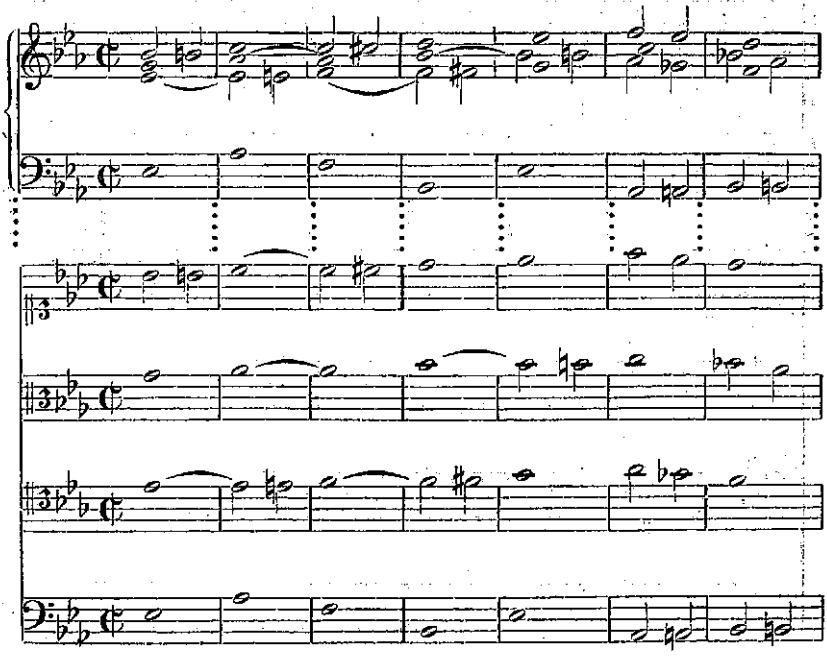

© Biblioteca Nacional de España

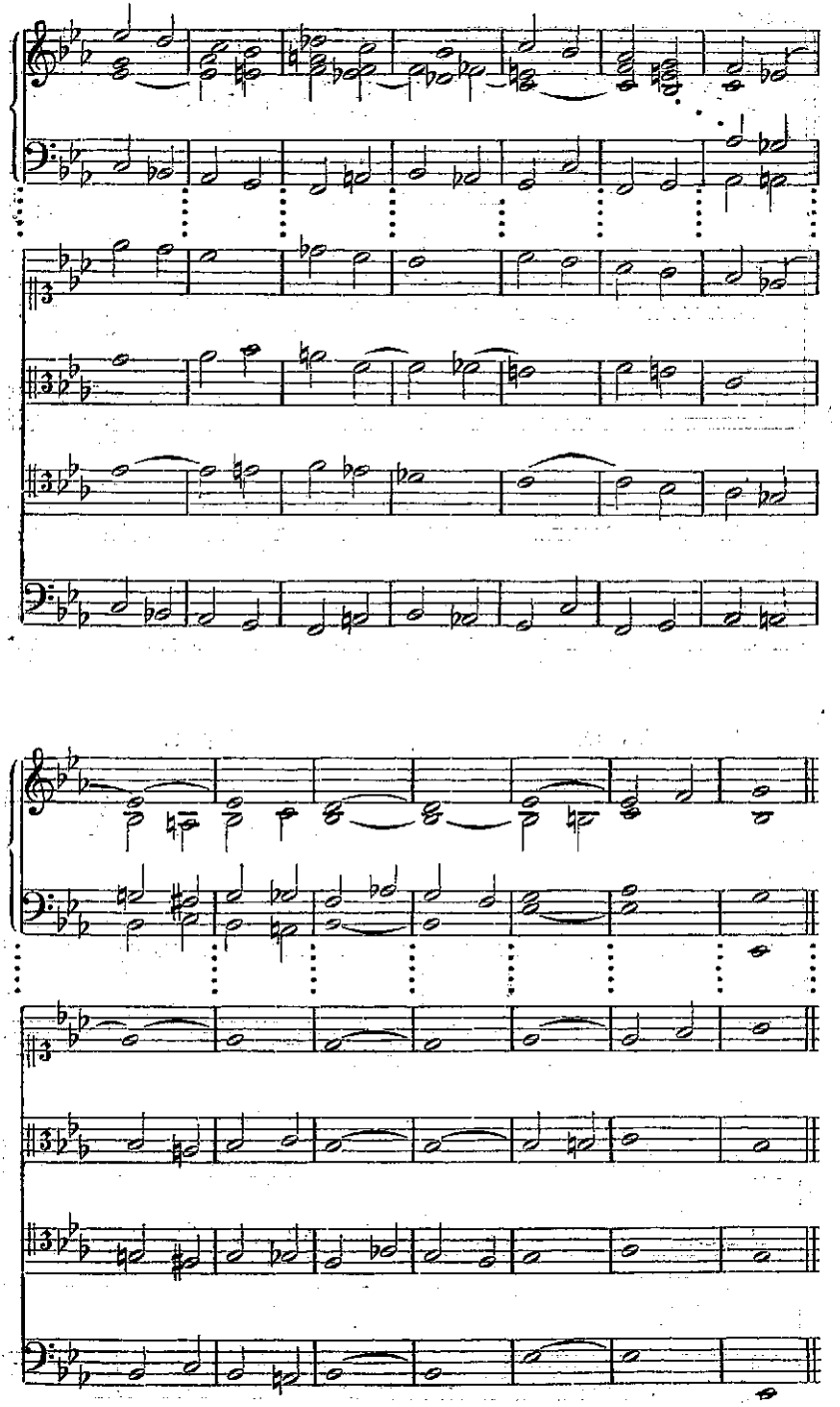

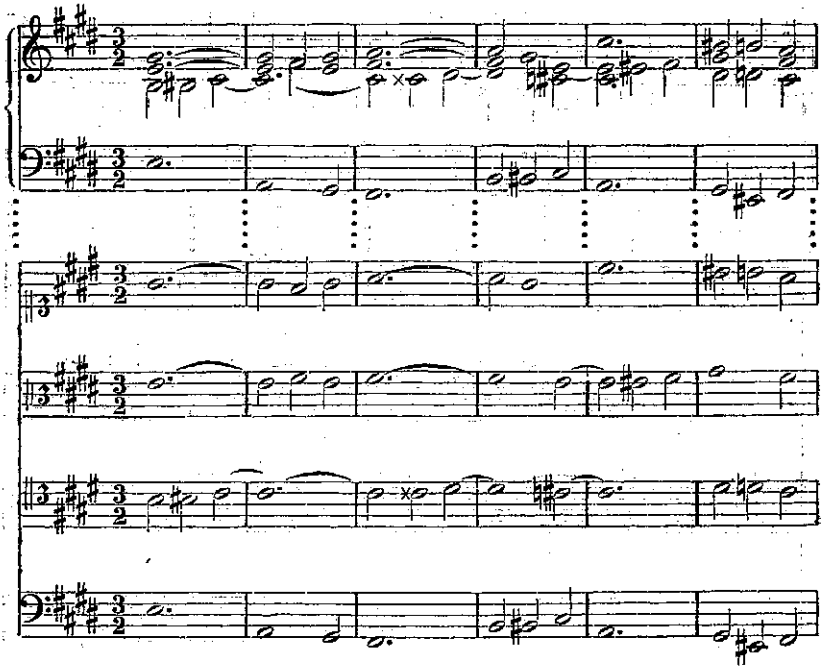

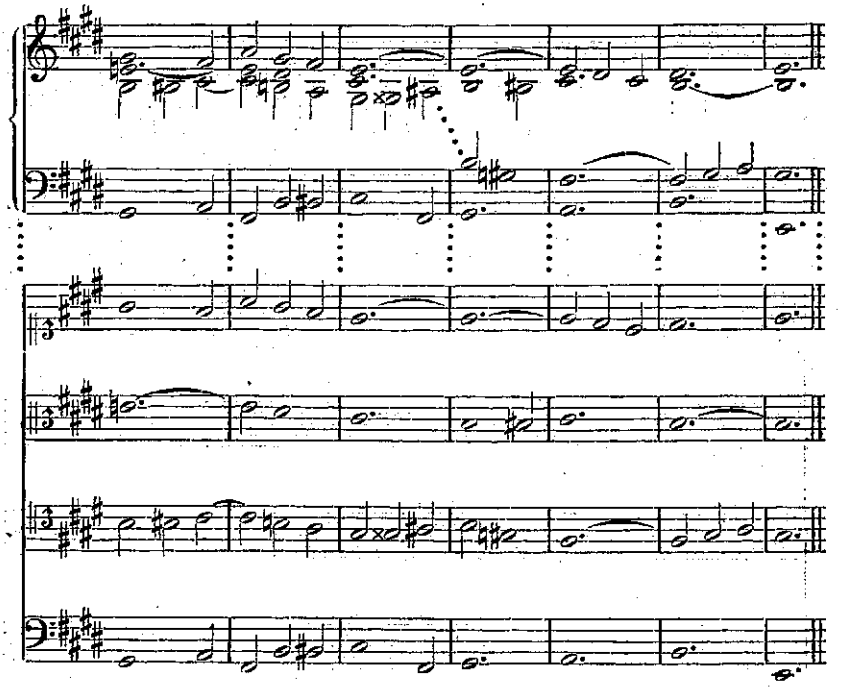

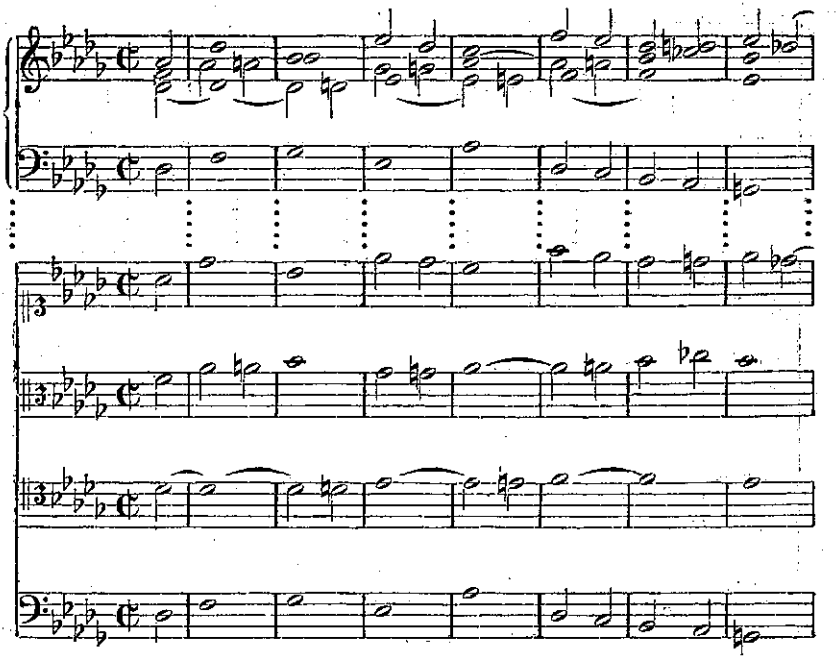

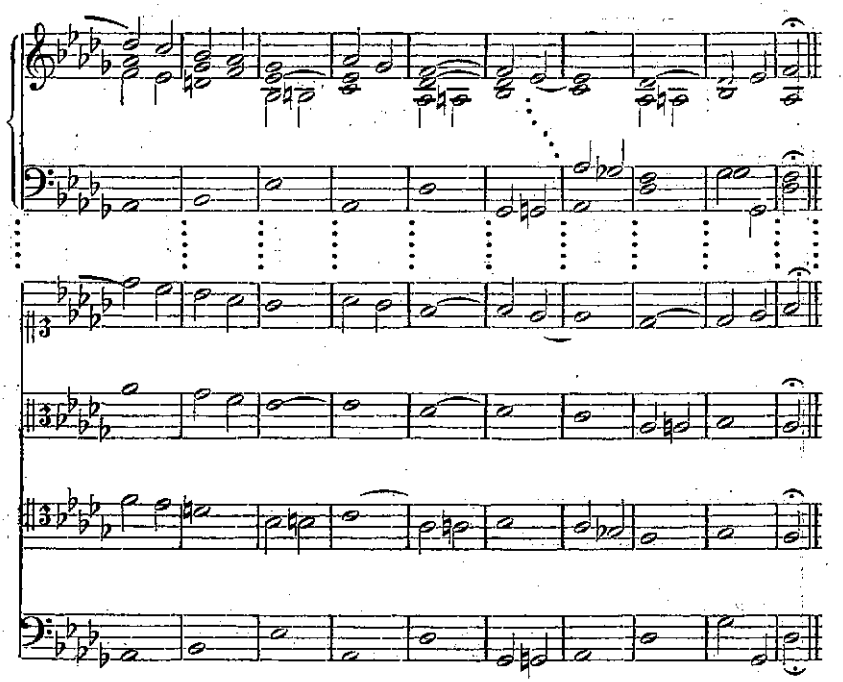

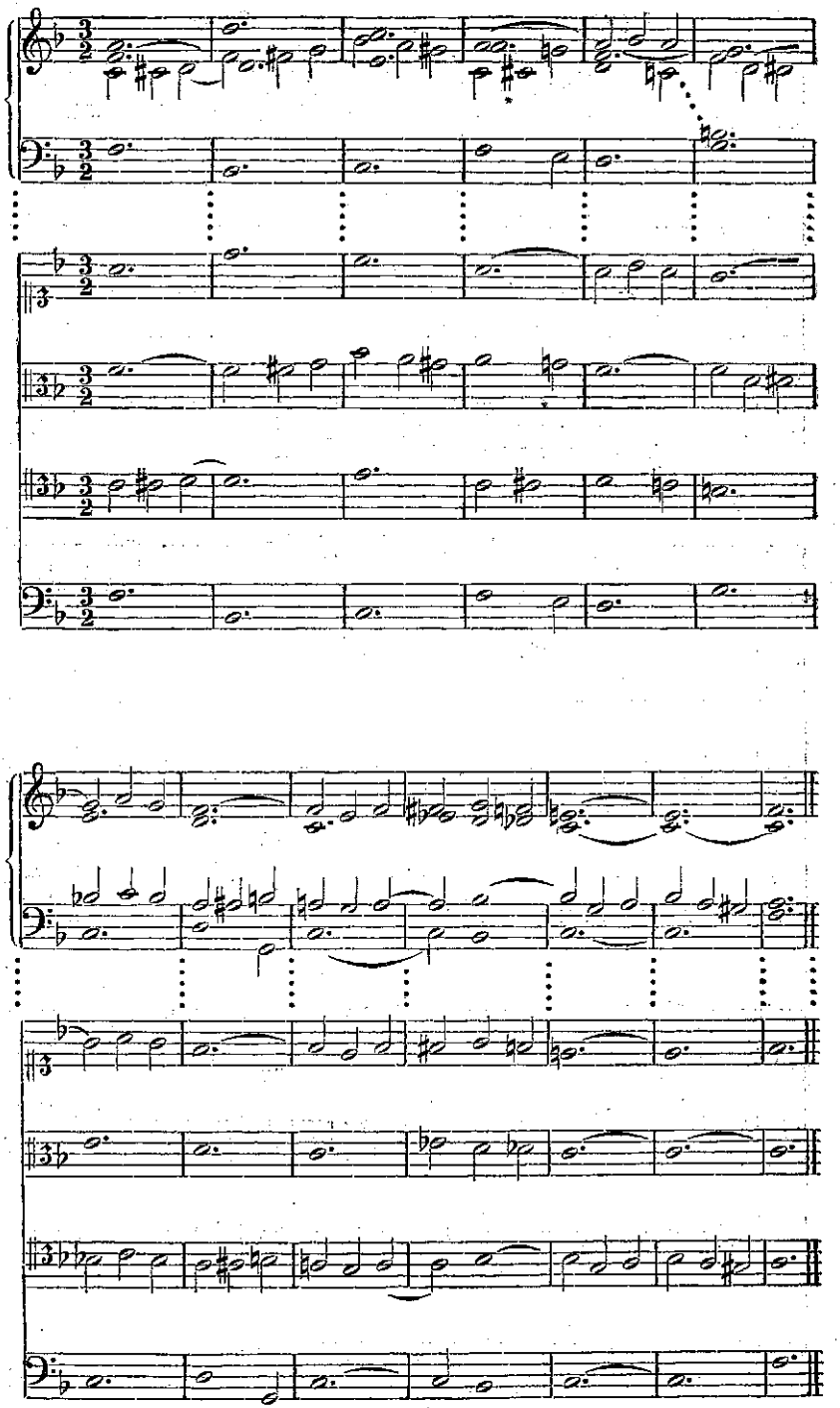

A § 13. | Bij § 13.

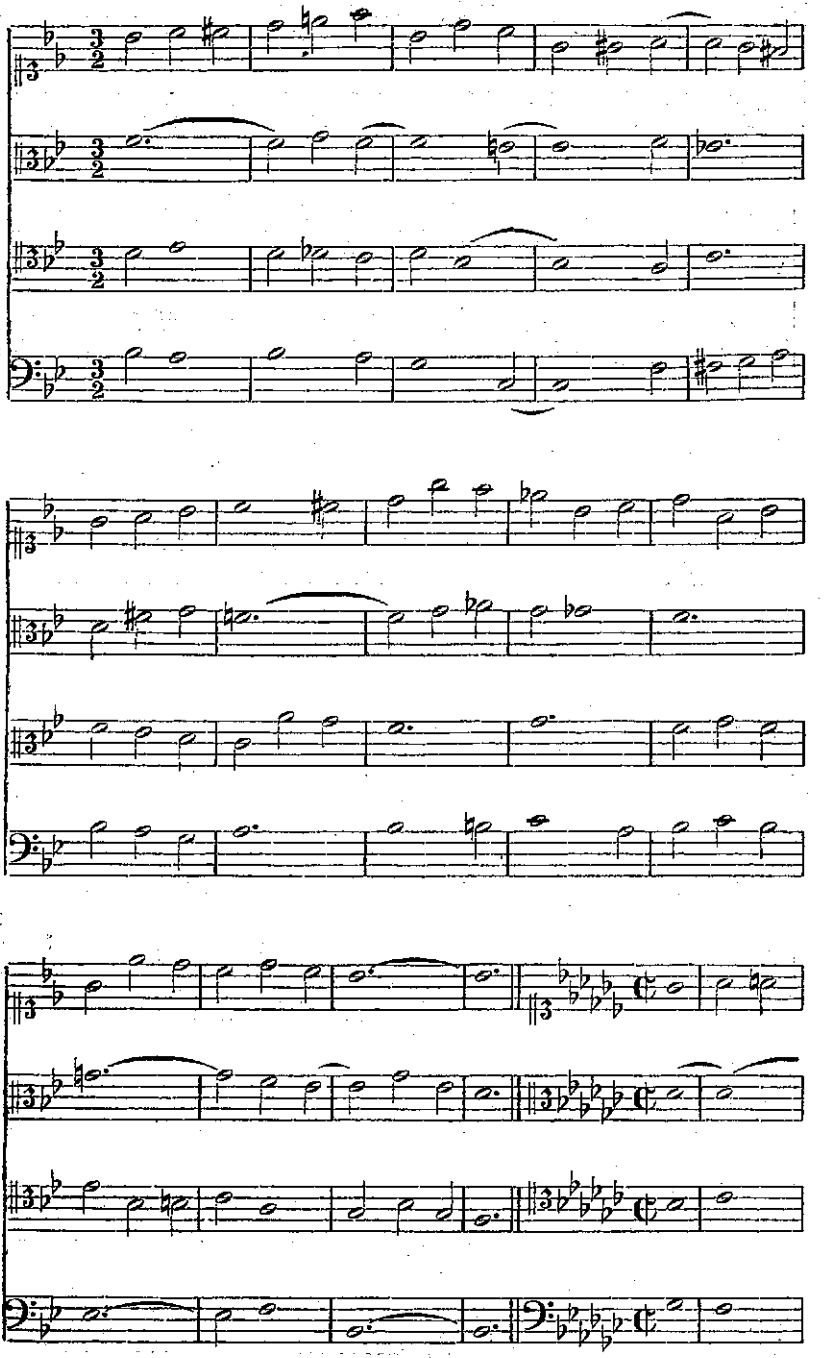

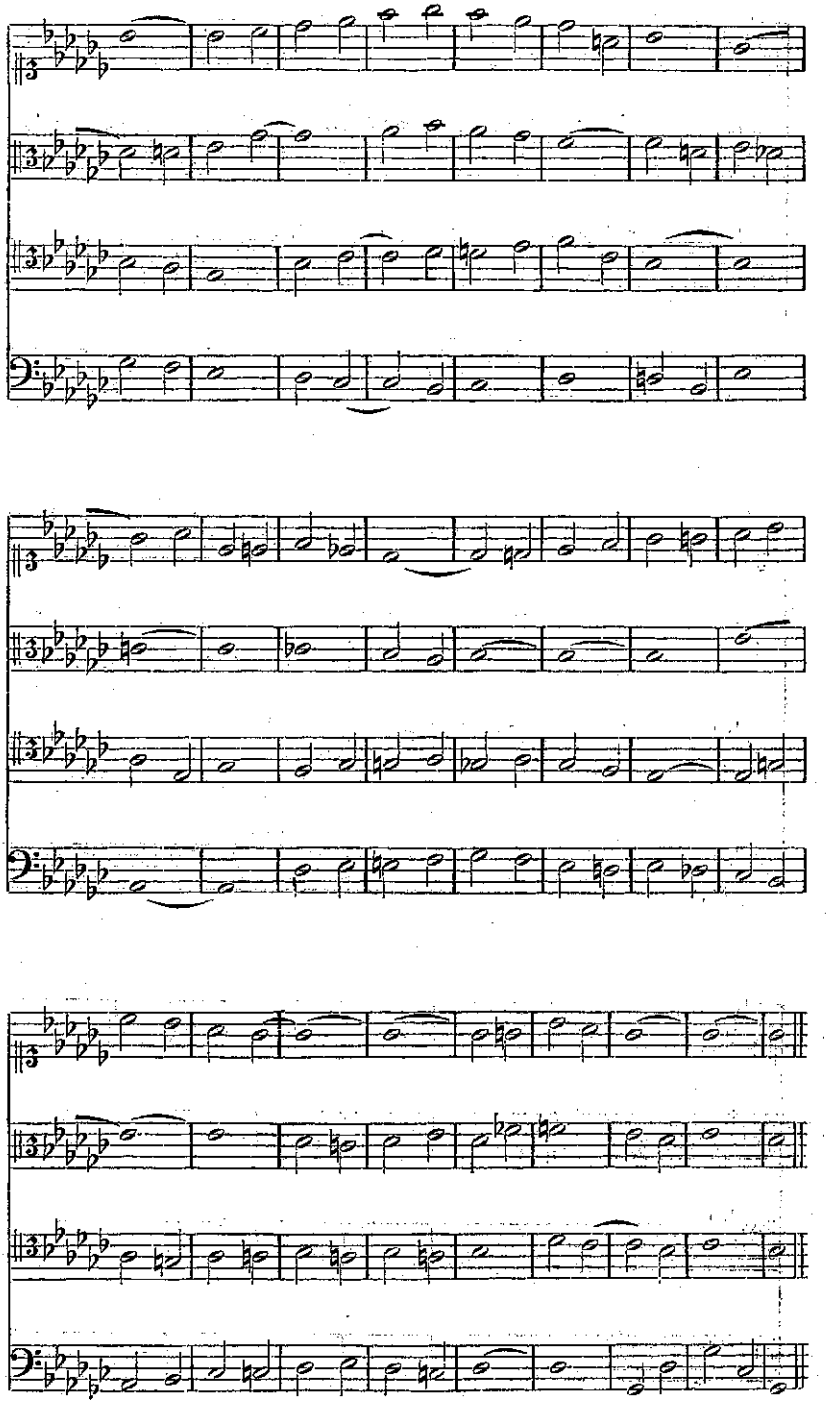

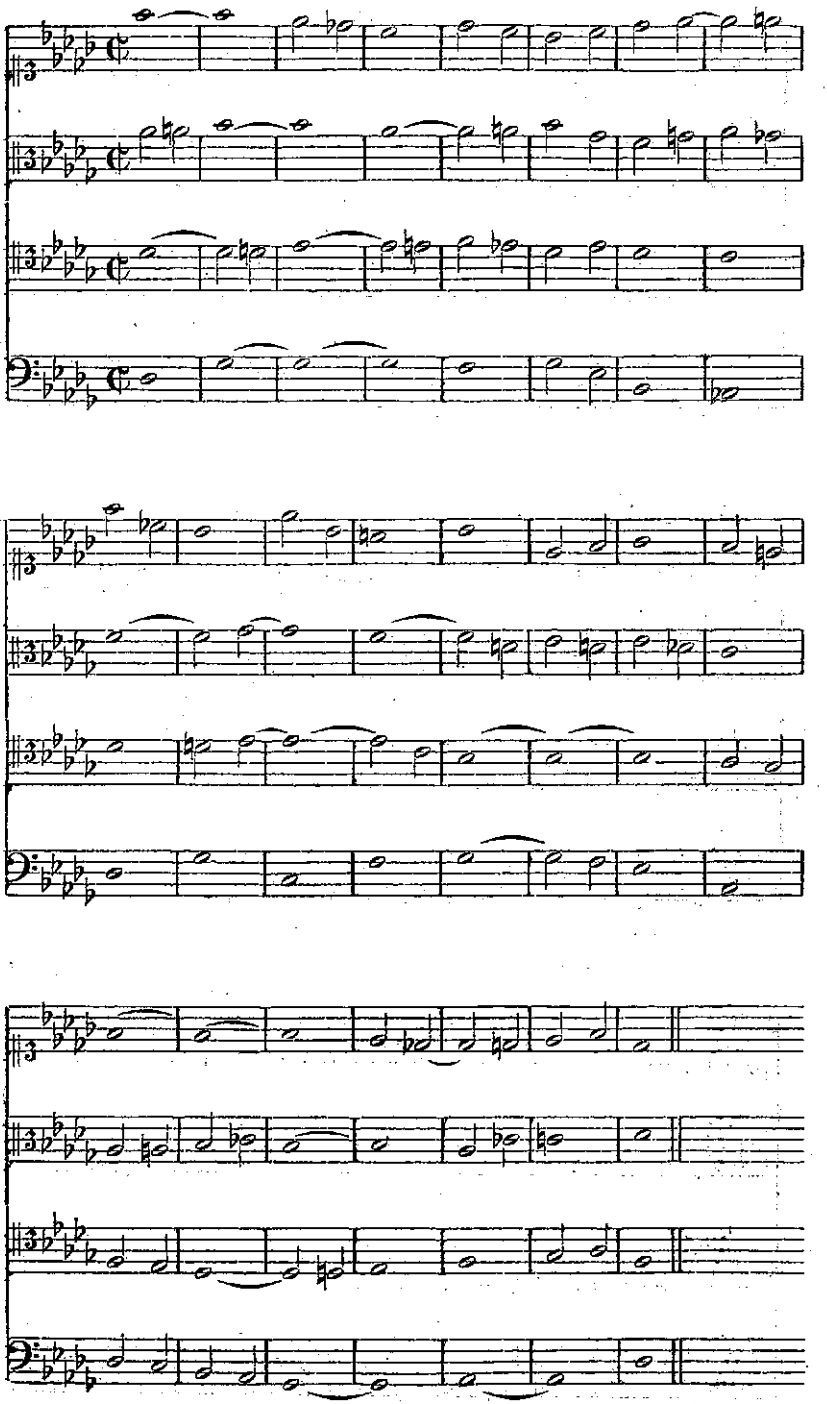

A § 14. | Bij § 14.

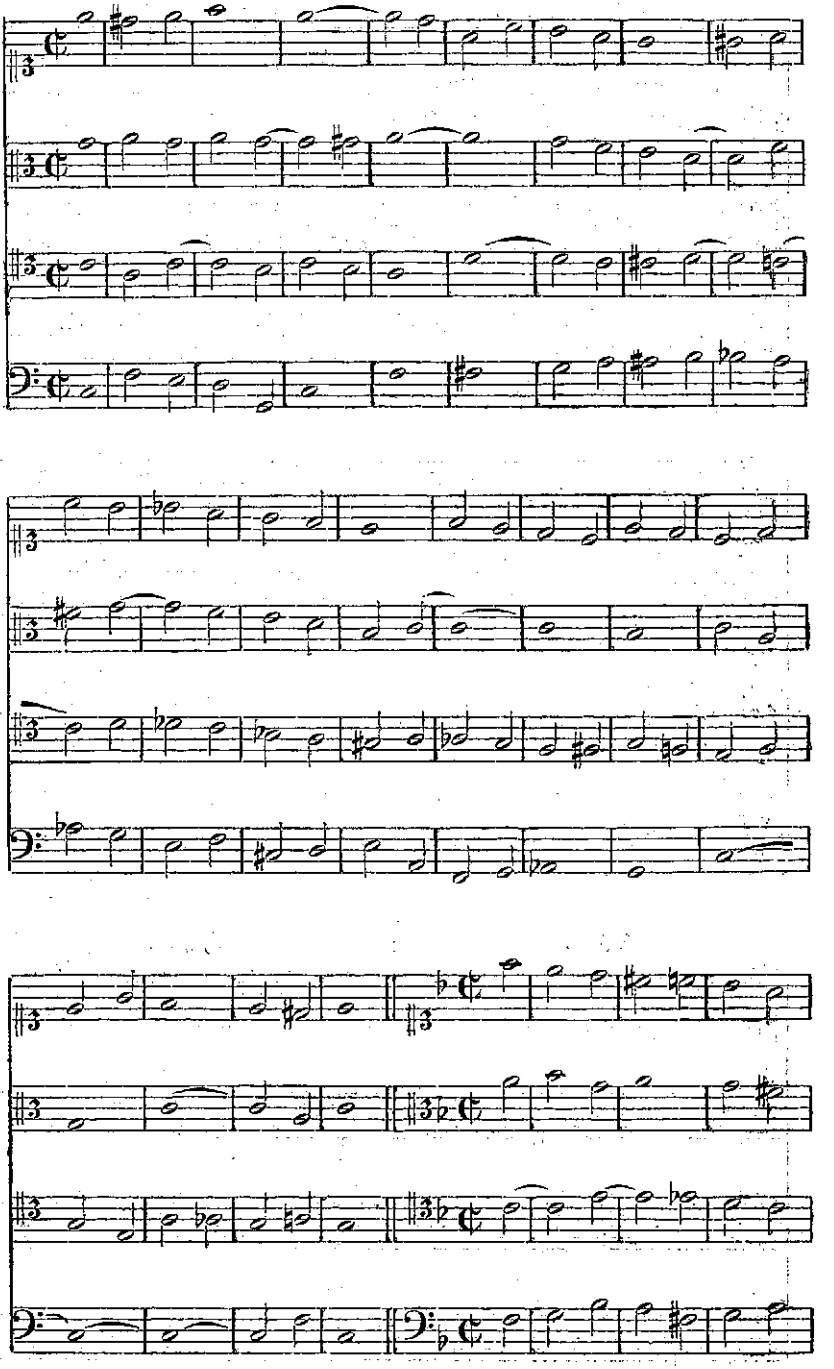

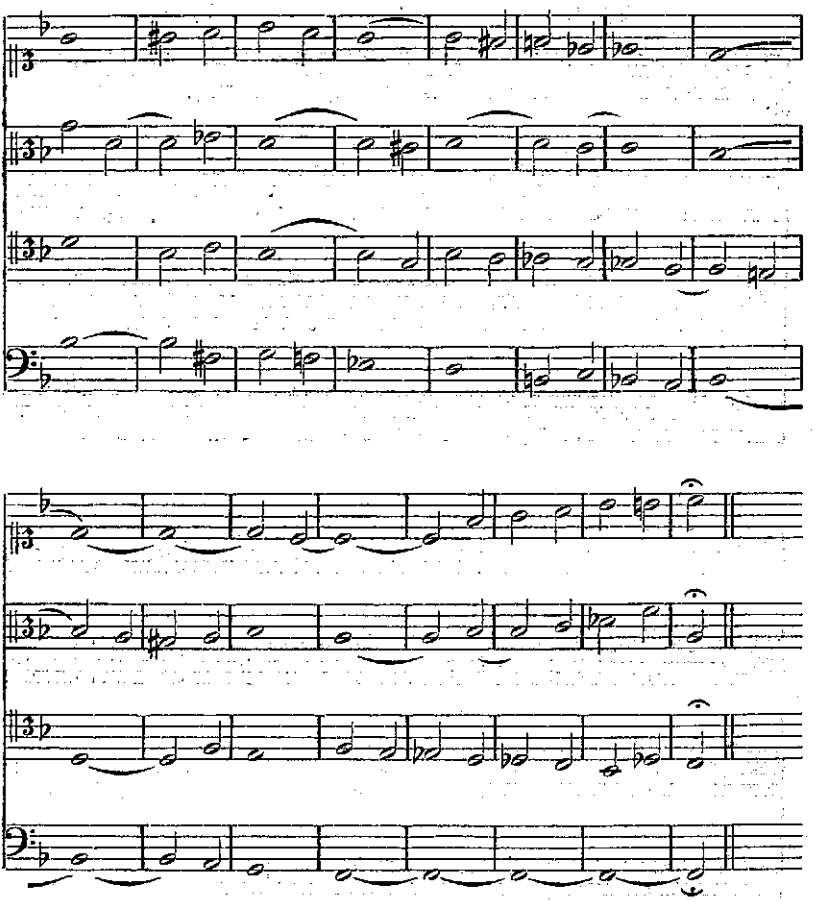

A § 15. Bij § 15.

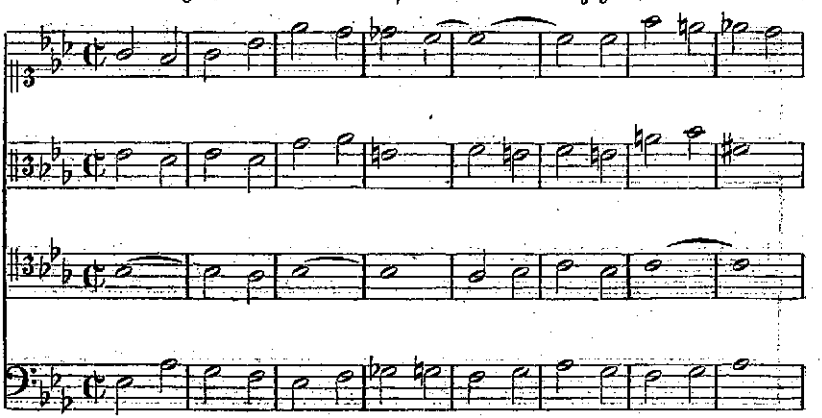

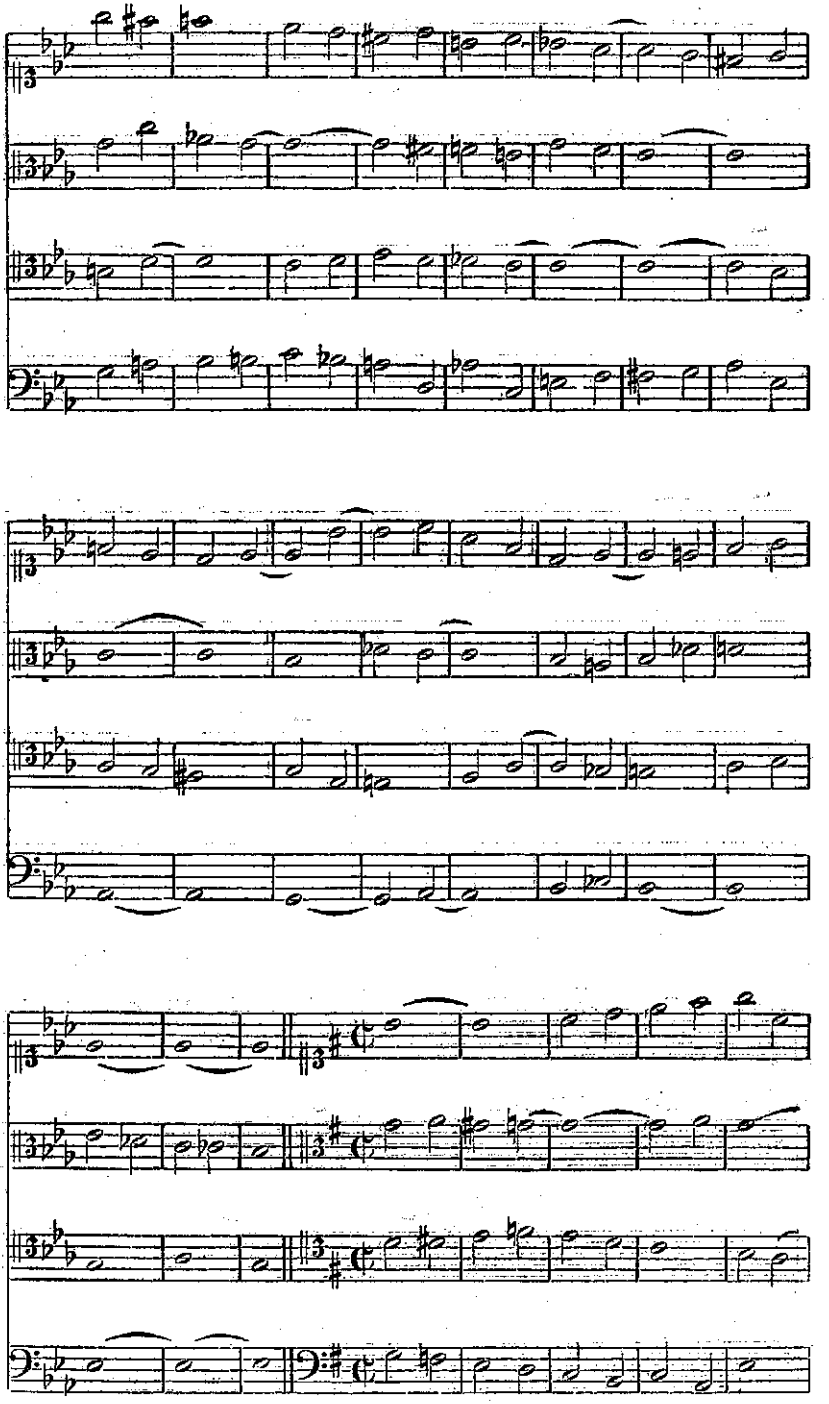

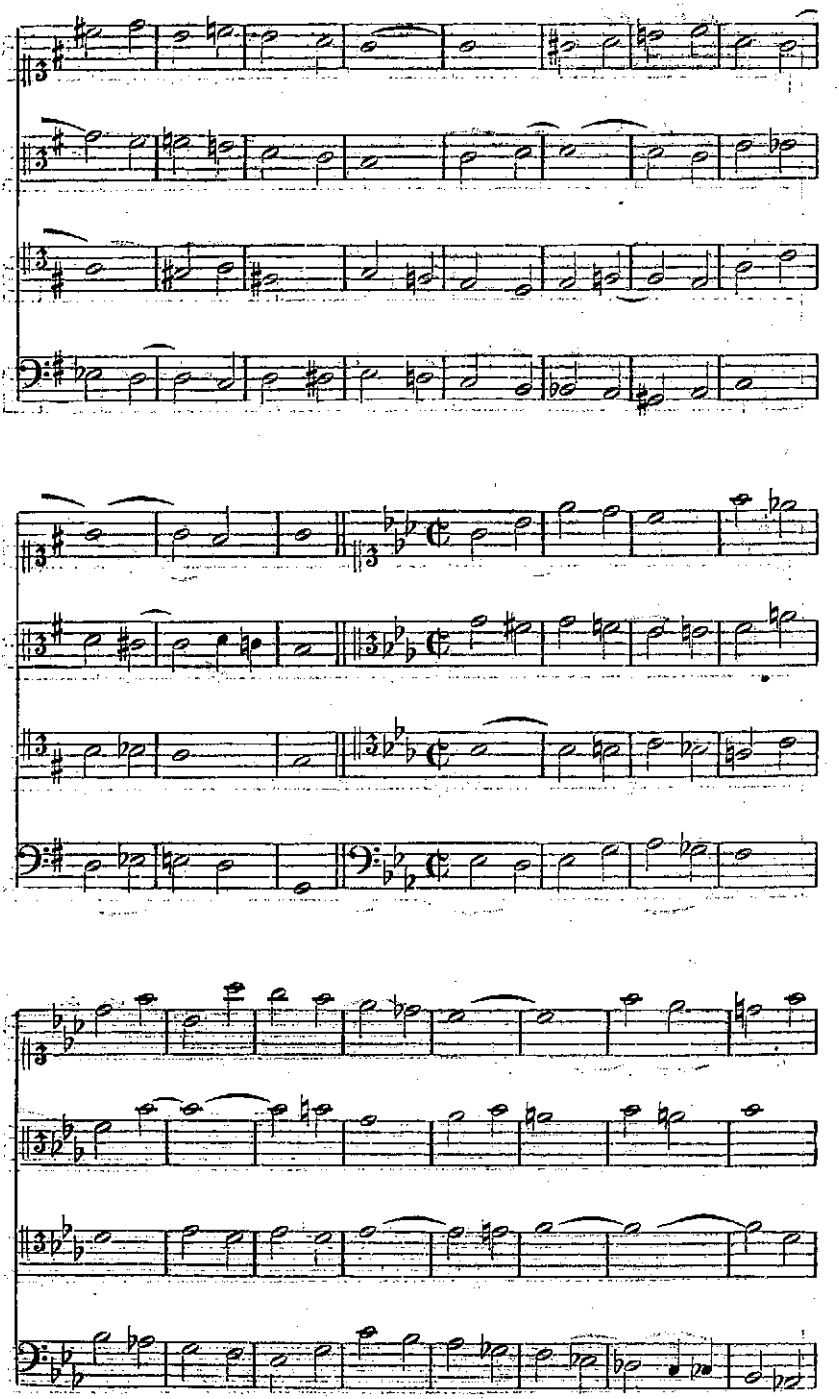

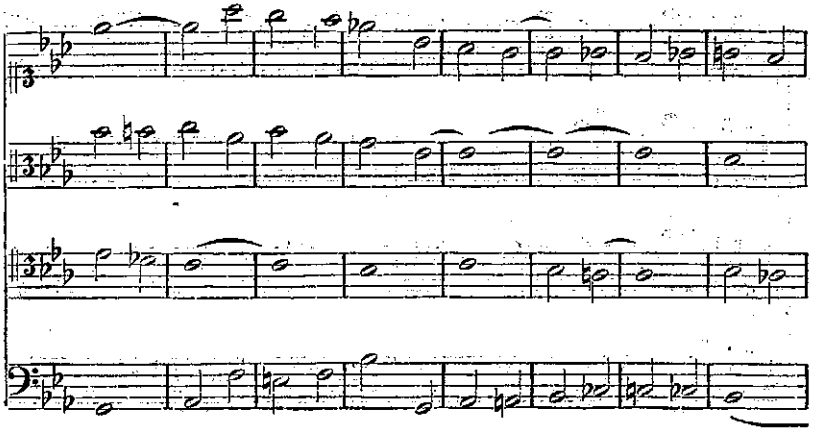

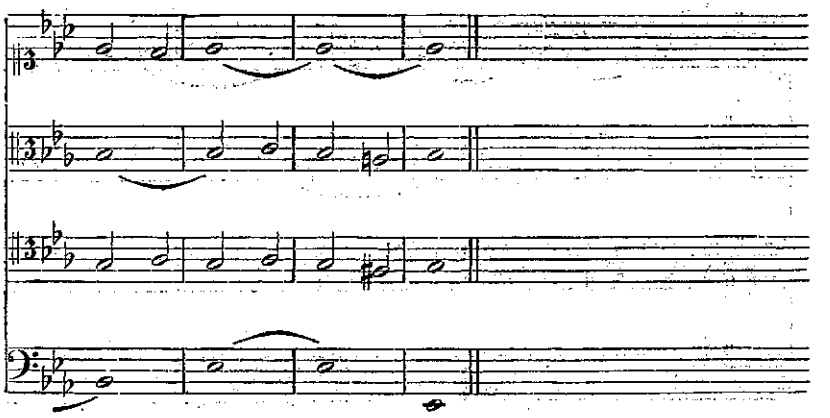

A § 16. | Bij § 16.

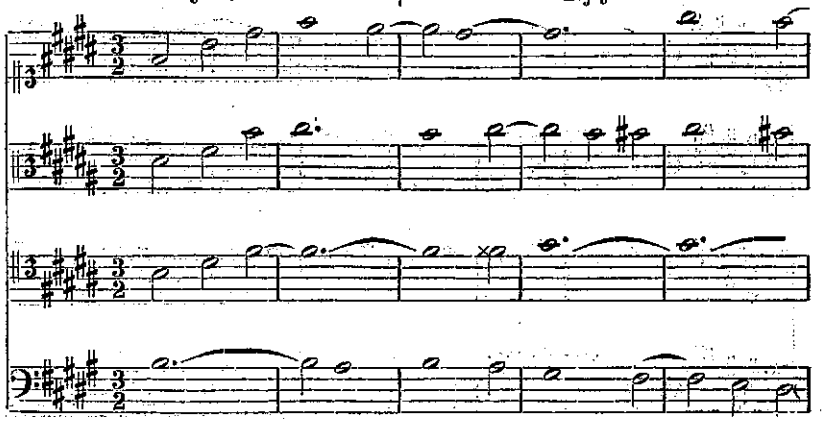

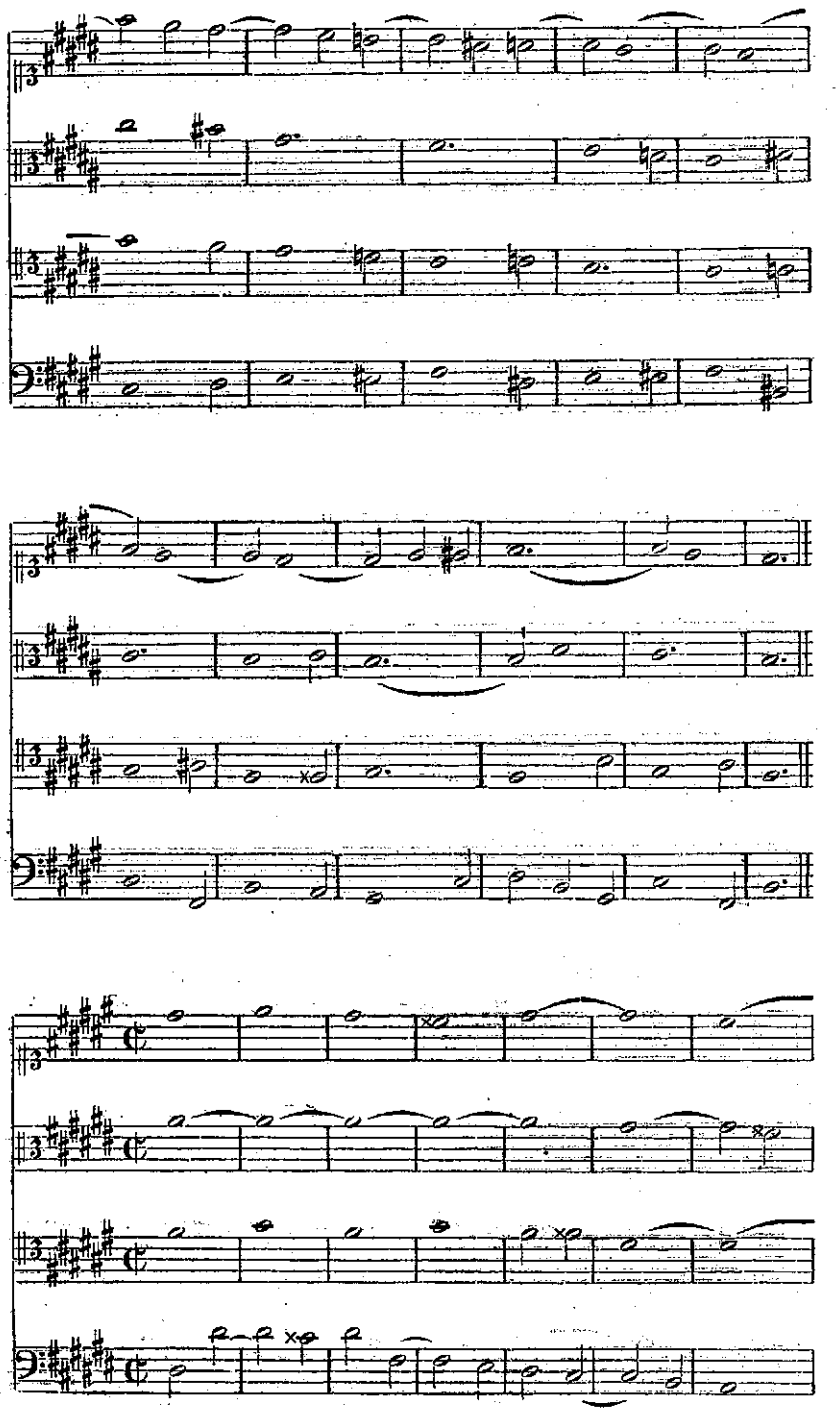

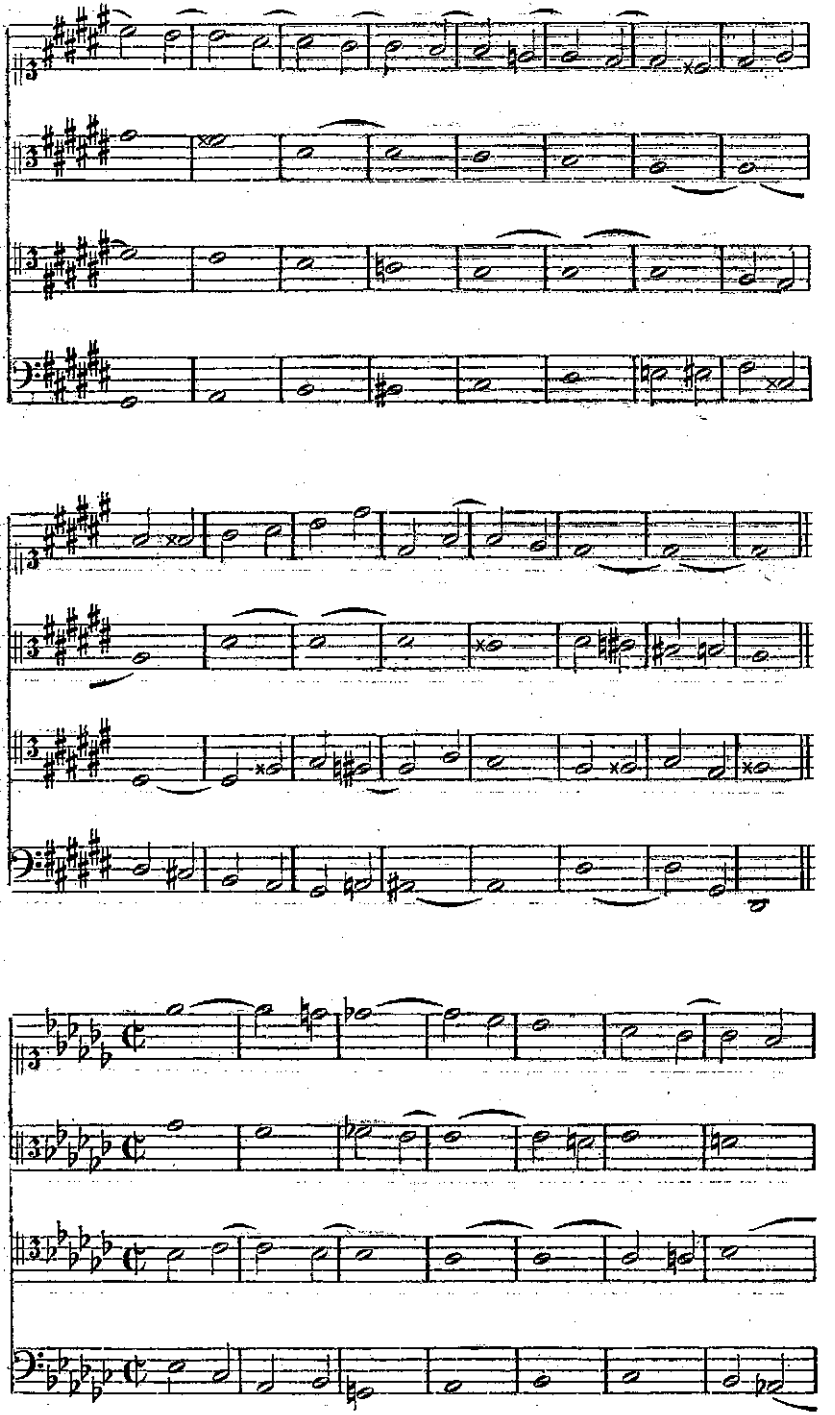

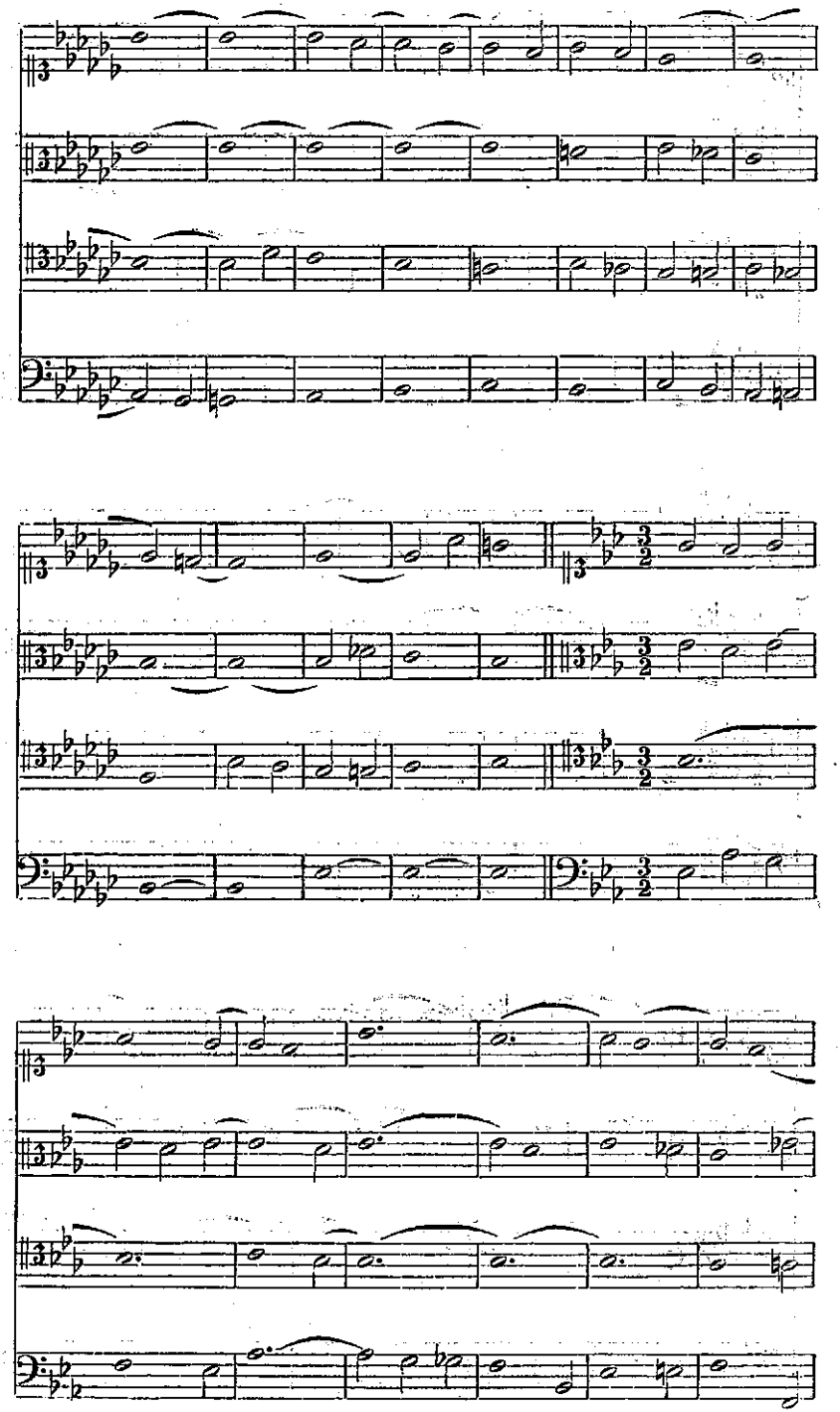

B.N.

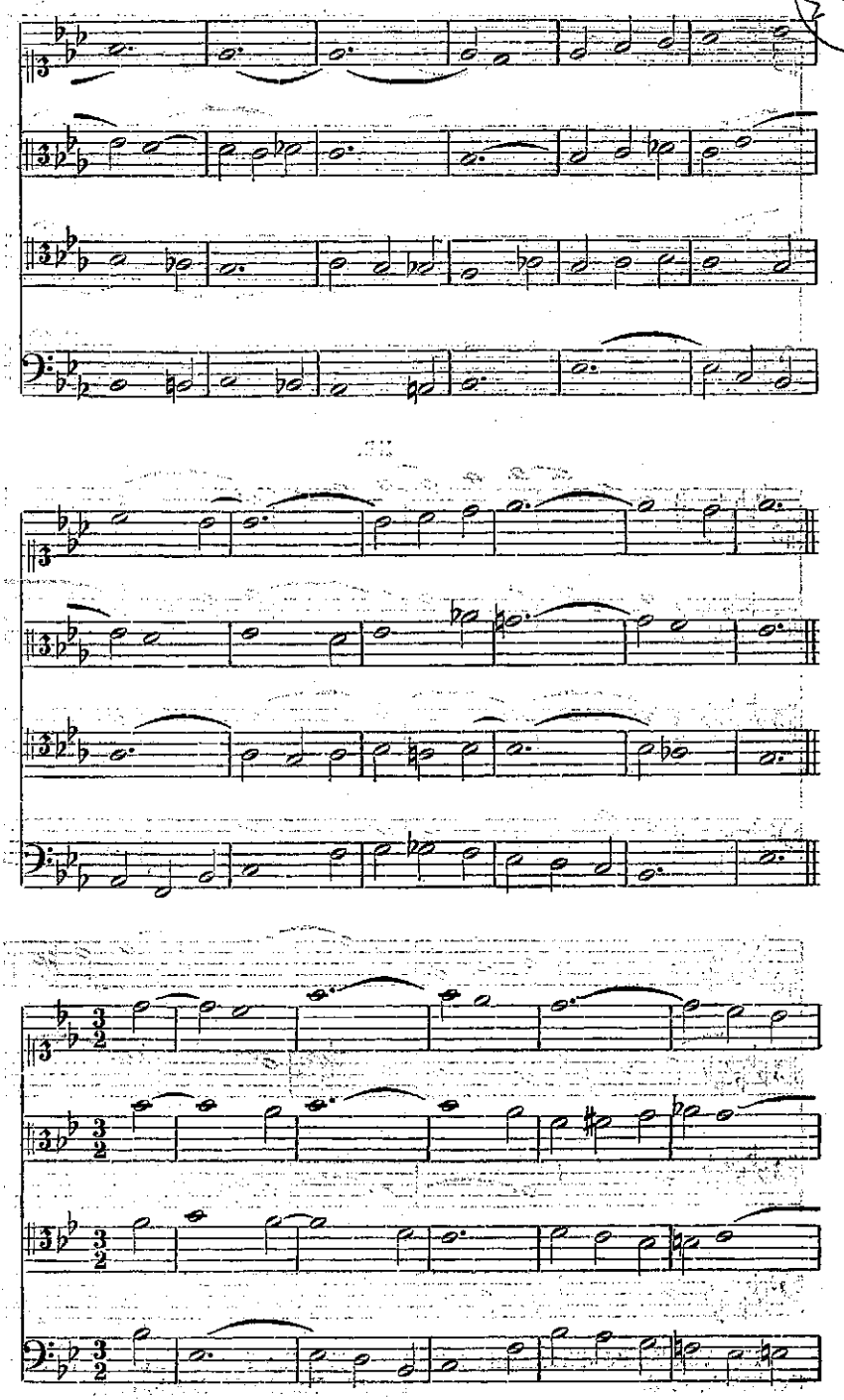

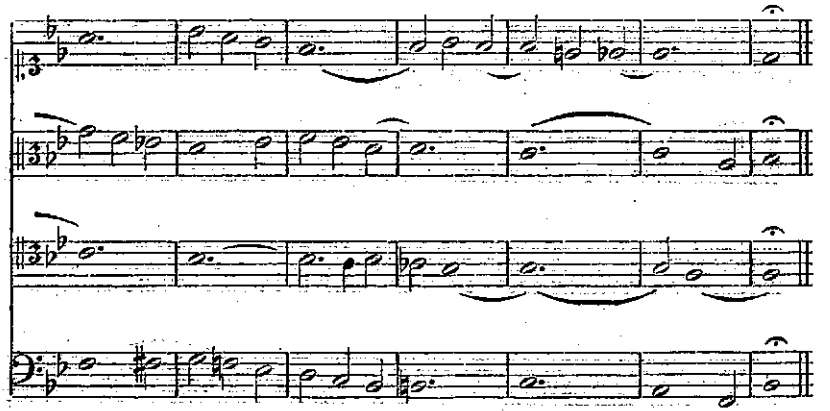

NB.

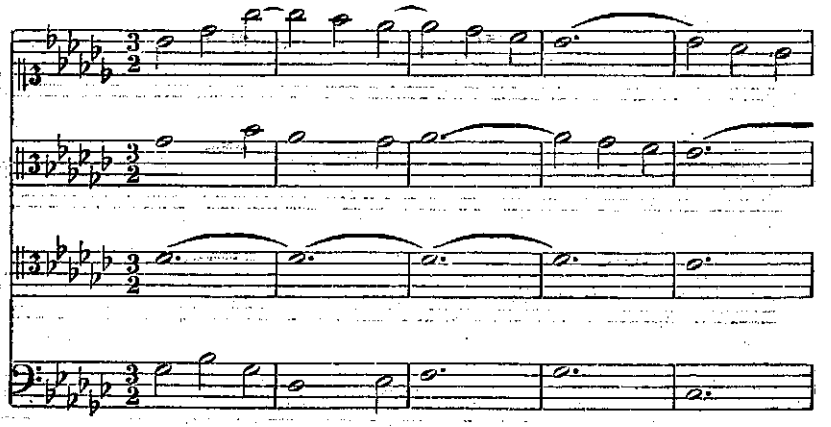

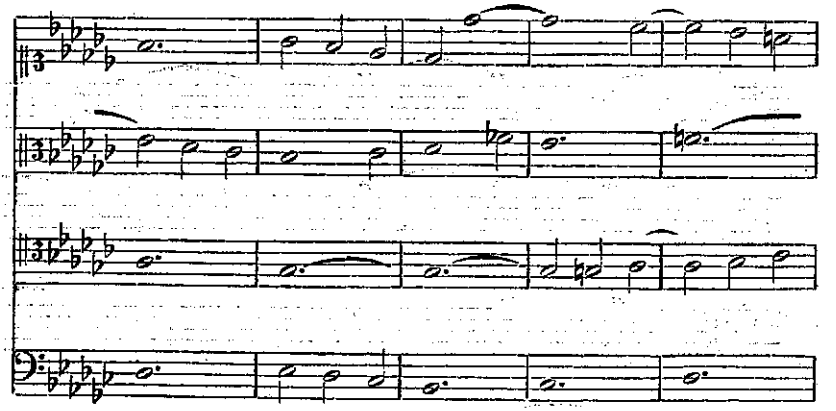

NB. Voir Traité d'harmonie § 53 Ex. 257 b, c, d.

NB. Zie Leerboek der Harmonie § 53. Voorbeeld 257 b, c, d.

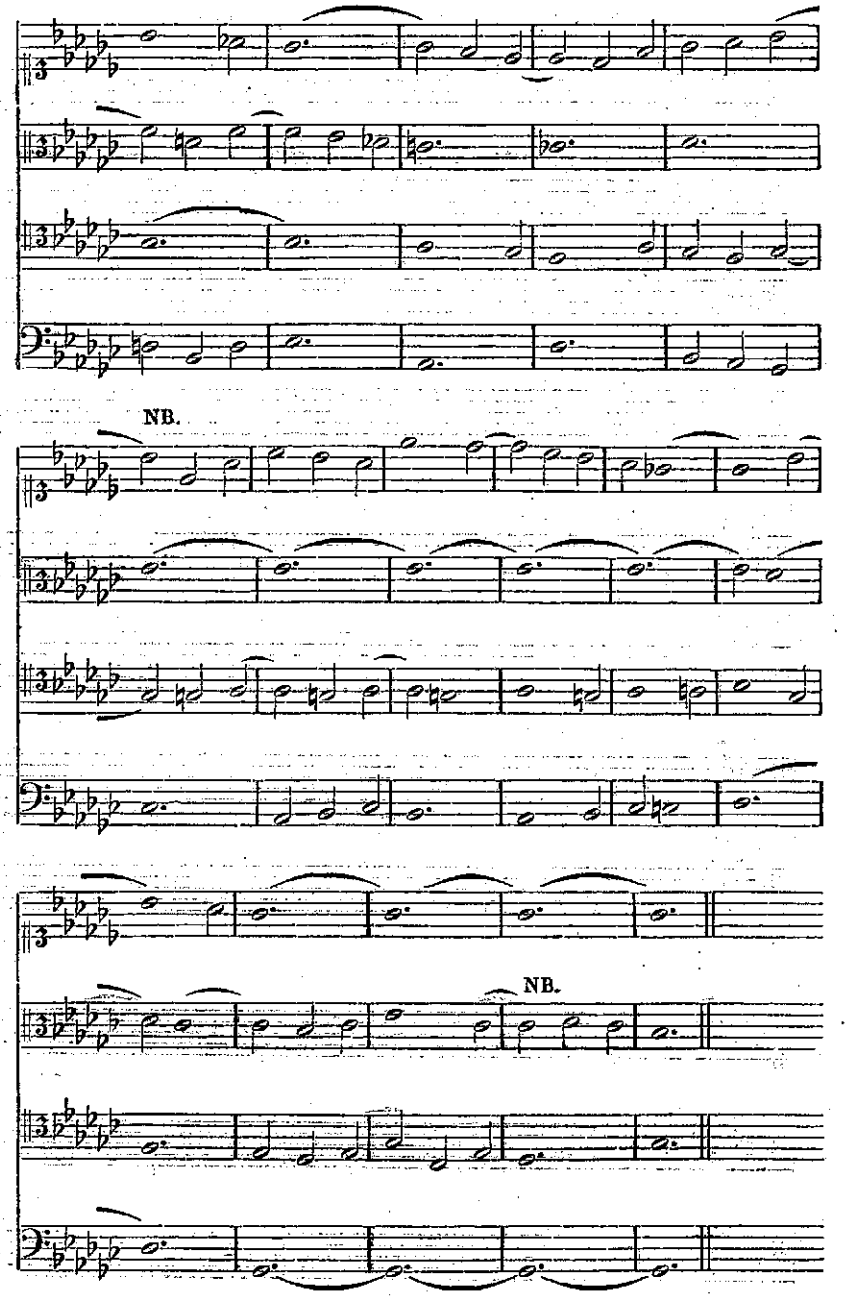

NB. Voir Traité d'harmonie § 56. Ex. 289.

NB. Tusschen den vertragings- en oplossingstoon kunnen ook een of meer tonen ingeschoven worden. Zie Leerboek der Harmonie § 56. Voorbeeld 289.

A § 17. Bij § 17.

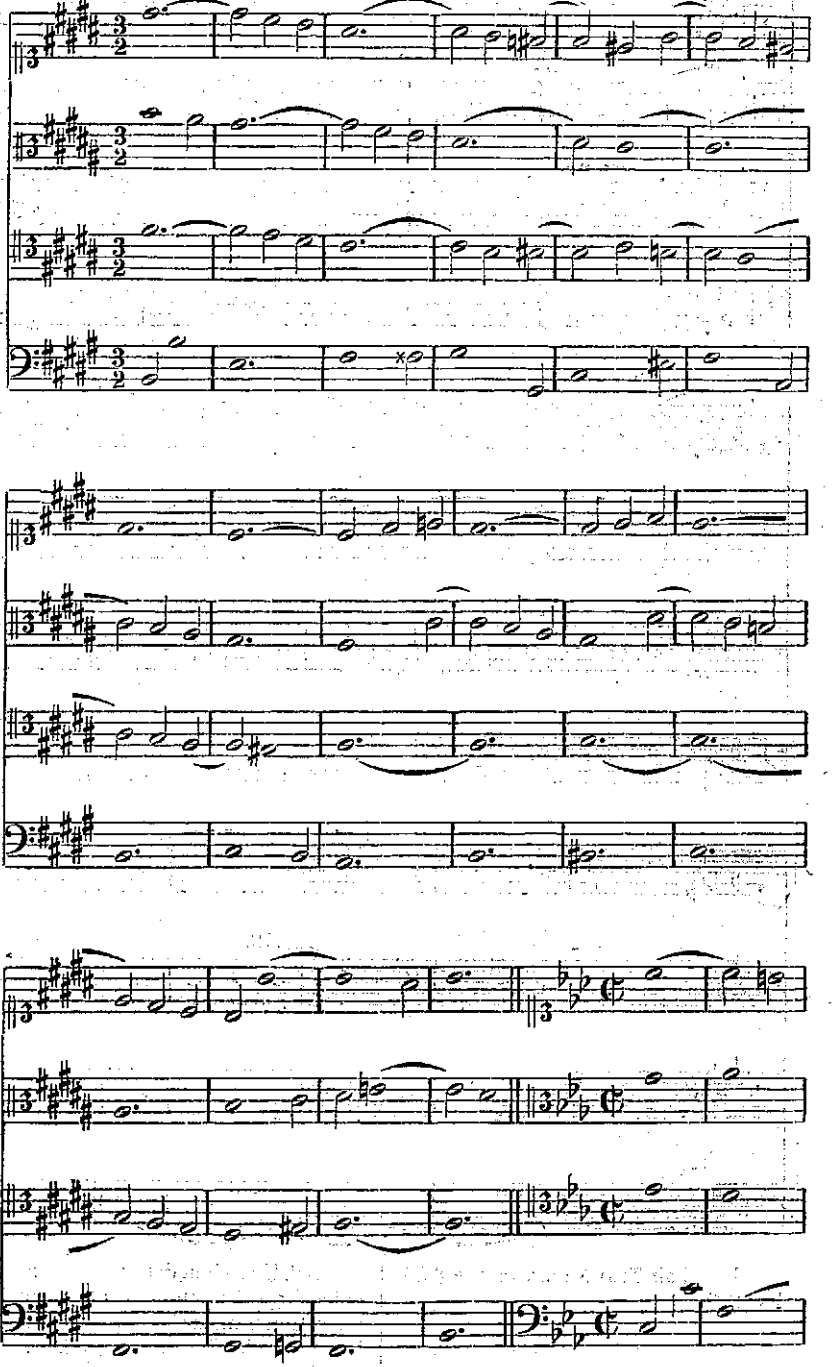

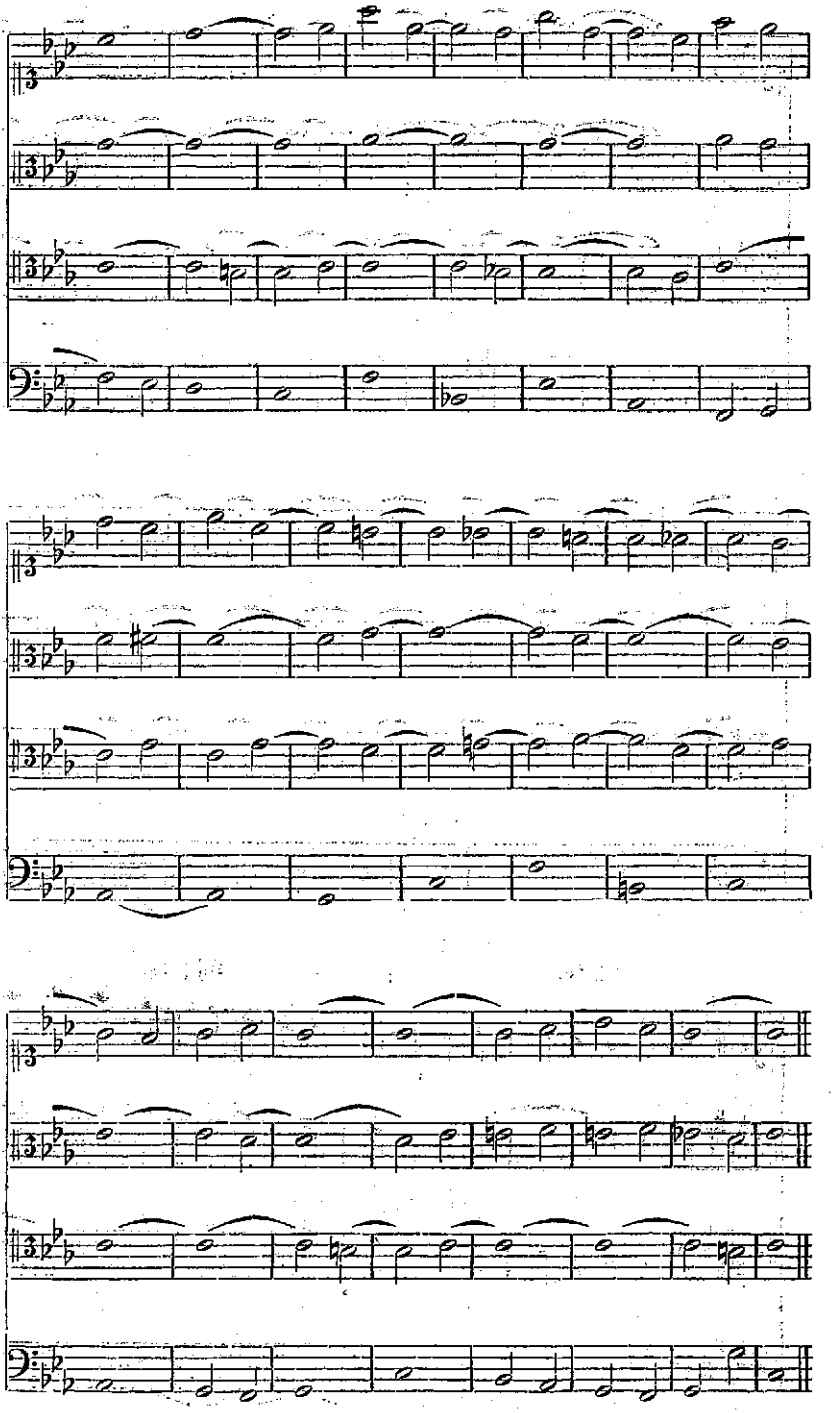

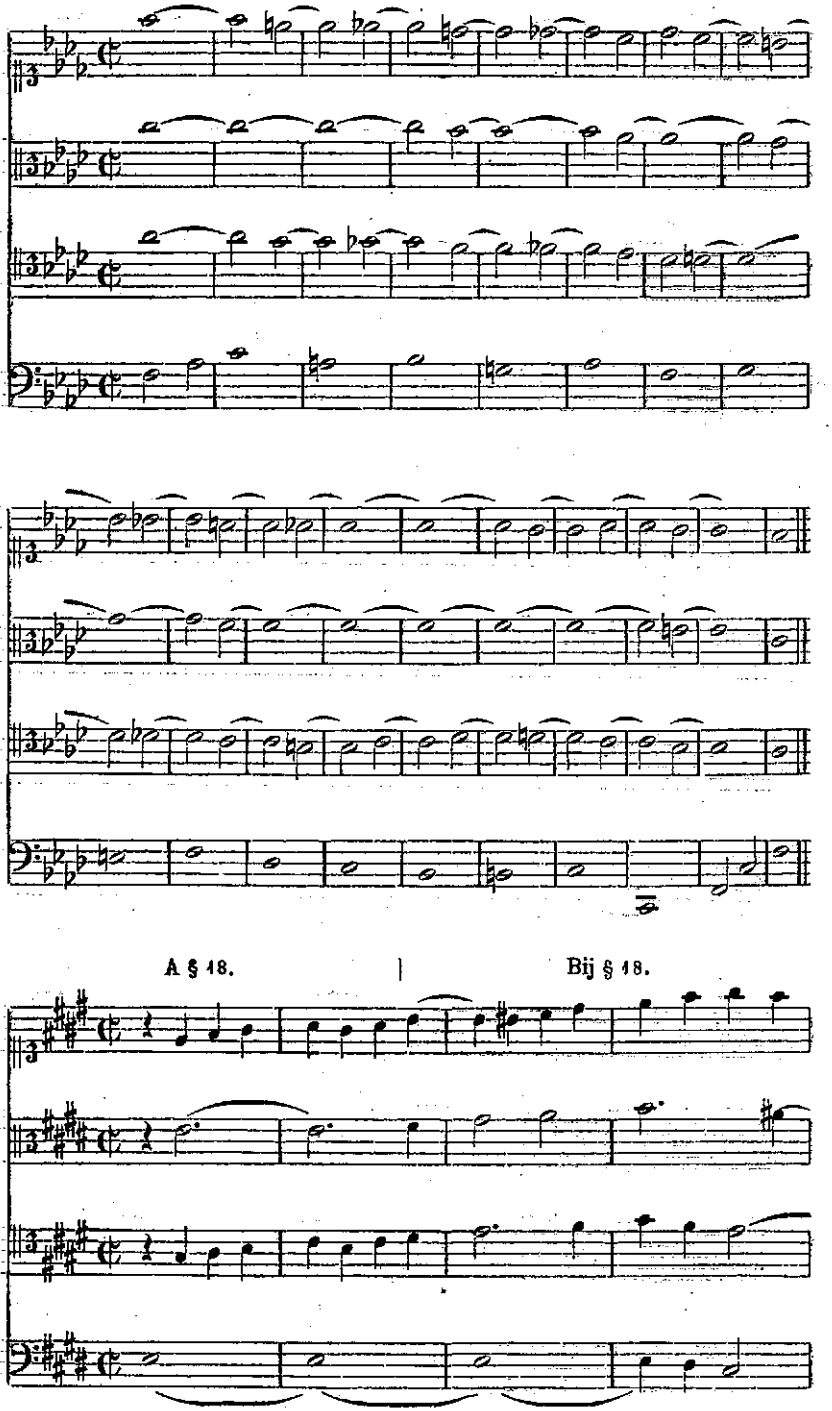
A § 18.
Bij § 18.

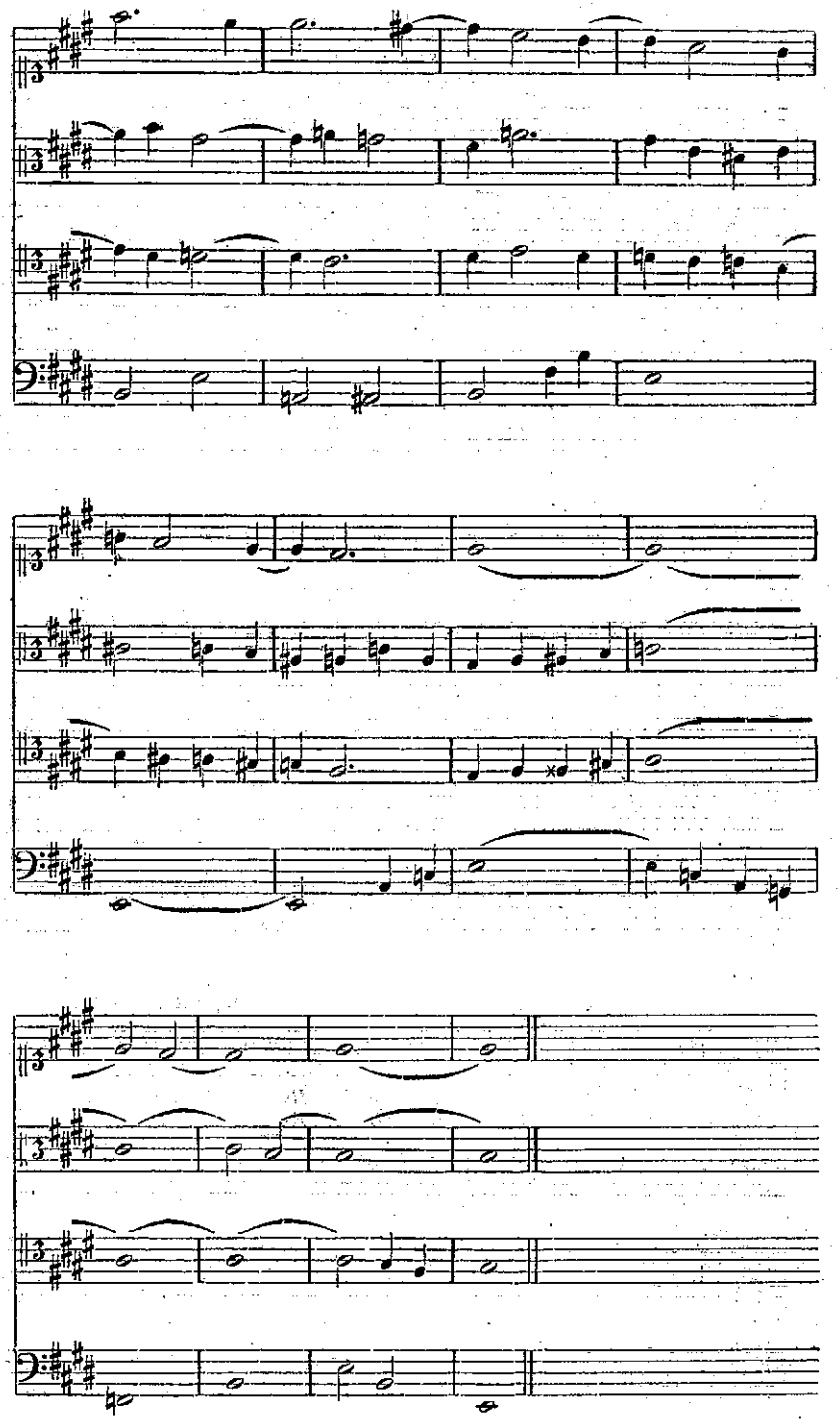

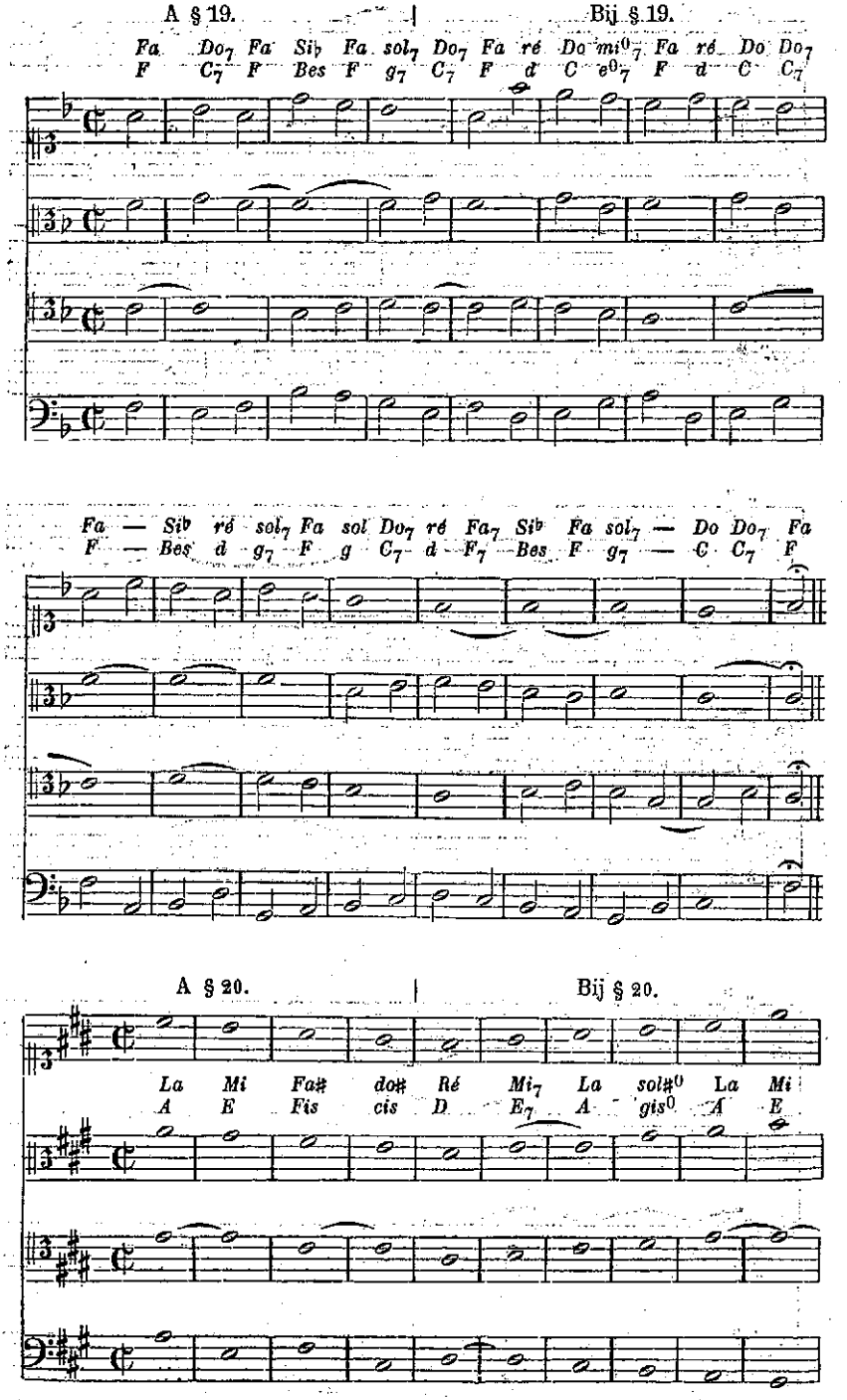
A § 19.
Bij § 19.
Fa Do7 Fa Sib Fa sol7 Do7 Fa ré Do mi07 Fa ré Do Do7
F C7 F Bes F g7 C7 F d C e07 F d C C7
Fa — Sib ré sol7 Fa sol Do7 ré Fa7 Sib Fa sol7 — Do Do7 Fa
F — Bes d g7 F g C7 d F7 Bes F g7 — C C7 F
A § 20.
Bij § 20.
La Mi Fa# do# Ré Mi7 La sol#0 La Mi
A E Fis cis D E7 A gis0 A E

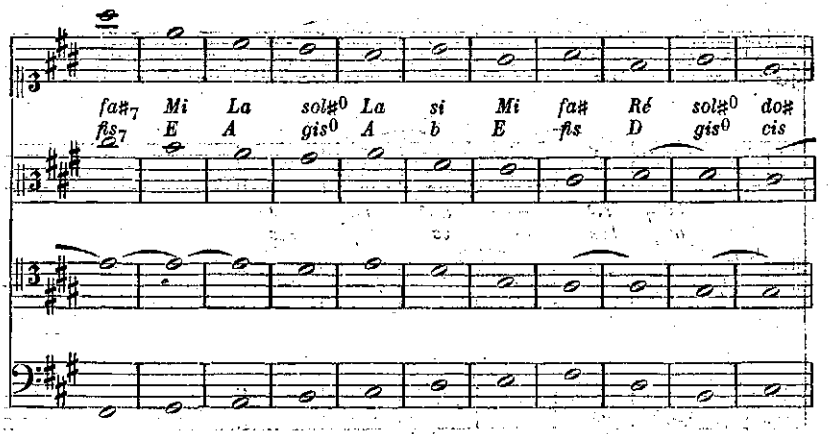
fa♯7 Mi La sol♯0 La si Mi fa♯ Ré sol♯0 do♯
fis7 E A gis0 A b E fis D gis0 cis

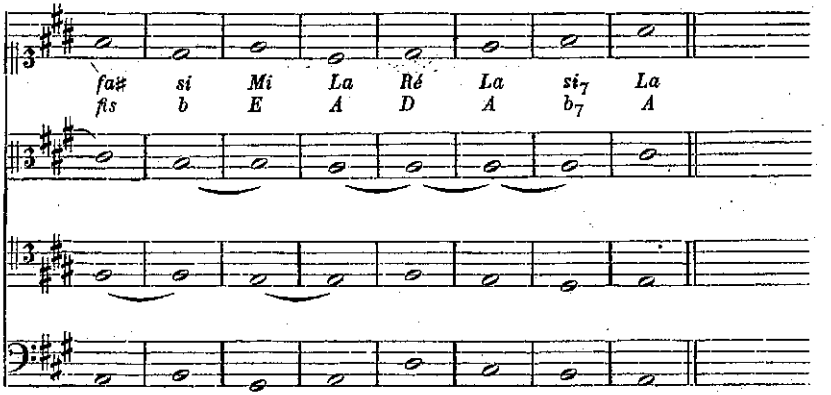
fa♯ si Mi La Ré La si7 La
fis b E A D A b7 A

A § 21. Bij § 21.

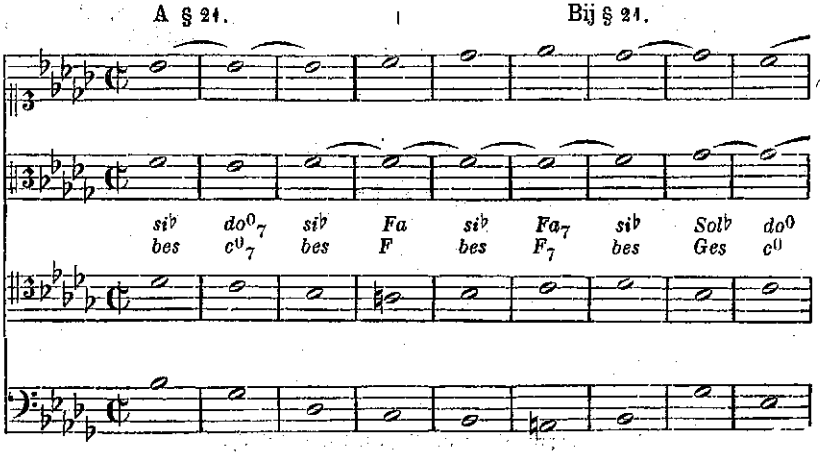
si♭ do07 si♭ Fa si♭ Fa7 si♭ Sol♭ do0
bes c07 bes F bes F7 bes Ges c0

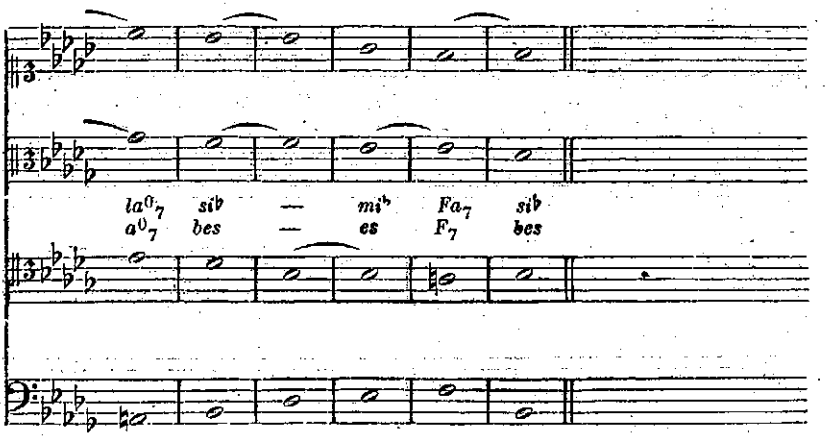

Imprimerie de Breitkopf & Härte Leipzig.